

เปรียบเทียบพระราชบัญญัติการรับเด็กเป็น

บุตรบุญธรรม พ.ศ. 2522 กับการรับบุตรบุญธรรมในต่างประเทศ

ส่วนที่ 1 วัตถุประสงค์และที่มาของพระราชบัญญัติ ฯ

เมื่อ พ.ศ. 2520 กระทรวงมหาดไทยได้รับแจ้งจากกรมประชาสงเคราะห์ว่าสถานเอกอัครราชทูตสวิสเซอร์แลนด์ ประจำประเทศไทย ได้มีหนังสือมาถึงกรมประชาสงเคราะห์ว่า มีสามีภรรยาชาวสวิสหลายรายเดินทางมาขอเด็กไทยไปอุปการะเป็นบุตรบุญธรรม และปรากฏว่าเด็กบางรายถูกบิดามารดาบุญธรรมพาเข้าประเทศสวิสเซอร์แลนด์โดยผิดกฎหมาย เนื่องจากยังไม่ได้ขอวีซ่าให้เด็ก ดังนั้นสถานเอกอัครราชทูตสวิสเซอร์แลนด์จึงขอความร่วมมือมาว่า เพื่อป้องกันปัญหาดังกล่าวขอให้เจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้องในเรื่องนี้ของไทยพิจารณาการยกเด็กและการจดทะเบียนบุตรบุญธรรมให้ชาวสวิสผู้มีภูมิลำเนาอยู่ในประเทศสวิสเซอร์แลนด์ เฉพาะรายที่สามารถมีหลักฐานพิสูจน์ได้ว่าเด็กที่ตนจะพาเข้าประเทศสวิสเซอร์แลนด์ได้รับการอนุญาตเข้าประเทศได้แน่นอนแล้วเท่านั้น กระทรวงมหาดไทยจึงสั่งการให้จังหวัดต่าง ๆ ให้ความร่วมมือในเรื่องนี้ก่อนการจดทะเบียนรับบุตรบุญธรรมให้แก่ชาวต่างประเทศ¹

ต่อมากระทรวงมหาดไทยได้รับรายงานจากกรมประชาสงเคราะห์อีกว่า ได้ทราบข่าวมาหลายทาง เช่น จากองค์การบริการสังคมระหว่างประเทศ (International Social Service) ซึ่งดำเนินการเป็นสื่อกลางเกี่ยวกับการรับบุตรบุญธรรมระหว่างประเทศบ้าง จากผู้สื่อข่าวโทรทัศน์ของ บี.บี.ซี. แห่งประเทศอังกฤษ และเอ็น.บี.ซี.

---

¹กระทรวงมหาดไทย, "การจดทะเบียนบุตรบุญธรรม," หนังสือควนมากที่
มท 0706/ว. 305, 17 มีนาคม 2520.

แห่งสหรัฐอเมริกาบ้าง รวมทั้งหนังสือพิมพ์ต่างประเทศและในประเทศหลายฉบับว่ามีชาวต่างประเทศทั้งในสหรัฐอเมริกาและยุโรป คัดค้นหาซื้อเด็กจากประเทศไทยไปเป็นบุตรบุญธรรม โดยมีกลุ่มบุคคลออกคัดคอกตามโรงพยาบาลต่าง ๆ เพื่อเสาะหาเด็กที่มารการคลอดแล้วทอดทิ้ง โดยจ่ายเงินอุดหนุนให้แก่โรงพยาบาลในอัตราค่า หรือส่งคนกลางออกไปตามท้องถิ่นที่กั้นการและชาวเคลนและชักชวนให้บิดามารดาของเด็กยินยอมยกเด็กให้ตนโดยมีค่าตอบแทน แล้วจึงนำเด็กไปขายต่อให้กับชาวต่างประเทศในราคาที่สูงกว่าที่จ่ายเงินอุดหนุนให้แก่โรงพยาบาลหรือแก่บิดามารดาของเด็กหลายเท่า จากการสืบสวนของเจ้าหน้าที่ตำรวจและเจ้าหน้าที่กรมประชาสงเคราะห์เป็นผลให้ทำการจับกุมบุคคลซึ่งจัดหาเด็กเพื่อส่งไปต่างประเทศ ซึ่งมีเด็กอายุตั้งแต่แรกเกิดถึง 5 ปี จำนวน 33 คน เมื่อ 12 เมษายน 2520 กระทรวงมหาดไทย ได้พิจารณาแล้วเห็นว่า เรื่องนั้นนอกจากจะเป็นอันตรายต่อสวัสดิภาพของเด็กไทยโดยผู้แสวงหาประโยชน์จากเด็กอย่างไร้บุญธรรมแล้วยังเป็นเรื่องที่กระทบกระเทือนต่อสังคม ทั้งเป็นที่เสื่อมเสียศักดิ์ศรีและชื่อเสียงของประเทศเป็นอย่างมาก ในปัจจุบันนี้ผู้จัดหาเด็กเพื่อส่งออกไปเป็นบุตรบุญธรรมนอกประเทศได้มุ่งมายังประเทศไทย เพราะกระทำไ้โดยง่ายและประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์เกี่ยวกับเรื่องนี้มีจุดอ่อนบางประการ เช่น บิดา มารดา มีสิทธิที่จะยกบุตรของตนให้เป็นบุตรบุญธรรมของผู้ใดก็ได้ ประกอบกับบิดา มารดาของเด็กบางรายขาดความรับผิดชอบในการที่จะเลี้ยงดูบุตรของตน บางรายต้องการเงินหรือเชื่อว่าชีวิตอนาคตของบุตรจะเจริญก้าวหน้าในต่างประเทศยิ่งกว่าอยู่กับตน ซึ่งเป็นความเข้าใจที่ไม่ถูกต้องตามความเป็นจริง กระทรวงมหาดไทยจึงได้สั่งการให้จังหวัดต่าง ๆ และกรุงเทพมหานคร แจ้งนายอำเภอและหัวหน้าเขตในฐานะนายทะเบียน และขอให้พิจารณาเกี่ยวกับความรอบครอบเป็นพิเศษก่อนที่จะจดทะเบียนบุตรบุญธรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องดังต่อไปนี้

1. ในการขอจดทะเบียนบุตรบุญธรรม หากบิดาหรือมารดาที่จะยกเด็กให้เป็นบุตรบุญธรรมอ้างว่าคู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่งถึงแก่กรรมให้นำมรณบัตรหรือนำบุคคลที่เชื่อถือได้

มาแสดงหรือมาเป็นพยาน ถ้ามารดาเด็กอ้างว่าไม่ได้จดทะเบียนสมรสกับบิดาเด็ก แต่ข้อเท็จจริงปรากฏว่าบิดาเด็กมีชื่อในสูติบัตรหรืออยู่ในบันทึกสำมะโนการรายนามราษฎร และยอมให้เด็กใช้นามสกุล จะต้องพยายามให้บิดาให้ความยินยอมด้วย เพราะนับว่าเป็นพฤติการณ์ที่รักกันทั่วไปตลอดมาว่าเป็นบุตรที่มีบิดาอาจจดทะเบียนรับรองบุตร หรือฟ้องศาลให้สั่งว่าตนเป็นบิดาเด็กภายหลังได้ โดยอาศัยเหตุที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1555 (7)

2. ถ้ามีเหตุอันควรเชื่อว่าการรับบุตรบุญธรรมไม่ว่ากระทำให้แกชาวไทยหรือชาวต่างประเทศ ได้มีการซื้อขายหรือจ่ายค่าตอบแทนให้หาทางยับยั้งการจดทะเบียนรับบุตรบุญธรรมไว้ก่อน เพราะเป็นการไม่ชอบด้วยประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 294 ลงวันที่ 27 พฤศจิกายน 2515 หมวดการปฏิบัติต่อเด็ก ข้อ 20 (3) ซึ่งบัญญัติห้ามมิให้ผู้ซื้อขาย หรือแลกเปลี่ยนเด็กด้วยทรัพย์สิน เว้นแต่กรณีทรัพย์สินนั้นเป็นสินสอดหรือของหมั้นตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ หรือถ้าปรากฏว่าการจดทะเบียนรับบุตรบุญธรรมมิได้เป็นไปตามเงื่อนไขแห่งกฎหมายหรือคู่กรณีมิได้ให้โดยคำความจริง นายทะเบียนจดทะเบียนให้ไม่ได้ ตามมาตรา 22 แห่งพระราชบัญญัติจดทะเบียนครอบครัว พุทธศักราช 2478

3. ในกรณีที่ผู้รับบุตรบุญธรรมเป็นชาวต่างประเทศ ทางประเทศไทยไม่เคยทราบประวัติผู้นั้นว่าเหมาะสมที่จะรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมหรือไม่ ก่อนจดทะเบียนรับบุตรบุญธรรม ขอให้ตรวจสอบหนังสือรับรองซึ่งออกโดยกรมประชาสงเคราะห์ประเทศภูมิลำเนาของผู้นั้นแสดงว่าผู้นั้นเหมาะสมที่จะรับเด็กหรือไม่เพียงใด แต่ถ้าเป็นการรับรองโดยองค์การเอกชน ขอให้สอบถามกรมประชาสงเคราะห์ กระทรวงมหาดไทยก่อนว่า สามารถเชื่อถือได้เพียงใดเช่นเดียวกัน¹

¹ กระทรวงมหาดไทย, "การจดทะเบียนรับบุตรบุญธรรม," หนังสือควมมากที่ มท. 0706/ว. 443, 27 เมษายน 2520 .

นอกจากกระทรวงมหาดไทยได้แจ้งให้จังหวัดต่าง ๆ พยายามป้องกันมิให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ดังกล่าวมาแล้ว กระทรวงมหาดไทยยังได้วางมาตรการการป้องกันการซื้อขายเด็กนำเสนอคณะรัฐมนตรีเพื่อให้คณะรัฐมนตรีมีมติในเรื่องนี้ด้วยมาตรการดังกล่าวมีความสำคัญคือ

1. ขอให้กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงกลาโหม กระทรวงมหาดไทย ทบวงมหาวิทยาลัยของรัฐ และกรุงเทพมหานคร แจ้งโรงพยาบาลและศูนย์อนามัยแม่และเด็กในสังกัด รวมทั้งสถานพยาบาลเอกชนที่ได้รับอนุญาตจากกระทรวงสาธารณสุขที่รับเด็กไว้เลี้ยงดู ขอให้แจ้งการยกเด็กให้แก่ผู้ซื้อเด็กไปเลี้ยงหรือขอไปเป็นบุตรบุญธรรม ไม่ว่าเด็กนั้นเป็นเด็กที่ถูกทอดทิ้งหรือเด็กนั้นมีบิดามารดาลงนามมอบให้แก่โรงพยาบาล หรือสถานอนามัยแม่และเด็กหรือสถานพยาบาลอื่น ๆ โดยให้ส่งเด็กประเภทดังกล่าวให้แก่กรมประชาสงเคราะห์ กระทรวงมหาดไทย อย่างช้าไม่เกิน 6 เดือนเพื่อกรมประชาสงเคราะห์ จักได้ให้การอุปการะเลี้ยงดูหรือสงเคราะห์อย่างใดอย่างหนึ่งต่อไป
2. ในกรณีที่มีการขอหนังสือเดินทางสำหรับเด็กอายุตั้งแต่แรกเกิดถึง 14 ปี ที่มีได้เดินทางไปกับบิดามารดา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อออกไปเป็นบุตรบุญธรรมแก่ชาวต่างประเทศ หรือในกรณีเป็นที่น่าสงสัยว่าจะถูกส่งออกไปเพื่อการนี้ ขอให้กระทรวงการต่างประเทศแจ้งให้กระทรวงมหาดไทยทราบ และให้กระทรวงมหาดไทยโดยกรมประชาสงเคราะห์ สอบข้อเท็จจริง รายละเอียดต่าง ๆ เกี่ยวกับเด็กก่อนแล้ว เสนอความเห็นตักกระทรวงมหาดไทยโดยด่วน ถ้ากระทรวงมหาดไทยมีความเห็นว่าไม่สมควรออกหนังสือเดินทางให้แก่เด็กรายใด ให้กระทรวงการต่างประเทศระงับการออกหนังสือเดินทางแก่เด็กรายนั้นไว้ก่อน จนกว่าจะมีการให้ข้อเท็จจริงหรือมีการแสดงหลักฐานเพิ่มเติมแก่กระทรวงมหาดไทยจนปราศจากข้อสงสัยเกี่ยวกับสวัสดิภาพของเด็กรายนั้นแล้ว และให้กระทรวงมหาดไทยรีบแจ้งการเปลี่ยนแปลงความเห็นให้กระทรวงการต่างประเทศทราบโดยด่วน

3. ในกรณีที่มีการขอหนังสือเดินทางสำหรับเด็กที่ไ้จดทะเบียนเป็นบุตรบุญธรรมในประเทศไทยแล้ว และเด็กนั้นมีอายุตั้งแต่แรกเกิดถึง 14 ปี ขอให้กระทรวงการต่างประเทศแจ้งกระทรวงมหาดไทยพร้อมกับส่งเอกสารการรับบุตรบุญธรรมทั้งหมดไปด้วย เพื่อให้กระทรวงมหาดไทยโดยกรมประชาสงเคราะห์ติดต่อกับกรุงเทพมหานครหรือกรมการปกครองแล้วแต่กรณี ตรวจสอบความถูกต้องแท้จริงของเอกสาร แล้วให้กระทรวงมหาดไทยแจ้งผลการตรวจสอบสรรพเอกสารดังกล่าวต่อกระทรวงการต่างประเทศโดยความ ถ้าปรากฏว่าเอกสารทั้งหมดหรือบางส่วนของกรรับบุตรบุญธรรมรายใดมีใช้เอกสารที่แท้จริง ขอให้กระทรวงการต่างประเทศระงับการออกหนังสือเดินทางให้ผู้ขอรายนั้น¹

คณะรัฐมนตรีได้ลงมติเห็นชอบด้วยกับมาตรการดังกล่าว และให้ผู้ที่เกี่ยวข้องกับปฏิบัติด้วย นอกจากนี้ยังแจ้งให้ทราบว่า การแก้ไขกฎหมายว่าด้วยการรับบุตรบุญธรรมมอบให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมรับไปแก้ไขประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 5 ต่อไป²

ในขณะนั้นนอกจากจะมีเรื่องการจัดหาเด็กให้เป็นบุตรบุญธรรมแก่คนต่างด้าวแล้ว ก็ยังมีอีกเรื่องหนึ่งซึ่งนำความเสื่อมเสียมาสู่ประเทศไทยอย่างมากเช่นกันคือ เรื่องหญิงไทยที่ไปประกอบอาชีพอันเสื่อมเสียศีลธรรมในต่างประเทศ เพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าว กระทรวงมหาดไทยจึงได้มีคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการพิจารณาคำเนิ่นการป้องกันและแก้ไขปัญหาการแสวงหาประโยชน์จากหญิงไทยที่ไปประกอบอาชีพอันเสื่อมเสียศีลธรรมในต่างประเทศ และจัดหาเด็กให้เป็นบุตรบุญธรรมแก่คนต่างด้าวขึ้น เพื่อพิจารณาคำเนิ่นการเกี่ยวกับเรื่องอันประกอบด้วยการร้องปลัดกระทรวงมหาดไทย (ฝ่ายบริหาร) เป็นประธานกรรมการ

¹ กระทรวงมหาดไทย, "มาตรการป้องกันการซื้อขายเด็ก," หนังสือที่ มท. 0706/6465, 29 เมษายน 2520.

² สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี, "มาตรการป้องกันการซื้อขายเด็ก," หนังสือที่ สร. 0202/6143, 19 พฤษภาคม 2520.

อธิบดีกรมประชาสัมพันธ์ เป็นรองประธานกรรมการ ผู้แทนหน่วยราชการที่เกี่ยวข้อง เป็นกรรมการ ผู้อำนวยการกองส่งเสริมและบุคคลวิัยรณ กรมประชาสัมพันธ์ เป็นกรรมการและเลขานุการ คณะกรรมการดังกล่าว ได้ประชุมปรึกษาหารือเพื่อกำหนด มาตรการในการป้องกันและแก้ไขปัญหาค้าขายเด็กที่คณะรัฐมนตรีได้เสนอจากหนังสือ ไปประกอบ อาชีพอันเสื่อมเสียศีลธรรมในต่างประเทศ และการจัดหาเด็กให้เป็นบุตรบุญธรรมแก่คน ต่างต่างและนำเสนอเสนาธิการคณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณามาตรการดังกล่าว ในเรื่อง มาตรการป้องกันและแก้ไขปัญหาค้าขายเด็กที่คณะรัฐมนตรีได้เสนอจากหนังสือ ไปประกอบ อาชีพอันเสื่อมเสียศีลธรรมในต่างประเทศ และการจัดหาเด็กให้เป็นบุตรบุญธรรมแก่คน ต่างต่างและนำเสนอเสนาธิการคณะรัฐมนตรีได้เสนอจากหนังสือ ไปประกอบ อาชีพอันเสื่อมเสียศีลธรรมในต่างประเทศ และการจัดหาเด็กให้เป็นบุตรบุญธรรมแก่คน ต่างต่างนั้น ได้ เพิ่มเติมมาตรการในการป้องกันการซื้อขายเด็กที่คณะรัฐมนตรีได้อนุมัติ เมื่อวันที่ 18 พฤษภาคม 2520 ที่กระทรวงมหาดไทยเสนอมาตรการ 3 ประการ โดยที่พิจารณาเห็นว่า แม้จะได้มีการเข้มงวดกวดขันในการพิจารณาอนุญาตให้รับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมและการนำ เด็กออกนอกประเทศแล้วก็ตาม ก็ยังปรากฏว่า ได้มีการหลีกเลียงเพื่อนำเด็กออกนอก ประเทศโดยไม่ผ่านขั้นตอนตามวิธีการต่าง ๆ ซึ่งเป็นปัญหาและเกิดความยุ่งยากในการ ควบคุม ซึ่งเป็นอันตรายแก่ตัวเด็กและชื่อเสียงของประเทศไทย โดยให้เพิ่มมาตรการใน การตรวจสอบ คือ

1. การขอจดทะเบียนบุตรบุญธรรมให้แก่ชาวต่างประเทศในประเทศไทย ทุกราย ให้ผ่านการตรวจสอบและรับรองให้ความเห็นชอบจากกรมประชาสัมพันธ์ ก่อน จึงทำการจดทะเบียนให้
2. เอกสารทุกฉบับที่ออกให้กับเด็กเพื่อเดินทางออกนอกประเทศรวมทั้งเอกสาร ประเภท Emergency Certificate หรือ EC ให้ผ่านการตรวจสอบจากกรมประชาสัมพันธ์ ก่อน

3. เด็กอายุต่ำกว่า 5 ปี ที่นำออกนอกประเทศโดยชาวต่างประเทศหรือคนไทยที่มีใบวีซ่าที่แท้จริง และจะขอออกนอกประเทศโดยอาศัยเอกสารประเภทใบผ่านแดน หรือ Border Pass ที่จังหวัดแห่งท้องที่ออกให้ก่อนออกเอกสาร จะต้องได้รับความเห็นชอบจากผู้ว่าราชการจังหวัดโดยมีเจ้าหน้าที่ประชาสัมพันธ์ประจำจังหวัดนั้น ๆ เป็นเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบ¹

คณะรัฐมนตรีลงมติเห็นชอบด้วยกับมาตรการดังกล่าว และให้ส่วนราชการที่เกี่ยวข้องถือปฏิบัติ พร้อมทั้งให้กระทรวงการต่างประเทศเป็นเจ้าของเรื่องเชิญผู้แทนกระทรวง ทบวง กรมที่เกี่ยวข้องไปยกร่างกฎหมายเกี่ยวกับการออกหนังสือเดินทางต่อไปด้วย²

จากมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 18 พฤษภาคม 2520 เรื่องมาตรการป้องกันการซื้อขายเด็ก ซึ่งได้กำหนดให้กระทรวงยุติธรรมพิจารณาแก้ไขปรับปรุงประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 5 นั้น กระทรวงมหาดไทยพิจารณาเห็นว่างานรับบุตรบุญธรรม

¹ กระทรวงมหาดไทย, "มาตรการในการป้องกันและแก้ไขปัญหาการแสวงหาประโยชน์จากหญิงไทยที่ไปประกอบอาชีพอันเสื่อมเสียศีลธรรมในต่างประเทศและการจัดหาเด็กให้เป็นบุตรบุญธรรมแก่คนต่างด้าว," หนังสือความมากที่ มท. 0706/7272, 8 เมษายน 2521.

² สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี, "มาตรการในการป้องกันและแก้ไขปัญหาการแสวงหาประโยชน์จากหญิงไทยที่ไปประกอบอาชีพอันเสื่อมเสียศีลธรรมในต่างประเทศและการจัดหาเด็กให้เป็นบุตรบุญธรรมแก่คนต่างด้าว," หนังสือความมากที่ สร. 0202/9988, 31 พฤษภาคม 2521.

ที่ทำอยู่นี้มีหน่วยงานที่รับผิดชอบอยู่หลายฝ่าย แต่ละหน่วยงานยังมีได้มีการประสานงานเท่าที่ควร งานรับบุตรบุญธรรมจึงดำเนินไปในลักษณะที่ต่างคนต่างทำไม่เป็นมาตรฐานเดียวกัน เป็นเหตุให้มีการแสวงหาประโยชน์จากเด็กเกิดขึ้น เพื่อมิให้เกิดปัญหาดังกล่าว กระทรวงมหาดไทยจึงเห็นสมควรจัดตั้ง "ศูนย์อำนวยการรับบุตรบุญธรรม" ขึ้นในกรมประชาสงเคราะห์ เพื่อพิจารณาและดำเนินการเกี่ยวกับการรับเด็กกำพร้า อนาคต เป็นบุตรบุญธรรม และเด็กซึ่งชาวต่างประเทศจะรับเป็นบุตรบุญธรรม ตรวจสอบและดำเนินการในขั้นตอนก่อนการจดทะเบียนรับบุตรบุญธรรมตามกฎหมายเกาไปพลางก่อน จนกว่าจะมีการแก้ไขกฎหมายเรื่องการรับบุตรบุญธรรมเสร็จเรียบร้อย คณะรัฐมนตรีได้ลงมติอนุมัติโครงการจัดตั้งศูนย์อำนวยการรับบุตรบุญธรรมตามที่กระทรวงมหาดไทยเสนอ¹ โดย ก.พ. กำหนดให้สังกัดอยู่ในกองสงเคราะห์เด็กและบุคคลวัยรุ่น

ขณะนั้นกระทรวงยุติธรรมได้เสนอให้คณะรัฐมนตรีแต่งตั้งคณะกรรมการชำระสะสางประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ว่าด้วยครอบครัวชั้นและคณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ 16 กุมภาพันธ์ 2520 อนุมัติให้แต่งตั้งคณะกรรมการดังกล่าว และต่อมาได้มีการปรับปรุงคณะกรรมการอีก 2 ครั้ง เมื่อเดือนธันวาคม 2520 และเดือนสิงหาคม 2522 คณะกรรมการได้ประชุมปรึกษาเพื่อพิจารณาร่างประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 5 ครอบครัว รวม 158 ครั้ง เริ่มตั้งแต่วันที่ 16 มิถุนายน 2520 จนถึงวันที่ 14 มกราคม 2526 แต่ในขั้นแรกนั้นได้พิจารณาว่าควรปรับปรุงกฎหมายและระเบียบการรับบุตรบุญธรรมเสียใหม่ โดยคำนึงถึงสวัสดิภาพของเด็กเป็นสำคัญ ทั้งนี้เนื่องจากการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมซึ่งแต่เดิมเคยจำกัดอยู่เฉพาะระหว่างเครือญาติและผู้รู้จักคุ้นเคยกัน ในปัจจุบันได้แพร่หลายไปสู่บุคคลภายนอกอื่น ๆ ทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ และปรากฏว่าได้มีการค้าเด็กในรูปของการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมด้วย ดังนั้น เพื่อคุ้มครองประโยชน์

¹ สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี, "การจัดตั้งศูนย์อำนวยการรับบุตรบุญธรรม," หนังสือที่ สร. 0202/9977, 29 กรกฎาคม 2520.

ของบิดา มารดา เด็กที่แท้จริง ตลอดจนคุ้มครองสวัสดิภาพของเด็กที่จะเป็นบุตรบุญธรรม จึงควรมีกฎหมายเพื่อกำหนดเป็นการเฉพาะ คณะกรรมการจึงได้พิจารณาร่างพระราชบัญญัติ การรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม พ.ศ. ... ขึ้น ซึ่งกระทรวงมหาดไทยเป็นผู้เสนอและคณะ รัฐมนตรีได้มอบหมายให้พิจารณา คณะกรรมการได้พิจารณาพระราชบัญญัติฉบับนี้จนแล้ว เสร็จเมื่อวันที่ 14 กรกฎาคม 2521 และต่อมาได้ประกาศใช้บังคับเมื่อวันที่ 22 เมษายน พ.ศ. 2522 เป็น "พระราชบัญญัติการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม พ.ศ. 2522"

นอกจากนี้ เนื่องจากมีประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 294 กำหนดวิธีการให้การ สงเคราะห์และการคุ้มครองเด็กที่เหมาะสมแก่เด็ก และสภาพของสังคมเพื่อคุ้มครองสวัสดิภาพ เด็ก โดยให้ดำเนินการให้การสงเคราะห์ คือ

1. พิจารณาช่วยเหลือครอบครัวของเด็กนั้น เพื่อให้บิดามารดาหรือผู้ปกครอง ของเด็กสามารถอุปการะเลี้ยงดูเด็กได้ตามควรแก่สภาพ
2. มอบเด็กให้อยู่ในความอุปการะบุคคลอื่น หรือสถานรับเลี้ยงเด็กหรือสถาน สงเคราะห์เด็กของเอกชน
3. มอบเด็กให้เป็นบุตรบุญธรรมของบุคคลอื่นภายในบทบัญญัติแห่งกฎหมายว่า ด้วยกฏานั้น
4. รับเด็กไว้ในสถานรับเลี้ยงเด็กหรือสถานสงเคราะห์เด็กของทางราชการ¹

ซึ่งเห็นว่าการมอบเด็กให้เป็นบุตรบุญธรรมของบุคคลอื่นก็เป็นวิธีการสงเคราะห์ และคุ้มครองเด็กวิธีหนึ่ง ซึ่งประกาศฉบับนี้ได้บัญญัติให้อยู่ภายในบทบัญญัติแห่งกฎหมายว่าด้วย

---

¹ ประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 294 พุทธศักราช 2515, ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 89 ตอนที่ 182, (29 พฤศจิกายน 2515) : ข้อ 10.

การนั้น แต่ในขณะที่มีประกาศคณะปฏิวัติฉบับนี้ ยังไม่มีกฎหมายว่าด้วยการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมโดยเฉพาะ มีแต่เพียงบัญญัติไว้กว้าง ๆ ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์เท่านั้น ซึ่งมีได้มีการมุ่งจะคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กแต่อย่างใด จึงเห็นว่าจำเป็นต้องมีกฎหมายว่าด้วยการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมโดยเฉพาะ เพื่อให้รับกับประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 294 ซึ่งถือว่าประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 294 นี้เป็นที่มาอีกอันหนึ่งของ พระราชบัญญัติการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม พ.ศ. 2522

ส่วนที่ 2 ผู้มีสิทธิดำเนินการเพื่อให้มีการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม

ถ้าจะกล่าวโดยทั่วไปแล้ว การรับบุตรบุญธรรมมีอยู่ 3 แบบ กล่าวคือ ¹

ก. การรับบุตรบุญธรรมที่ได้จัดให้มีขึ้นโดยองค์การทางสังคม (social agency) ไม่ว่าจะเป็นองค์การแบบจัดตั้งขึ้นโดยรัฐ (public) หรือเป็นองค์การอาสาสมัคร (voluntary) โดยมีจุดมุ่งหมายที่จะแสวงหาเด็กกำพร้า หรือเด็กถูกทอดทิ้ง หรือเด็กที่ถูกแยกให้พ้นไปจากวิถีชีวิตครอบครัวตามปกติธรรมดาเพื่อจัดหาครอบครัวใหม่ให้

ข. การรับบุตรบุญธรรมที่ผู้ขอรับบุตรบุญธรรมเป็นบิดาหรือมารดาแท้จริง (natural parents) หรือเป็นญาติของเด็กหรือเป็นเพื่อนของบิดาหรือมารดาแท้จริงของเด็ก

¹ United Nations, Department of Social Affairs.

Study on Adoption of Children, New York (1953), pp. 27.

ค. การรับบุตรบุญธรรมทุกกรณีที่คุณมีไม่ได้เกี่ยวข้องในการรับบุตรบุญธรรมแบบ ก. และ ข. ข้างต้น และเป็นกรณีที่คุณมีทางดำเนินการเพื่อให้มีการรับบุตรบุญธรรมเป็นการส่วนตัว ทั้งไม่ได้ผ่านองค์การรับบุตรบุญธรรมที่ได้รับการรับรองแล้วจากองค์การหนึ่งขององค์การใด

ทั้ง 3 แบบมีใช้อยู่ทั่วไป และหลังจากมีการรับบุตรบุญธรรมแบบใดแบบหนึ่งแล้ว บทบาทในระยะหลังต่อไปขององค์การจะมีความสำคัญยิ่ง เพราะว่าคุณภาพความสำเร็จหรือความล้มเหลวของการรับบุตรบุญธรรมจะขึ้นอยู่กับคุณภาพของงานขององค์การที่จะได้ดำเนินการต่อไปโดยหลักแล้วองค์การจะได้รับการร้องขอจากผู้ที่จะขอรับบุตรบุญธรรมมากกว่าผู้ที่จะมาร้องขอให้นำบุตรของตนไปดำเนินการ เพื่อให้มีการรับบุตรบุญธรรม ปัญหาประการแรกจึงอยู่ที่การแยกแยะผู้ร้องที่ไม่ปฏิบัติตามกฎหมายและไม่เหมาะสมออกมาจากจำนวนผู้ร้องขอทั้งหมดดังกล่าว เสียก่อนแล้วจึงมาถึงงานละเอียดอ่อนยิ่งคือ การพิจารณาหาเหตุผลที่แท้จริงที่จะจูงใจผู้ร้องขอที่ต้องการรับบุตรบุญธรรม กับพิจารณาด้วยว่าผู้ร้องขอนั้นเป็นบุคคลที่มีความเหมาะสมที่จะเป็นบิดามารดาที่ดีได้หรือไม่โดยการศึกษาและสัมภาษณ์อย่างรอบคอบ นอกจากนี้้องค์การจะต้องกำหนด เรื่องการเสนอชื่อเด็กโดยเร็วที่สุดเท่าที่จะทำได้ เพื่อให้มีการรับบุตรบุญธรรมอันจะเป็นประโยชน์ที่แท้จริงแก่เด็กและบิดามารดาโดยกำเนิดของเด็ก ทั้งจะต้องมีการศึกษาถึงเรื่องต่าง ๆ รวมถึงบุคคลลักษณะของเด็ก แล้วจึงทำการคัดเลือกผู้ขอรับบุตรบุญธรรมที่มีครอบครัวและสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมมากที่สุดในการพัฒนาของเด็ก ให้แก่เด็กที่จะถูกรับเป็นบุตรบุญธรรมนั้น และงานประการสุดท้ายขององค์การคือช่วยเหลือบุตรบุญธรรมกับผู้รับบุตรบุญธรรมใหม่รับตัวเข้าหากัน ทั้งจะต้องช่วยพิจารณาถึงความสมบูรณ์ของชีวิตตอนในการดำเนินการต่าง ๆ ตามกฎหมายด้วย

เมื่อพิจารณาถึงลักษณะขององค์การดำเนินการเพื่อการรับบุตรบุญธรรม (adoption agencies) ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 กลุ่มใหญ่ด้วยกัน แต่ไม่ว่าจะเป็นกลุ่มแบบองค์การของรัฐ (public) หรือองค์การอาสาสมัคร (voluntary) ก็ต้องมีหน้าที่ในเบื้องต้นขององค์การกล่าวคือ ให้การเลี้ยงดูเด็กตามความจำเป็น อย่างไรก็ตามบางประเทศที่ไม่มีองค์การของรัฐ (public agency) หรือองค์การอาสาสมัคร (Voluntary agency) เข้ามามีเกี่ยวข้องในการจัดหาเด็กเพื่อการรับบุตรบุญธรรม เช่น อาร์เจนตินา และเปรู แต่ก็มีบางประเทศที่กำหนดให้องค์การที่กฎหมายจัดตั้งขึ้นเป็นผู้ดำเนินการเพื่อให้มีการรับบุตรบุญธรรม เช่น โปแลนด์, ยูโกสลาเวีย (Yugoslavia) ขณะเดียวกันก็มีตัวอย่างให้เห็นในหลายประเทศที่การดำเนินการเพื่อการรับบุตรบุญธรรมได้กระทำโดยองค์การที่ก่อตั้งโดยกฎหมาย (statutory agencies) และโดยสมาคมที่จัดตั้งขึ้นโดยสมัครใจ (voluntary societies) เช่น ประเทศโบลีเวีย, เดนมาร์ก ฝรั่งเศส, กรีซ, กัวเตมาลา, สวิสเซอร์แลนด์, สหราชอาณาจักร, มลรัฐอลาบามา, มลรัฐแคลิฟอร์เนีย, มลรัฐนิวยอร์ก ที่เห็นได้ชัดคือในเดนมาร์กมีองค์การกึ่งราชการคือ Mother's Aid Institutions เป็นผู้จัดให้มีการรับบุตรบุญธรรมเป็นจำนวน 65 % ของการรับเด็กอายุต่ำกว่า 3 ปีเป็นบุตรบุญธรรม¹

องค์การต่าง ๆ เพื่อการดำเนินการรับบุตรบุญธรรมในบางประเทศ แม้ว่าไม่มีใบอนุญาตก็ดำเนินการเพื่อให้มีการรับบุตรบุญธรรมได้ เนื่องจากได้มีระเบียบข้อบังคับไว้เป็นหลักทั่วไปว่าองค์การจะไม่แสวงหากำไรจากการดำเนินการดังกล่าว เช่น มดลควีเบ็ค (ในแคนาดา), สวิสเซอร์แลนด์ แต่ในบางประเทศได้กำหนดไว้แล้วว่าองค์การใดจะดำเนินการเพื่อการรับบุตรบุญธรรม จะต้องได้รับอนุญาตเสียก่อน เช่น ในเดนมาร์กจะต้องได้รับอนุญาตจากกระทรวงยุติธรรม ในมลรัฐอลาบามา และแคลิฟอร์เนียก็ได้

¹ Ibid., pp. 28 - 29.

รับอนุญาตจากกระทรวงสวัสดิการสังคม ในรัฐนิวยอร์กต้องได้รับอนุญาตจากคณะกรรมการสวัสดิการสังคม ในไอร์แลนด์เหนือต้องได้รับอนุญาตจากกระทรวงมหาดไทย

สำหรับในกฎหมายไทย ได้กำหนดองค์การดำเนินการเพื่อการรับบุตรบุญธรรมไว้ในมาตรา 6 แห่งพระราชบัญญัติการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม พ.ศ. 2522 ซึ่งแยกออกได้เป็น 3 องค์การด้วยกันคือ

1. กรมประชาสงเคราะห์
2. ส่วนราชการที่กรมประชาสงเคราะห์มอบหมาย
3. องค์การสวัสดิภาพเด็กที่ได้รับใบอนุญาต

องค์การตาม 1. และตาม 2 ดังกล่าวพลีถือได้ว่าเป็น adoption agency แบบ public agency หรือ statutory agency ส่วนองค์การตาม 3. นั้นถือได้ว่าเป็น adoption agency แบบ voluntary agency และมีข้อน่าสนใจว่าองค์การตาม 3. จะต้องเป็นองค์การที่ได้รับใบอนุญาตแล้ว เท่านั้นจึงจะดำเนินการเพื่อการรับบุตรบุญธรรมได้เหมือนกับกฎหมายเดนมาร์ก สหรัฐอเมริกา แคนาดา เนเธอร์แลนด์ นิวซีแลนด์ และไอร์แลนด์เหนือตามที่กล่าวไว้ข้างต้น และต่อไปนี้จะกล่าวถึงองค์การที่ดำเนินการเพื่อการรับบุตรบุญธรรมของไทยทั้ง 3 ข้ออย่างละเอียดต่อไป

1. กรมประชาสงเคราะห์ หรือส่วนราชการที่กรมประชาสงเคราะห์มอบหมาย

การที่กฎหมายกำหนดให้กรมประชาสงเคราะห์เป็นผู้ดำเนินการเพื่อให้มีการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมนั้นก็เพราะกรมประชาสงเคราะห์เป็นหน่วยงานที่ทำงานในด้านการสงเคราะห์และคุ้มครองประชาชนผู้ประสบปัญหาความเดือดร้อน รวมทั้งการคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กโดยมีกองสงเคราะห์เด็กและบุคคลวัยรุน สังกัดกรมประชาสงเคราะห์ หน้าที่และความรับผิดชอบของกองสงเคราะห์เด็กและบุคคลวัยรุน ได้แก่ การคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กตาม

ประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 294 พ.ศ. 2515 การอุปการะเลี้ยงดูให้การศึกษาสามัญ การอบรม และฝึกวิชาชีพ แก่ไขว้ปัญหาความประพฤติ ปัญหาครอบครัวแก่เด็กกำพร้า อนาคต ไร้ที่พึ่ง ยากจน ขาดแคลน ถูกทอดทิ้ง แร่ร้อนจรจัด เด็กพิการ คุ้มครองสวัสดิภาพเด็กที่ ครอบครัวประสบปัญหาเดือดร้อนต่าง ๆ ที่พิจารณานำเด็กเข้าอุปการะในสถานสงเคราะห์ การจัดหาครอบครัวใหม่ให้แก่เด็กที่ขาดบิดา มารดา การส่งเสริมและควบคุมสถานสงเคราะห์ เด็กและสถานรับเลี้ยงเด็กเอกชนส่งเสริม อบรมและฝึกอาชีพให้เด็กฟื้นฟูสมรรถภาพเด็ก ที่มีปัญหาความประพฤติ คนพิการหรือสติปัญญาเสถียร คำเน้นการคุ้มครองป้องกันและแก้ไข ปัญหาเด็กที่ตกเป็นเครื่องมือแสวงหาผลประโยชน์โดยบุคคลที่กระทำการอันมีขอบข่ายกฎหมาย คำเน้นงานเกี่ยวกับการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม ¹

นอกจากนี้กรมประชาสงเคราะห์ยังเป็นผู้ริเริ่มเห็นความสำคัญในการคุ้มครองสวัสดิภาพ เด็กที่จะถูกรับเป็นบุตรบุญธรรม โดยได้รายงานให้กระทรวงมหาดไทยทราบว่า มีชาวต่างประเทศติดต่อหาซื้อเด็กจากประเทศไทยไปเป็นบุตรบุญธรรม ทำให้เสื่อมเสียชื่อเสียงและ ศักดิ์ศรีของประเทศไทย และดำเนินการต่อมาจนกระทั่งได้มีพระราชบัญญัติการรับเด็กเป็น บุตรบุญธรรม พ.ศ. 2522 ประกาศใช้บังคับ และในกฎหมายฉบับนี้ก็ได้กำหนดให้กรม ประชาสงเคราะห์เป็นผู้ดำเนินการ เพื่อให้มีการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมเพื่อคุ้มครอง สวัสดิภาพเด็ก เพราะถ้าปล่อยให้เอกชนดำเนินการอย่างคนต่างหากแล้วก็จะเกิดการ ขี้ขายเด็กโดยการรับบุตรบุญธรรมได้อีก นอกจากกรมประชาสงเคราะห์จะดำเนินการ

---

¹ กรมประชาสงเคราะห์, กองการเจ้าหน้าที่, "การแบ่งส่วนราชการบริหาร ส่วนกลางและส่วนภูมิภาค," ในแนวการสอบคัดเลือก (กรุงเทพมหานคร : สวัสดิการ กองการเจ้าหน้าที่, 2525), หน้า 36.

ในการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมแล้ว กฎหมายยังให้อำนาจกรมประชาสงเคราะห์มอบหมายให้ส่วนราชการอื่นดำเนินการได้อีกด้วย ถ้าเห็นว่าจะเป็นประโยชน์และเป็นการแบ่งเบาภาระของกรมประชาสงเคราะห์

2. องค์การสวัสดิภาพเด็กที่ได้รับใบอนุญาต

การรับบุตรบุญธรรมเมื่อก่อนมี พระราชบัญญัติการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม พ.ศ. 2522 ประกาศใช้บังคับนั้น หน่วยงานที่ดำเนินการในเรื่องการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม นอกจากกรมประชาสงเคราะห์แล้ว ก็ยังมีองค์การสวัสดิภาพเด็กต่าง ๆ ทั้งของรัฐและเอกชนดำเนินการอยู่ด้วย เพราะองค์การสวัสดิภาพเด็กมักจะดำเนินการเลี้ยงดูเด็กกำพร้า อนุบาล เด็กที่ถูกทอดทิ้ง จึงมีประชาชนซึ่งประสงค์จะรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม มาติดต่อขอรับเด็กจากองค์การสวัสดิภาพเด็กเหล่านี้เสมอ การรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม ในระยะนั้นกระจัดกระจายกันอยู่ ไม่มีหน่วยงานที่เป็นศูนย์กลางรับผิดชอบโดยเฉพาะ การติดต่อประสานงานก็เป็นไปไม่ได้ดีเท่าที่ควร มีการลักลอบนำเด็กออกนอกประเทศโดยผิดกฎหมายเสมอ

จนกระทั่งเมื่อพระราชบัญญัติการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม พ.ศ. 2522 ประกาศใช้บังคับ กฎหมายฉบับนี้ได้คุ้มครองสวัสดิภาพเด็กโดยกำหนดหน่วยงานที่รับผิดชอบในการดำเนินการเพื่อการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมให้แคบลง โดยกำหนดให้เฉพาะกรมประชาสงเคราะห์ ส่วนราชการที่กรมประชาสงเคราะห์มอบหมาย และองค์การสวัสดิภาพเด็กที่ได้รับใบอนุญาตเท่านั้นที่จะดำเนินการในการรับบุตรบุญธรรมได้ ไม่ใช้องค์การสวัสดิภาพเด็กทุกองค์การจะดำเนินการได้ ทั้งนี้เพื่อจะได้ควบคุมองค์การเหล่านั้นให้เหมาะสมในการดำเนินการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมเพื่อให้ถูกต้องตามเจตนารมณ์ของกฎหมายในการคุ้มครองสวัสดิภาพเด็ก

องค์การสวัสดิภาพเด็กที่ประสงค์จะดำเนินการ เพื่อให้มีการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม จะต้องยื่นคำขอรับใบอนุญาตจากอธิบดีกรมประชาสงเคราะห์ โดยมีหลักเกณฑ์และเงื่อนไขดังนี้

1. ยื่นคำขอต่ออธิบดีกรมประชาสงเคราะห์ตามแบบฟอร์มที่กำหนด
2. ยื่นคำขอพร้อมเอกสารขององค์การสวัสดิภาพเด็ก ดังนี้
  - 2.1 ทรสาร ขอบังคับ หรือระเบียบ
  - 2.2 แผนการดำเนินงานเกี่ยวกับการสงเคราะห์เด็ก
  - 2.3 เอกสารแสดงฐานะการเงิน
  - 2.4 รายชื่อกรรมการ หรือบุคคลผู้บริหารงาน
  - 2.5 ชื่อผู้รับผิดชอบบริหารงานประจำ
3. องค์การสวัสดิภาพเด็กที่ประสงค์จะดำเนินการ เพื่อให้มีการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมต้องมีเจ้าหน้าที่ ดังต่อไปนี้
  - 3.1 ผู้รับผิดชอบบริหารงานประจำ ซึ่งมีประสบการณ์ในงานสงเคราะห์เด็กและครอบครัวมาแล้วไม่น้อยกว่าหนึ่งปี ทำหน้าที่รับผิดชอบบริหารงานประจำ
  - 3.2 เจ้าหน้าที่สวัสดิภาพเด็ก ซึ่งมีคุณวุฒิไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีหรือเทียบเท่า ในวิชาทางสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ จิตวิทยา หรือสังคมวิทยา ทำหน้าที่พิจารณาประเมินความเหมาะสมของเด็กที่จะเป็นบุตรบุญธรรม ผู้ขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมและเรื่องต่างๆ ที่เกี่ยวข้องในการดำเนินงาน เพื่อให้มีการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม
4. องค์การสวัสดิภาพเด็กที่ประสงค์จะดำเนินการ เพื่อให้มีการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมต้องจัดให้มีบริการ ดังต่อไปนี้
  - 4.1 การแนะนำ ให้คำปรึกษาแก่บิดามารดา หรือผู้ปกครองของเด็ก ที่จะยกเด็กให้เป็นบุตรบุญธรรม

4.2 การเลือกสรร การประเมิน และการทำรายงาน การศึกษาสภาพครอบครัวของผู้ขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม

4.3 การควบคุมและรายงานผลการทดลองเลี้ยงดูเด็ก

5. องค์การสวัสดิภาพเด็กที่ประสงค์จะดำเนินการเพื่อให้มีการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมระหว่างประเทศ นอกจากจะต้องปฏิบัติตามข้อ 1 ข้อ 2 ข้อ 3 และข้อ 4 แล้ว ให้ส่งเอกสารหรือหลักฐานขององค์การที่จะทำหน้าที่เป็นตัวแทนติดต่อในต่างประเทศ ซึ่งหน่วยงานที่รัฐบาลของประเทศนั้นได้มอบหมายหรืออนุญาตให้ดำเนินการเพื่อให้มีการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมระหว่างประเทศเพื่อประกอบการขอใบอนุญาตด้วย

6. ใบอนุญาตของอธิบดีให้ออกตามแบบ บธ.2 และให้ใช้จนถึงวันที่ 31 ธันวาคม ของปีให้ออกใบอนุญาต

การต่ออายุใบอนุญาต ให้ยื่นคำขอต่ออธิบดีก่อนวันที่ใบอนุญาตสิ้นอายุไม่น้อยกว่าสามสิบวัน ตามแบบ บธ. 3

7. องค์การสวัสดิภาพเด็กที่ได้รับใบอนุญาตต้องจัดให้มีเจ้าหน้าที่ผู้มีคุณสมบัติเหมาะสมให้มีจำนวนเพียงพอในการดำเนินงานตามคำแจ้งเป็นหนังสือของอธิบดี และปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับของคณะกรรมการการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม ตามมาตรา 14

8. ในกรณีที่องค์การสวัสดิภาพเด็กที่ได้รับใบอนุญาตได้ย้ายสถานที่ทำการหรือเปลี่ยนผู้บริหารงานประจำ องค์การสวัสดิภาพเด็กนั้นต้องแจ้งเป็นหนังสือให้อธิบดีทราบภายในสิบห้าวัน นับแต่วันย้ายหรือเปลี่ยนแปลง

9. ในกรณีที่องค์การสวัสดิภาพเด็กที่ได้รับใบอนุญาตมีการเปลี่ยนแปลงดังต่อไปนี้

- 9.1 วัตถุประสงค์และความมุ่งหมาย
- 9.2 ทรายสาร ข้อบังคับ ระเบียบหรือแผนการดำเนินงานเกี่ยวกับการสงเคราะห์เด็ก
- 9.3 สถานการณ์ของเงินทุน
- 9.4 รายชื่อกรรมการ หรือบุคคลผู้บริหารงาน
- 9.5 องค์การที่ทำหน้าที่เป็นตัวแทนติดต่อในต่างประเทศ

ให้องค์การสวัสดิภาพเด็กดังกล่าวแจ้งเป็นหนังสือ พร้อมทั้งแนบเอกสารแสดงการเปลี่ยนแปลงให้อธิบดีทราบภายในสามสัปดาห์ นับแต่วันเปลี่ยนแปลง

10. องค์การสวัสดิภาพเด็กที่ได้รับใบอนุญาตต้องแสดงใบอนุญาตไว้ ณ ที่ทำการขององค์การโดยเปิดเผยและเห็นได้ง่าย¹

ในกรณีที่อธิบดีไม่อนุญาตให้องค์การสวัสดิภาพเด็กได้รับใบอนุญาต ให้อธิบดีแจ้งคำสั่งไม่อนุญาตพร้อมด้วยเหตุผลไปยัง องค์การสวัสดิภาพเด็กนั้นโดยไม่ชักช้า องค์การสวัสดิภาพเด็กมีสิทธิอุทธรณ์คำสั่งดังกล่าวต่อรัฐมนตรีภายในสามสัปดาห์นับแต่วันที่ได้รับแจ้งคำสั่ง คำสั่งของรัฐมนตรีให้เป็นที่สุด

ในกรณีที่องค์การสวัสดิภาพเด็กซึ่งได้รับใบอนุญาตแล้วฝ่าฝืนเงื่อนไขในการอนุญาต หรือกระทำการเป็นภัยต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือต่อสวัสดิภาพเด็ก อธิบดีมีอำนาจเพิกถอนใบอนุญาตได้ และองค์การสวัสดิภาพเด็กมีสิทธิอุทธรณ์คำสั่ง

¹ กฎกระทรวง (พ.ศ. 2523) ออกตามความในพระราชบัญญัติการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม พ.ศ. 2522, ราชกิจจานุเบกษา ฉบับพิเศษ เล่ม 97 ตอนที่ 8, (18 มกราคม 2523) : ข้อ 1 - 10.

ดังกล่าวต่อรัฐมนตรีภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับแจ้งคำสั่ง คำสั่งของรัฐมนตรีให้เป็นที่สุด¹

ส่วนที่ 3 คณะกรรมการการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม

1. ที่มา

เนื่องจากพระราชบัญญัติการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม พ.ศ. 2522 มาตรา 9 ได้กำหนดให้มีคณะกรรมการคณะหนึ่งเพื่อพิจารณาในการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม เพราะประเทศเรายังไม่มีศาลครอบครัวเหมือนในต่างประเทศ การพิจารณาตัดสินว่าจะให้ผู้ขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมรับเด็กได้หรือไม่ จึงจำเป็นต้องมีคณะกรรมการซึ่งมีความเหมาะสมโดยรวบรวมบุคคลจากหลายฝ่ายมาร่วมเป็นกรรมการซึ่งได้กำหนดไว้ในกฎหมายโดยแจ้งชัด คณะกรรมการชุดนี้จะต้องพิจารณาโดยรอบคอบเพื่อคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กที่จะถูกรับเป็นบุตรบุญธรรม

2. องค์ประกอบ

กฎหมายได้กำหนดองค์ประกอบของคณะกรรมการการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมไว้ดังนี้

1) อธิบดีกรมประชาสงเคราะห์	ประธานกรรมการ
2) ผู้แทนกระทรวงการต่างประเทศ	กรรมการ
3) ผู้แทนกรุงเทพมหานคร	กรรมการ
4) ผู้แทนกรมการปกครอง	กรรมการ
5) ผู้แทนกรมตำรวจ	กรรมการ

¹ พระราชบัญญัติการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม พ.ศ. 2522, ราชกิจจานุเบกษา ฉบับพิเศษ เล่ม 96 ตอนที่พิเศษ, (22 เมษายน 2522) : มาตรา 8.

- 6) ผู้แทนกรมอัยการ กรมการ
- 7) ผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้งอีกไม่เกินแปดคน กรมการ
ในจำนวนนี้ต้องเป็นสตรีไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่ง
- 8) ผู้อำนวยการศูนย์อำนวยความสะดวกรับเด็กเป็น
บุตรบุญธรรม กรมการและเลขานุการ¹

3. อำนาจหน้าที่

คณะกรรมการ ฯ อาจตั้งคณะอนุกรรมการคณะหนึ่งหรือหลายคณะเพื่อให้ปฏิบัติการอย่างใดอย่างหนึ่งตามที่จําขอหมายก็ได้ และมีอำนาจหน้าที่ดังนี้

- 1) ออกระเบียบ ข้อบังคับ และวิธีปฏิบัติเกี่ยวกับการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม เพื่อให้ศูนย์อำนวยความสะดวกรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม องค์การสวัสดิภาพเด็กที่ได้รับใบอนุญาตและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องปฏิบัติ
- 2) พิจารณา และมีมติในการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม
- 3) พิจารณา เรื่องที่มีปัญหา เกี่ยวกับการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม
- 4) ให้คำแนะนำในเรื่องการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมแก่ศูนย์อำนวยความสะดวกรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม องค์การสวัสดิภาพเด็กที่ได้รับใบอนุญาตและหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง²

ทั้งนี้โดยให้ศูนย์อำนวยความสะดวกรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมที่จัดตั้งขึ้นในกรมประชาสงเคราะห์ ทำหน้าที่สำนักงานเลขานุการของคณะกรรมการ³

¹ พระราชบัญญัติการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม พ.ศ. 2522, มาตรา 1.

² พระราชบัญญัติการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม พ.ศ. 2522, มาตรา 14.

³ พระราชบัญญัติการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม พ.ศ. 2522, มาตรา 15.

4. การประชุม

ในการประชุมคณะกรรมการ ฯ กฎหมายกำหนดว่าต้องมีกรรมการมาประชุม ไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนกรรมการทั้งหมดจึงเป็นองค์ประชุม ในกรณีที่ประธานกรรมการ ไม่อยู่ในที่ประชุม ให้กรรมการที่มาประชุมเลือกกรรมการคนหนึ่งเป็นประธานในที่ประชุม

การวินิจฉัยชี้ขาดของที่ประชุมให้ถือเสียงข้างมาก กรรมการคนหนึ่งให้มีเสียงหนึ่งในการลงคะแนน ถ้าคะแนนเสียงเท่ากันให้ประธานในที่ประชุมออกเสียงเพิ่มขึ้น อีกเสียงหนึ่งเป็นเสียงชี้ขาด¹

5. การอยู่และการพ้นจากตำแหน่งของกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ

กฎหมายได้กำหนดให้กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิอยู่ในตำแหน่งคราวละสองปี ในกรณีที่ มีการแต่งตั้งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิในระหว่างที่กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งแต่งตั้งไว้แล้วยังมี วาระอยู่ในตำแหน่ง ไม่ว่าจะเป็นการแต่งตั้งเพิ่มขึ้นหรือแต่งตั้งซ่อม ให้ผู้ได้รับแต่งตั้งนั้น อยู่ในตำแหน่งเท่ากับวาระที่เหลืออยู่ของกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งได้รับแต่งตั้งไว้แล้ว กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิอาจได้รับแต่งตั้งเป็นกรรมการอีกได้²

นอกจากพ้นตำแหน่งเมื่อครบสองปีแล้ว กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิอาจพ้นจากตำแหน่ง เมื่อ

- 1) ตาย
- 2) ลาออก
- 3) เป็นบุคคลล้มละลาย

¹ พระราชบัญญัติการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม พ.ศ. 2522, มาตรา 12.

² พระราชบัญญัติการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม พ.ศ. 2522, มาตรา 10.

- 4) เป็นคนไร้ความสามารถหรือคนเสมือนไร้ความสามารถ
- 5) ได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาท หรือความผิดลหุโทษ¹

6. คดีพินิจของคณะกรรมการ ฯ

กฎหมายได้กำหนดให้คณะกรรมการ ฯ สามารถใช้ดุลยพินิจว่าจะอนุมัติหรือไม่อนุมัติให้รับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมก็ได้

ในกรณีที่คณะกรรมการสั่งอนุมัติให้รับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมให้ผู้นับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมดำเนินการขอจดทะเบียนรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมได้ภายในกำหนดหกเดือนนับแต่วันที่ได้รับแจ้งคำอนุมัติของคณะกรรมการ ถ้าไม่ดำเนินการภายในกำหนดให้ถือว่าผู้นั้นสละสิทธิ และให้มอบเด็กคืนแก่บุคคลผู้มีอำนาจให้ความยินยอมในการรับบุตรบุญธรรมหรือพนักงานเจ้าหน้าที่โดยไม่ชักช้าตามกำหนดเวลา โดยคำนึงถึงระยะทาง ความสะดวกในการนำเด็กไปมอบ และสวัสดิภาพของเด็ก

ในกรณีที่คณะกรรมการสั่งไม่อนุมัติให้รับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมให้อธิบดีหรือผู้ว่าราชการจังหวัดแล้วแต่กรณี สั่งให้ผู้นับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมมอบเด็กคืนแก่บุคคลผู้มีอำนาจให้ความยินยอมในการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม บิดา มารดา ผู้ปกครอง หรือพนักงานเจ้าหน้าที่โดยไม่ชักช้า ตามกำหนดเวลา โดยคำนึงถึงระยะทาง ความสะดวกในการนำเด็กไปมอบ และสวัสดิภาพของเด็ก

¹ พระราชบัญญัติการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม พ.ศ. 2522, มาตรา 11.

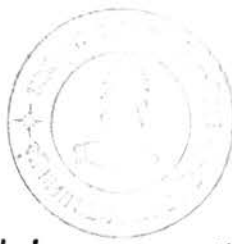
7. การอุทธรณ์คำสั่งคณะกรรมการ

ในกรณีที่คณะกรรมการสั่งไม่อนุมัติให้รับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม ผู้ขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมอาจอุทธรณ์คำสั่งของคณะกรรมการได้ โดยทำเป็นคำร้องยื่นต่อศาลภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับแจ้งคำสั่งไม่อนุมัตินั้น ในระหว่างการพิจารณาของศาล ผู้ขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมอาจร้องต่อศาลให้เด็กอยู่ในความเลี้ยงดูของผู้ร้องก็ได้ คำสั่งของศาลนั้นเป็นที่สุดไม่มีการอุทธรณ์อีกต่อไป

ถ้าศาลมีคำสั่งอนุญาตให้มีการรับบุตรบุญธรรมแล้ว ให้ผู้ขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมดำเนินการจดทะเบียนรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมภายในกำหนดเวลาหกเดือนนับแต่วันที่ศาลมีคำสั่ง ถ้าไม่ดำเนินการภายในกำหนดถือว่าสละสิทธิ์ที่จะรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม และให้มอบเด็กคืนแก่บุคคลผู้มีอำนาจให้ความยินยอมในการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมหรือพนักงานเจ้าหน้าที่โดยไม่ชักช้าตามกำหนดเวลา โดยคำนึงถึงระยะทางความสะดวกในการนำเด็กไปมอบ และสวัสดิภาพของเด็ก

ทั้งนี้กล่าวมาทั้งหมดนี้จะเห็นได้ว่าตามกฎหมายไทย ไม่ว่าจะเป็นการขอรับบุตรบุญธรรมภายในประเทศหรือโดยชาวต่างประเทศ องค์การที่มีอำนาจพิจารณาอนุญาตให้รับบุตรบุญธรรมคือ คณะกรรมการการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม ซึ่งเป็นองค์กรฝ่ายบริหาร แตกต่างจากกฎหมายประเทศอื่น ที่ส่วนมากจะเป็นอำนาจของฝ่ายตุลาการ อันได้แก่ศาล เช่น ในประเทศอังกฤษ เป็นอำนาจของศาลสูงหรือ the County Court¹ ในมลรัฐเพนซิลเวเนียเป็นอำนาจของศาล common pleas ของแต่ละท้องที่ที่ผู้ยื่นคำร้อง

¹ Adoption of Children Act 1964, Part 1 - 5.

ขอรับบุตรบุญธรรมหรือบุตรบุญธรรมมีถิ่นที่อยู่¹ ในเกาหลีใต้เป็นอำนาจของศาลครอบครัว² ในฟิลิปปินส์เป็นอำนาจของศาลคดีเด็กและครอบครัว (Juvenile and Domestic Relation Courts)³ เป็นต้น ซึ่งเป็นการคัดชั้นตอนให้ลดน้อยลงไม่ต้องผ่านการพิจารณาของฝ่ายบริหารก่อน แต่กำหนดให้เสนอต่อศาลอันเป็นฝ่ายตุลาการโดยตรงเลยทีเดียว ทำให้ประหยัดเวลาเพราะทำให้การพิจารณาเสร็จรวดเร็วยิ่งขึ้น ฉะนั้นการที่กฎหมายไทยในปัจจุบันกำหนดให้ต้องยื่นคำขอรับบุตรบุญธรรมต่อคณะกรรมการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมอันเป็นองค์กรฝ่ายบริหารก่อน หากไม่ได้รับอนุมัติจึงให้อุทธรณ์คำสั่งศาลได้นั้น เท่ากับเป็นการเพิ่มขั้นตอนให้ยาวออกไปน่าจะคัดชั้นตอนให้สั้นลง โดยให้ยื่นคำขอศาลโดยตรงศาลมีคำสั่งอย่างไรก็ถึงที่สุดก็จะสมเจตนารมณ์ของกฎหมายในเรื่องนี้ที่ต้องการให้การพิจารณาเสร็จจริงโดยรวดเร็ว ประหยัด และสะดวก กับเห็นว่าจะได้คำสั่งที่เหมาะสมเหมือนกับที่ได้รับการพิจารณาโดยคณะกรรมการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม เนื่องจากองค์คณะผู้พิพากษาที่จะมาพิจารณาพิพากษาเรื่องการขอรับบุตรบุญธรรมจะต้องได้ผู้ที่มีความรู้ความชำนาญในด้านเกี่ยวกับครอบครัว เด็ก สังคมวิทยา จิตวิทยา เป็นต้น มาเป็นองค์คณะ อีกทั้งศาลก็มีอำนาจรับฟังรายงาน และความเห็นจากเจ้าหน้าที่ที่มีความรู้ความชำนาญในด้านนี้อีกด้วย

ส่วนที่ 4 ศูนย์อำนวยการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม

ศูนย์อำนวยการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมนี้ แต่เดิมเรียกว่าศูนย์อำนวยการรับบุตรบุญธรรม ศูนย์อำนวยการรับบุตรบุญธรรมเกิดขึ้นเนื่องจากในเวลานั้นมีมติของคณะรัฐมนตรี

¹ Adoption Act, Section 201.

² Extraordinary Law of Adoption (Law No. 2977 - December 31, 1976), Article VIII Clause 1.

³ The Child and Youth Welfare Code (Presidential Decree No. 603), Article 33.

เมื่อวันที่ 18 พฤษภาคม 2520 กำหนดมาตรการในการแก้ไขปัญหาลูกค้าหน้าอื่น เป็น มาตรการในการป้องกันการซื้อขายเด็ก ได้มีชาวต่างประเทศเป็นจำนวนมากติดต่อสอบถามยังกรมประชาสงเคราะห์เพื่อขอรับเด็กไทยไปเป็นบุตรบุญธรรมว่า จะดำเนินการ ใดโดยวิธีใดและพร้อมที่จะปฏิบัติตามระเบียบและข้อบังคับที่กำหนดขึ้นไว้ซึ่งบังคับทุกประการ ซึ่งกรมประชาสงเคราะห์ไม่สามารถให้คำคอมที่ถูกต้องได้ เพราะการทำงานตามขั้นตอน การรับบุตรบุญธรรมมีหน่วยงานรับผิดชอบดำเนินการระจึกระจ่ายอยู่ในที่ต่าง ๆ หลาย ฝ่ายและหน่วยงานดังกล่าวยังมีใ้ประสานการดำเนินงานกันเท่าที่ควร งานรับบุตร บุญธรรมจึง เป็นลักษณะทางคนทางทำตามอำนาจหน้าที่ที่มีอยู่ การปฏิบัติงานไม่เป็นมาตรฐาน เกี่ยวกัน เป็นเหตุให้มีการแสวงหาประโยชน์จากเด็กได้ง่าย กระทรวงมหาดไทยจึง เห็น ว่าควรจะจัดตั้งศูนย์อำนวยการรับบุตรบุญธรรมขึ้นในกรมประชาสงเคราะห์ เป็นหน่วยงาน กลางเพื่อพิจารณาตรวจสอบดำเนินการในขั้นตอนระยะก่อนการจดทะเบียนรับบุตรบุญธรรม ตามกฎหมายในปัจจุบันนั้นไปพลางก่อน จนกว่าจะได้มีการแก้ไขกฎหมายเรื่องการรับบุตร บุญธรรมเสร็จเรียบร้อย (ในเวลานั้นยังไม่มีพระราชบัญญัติการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม พ.ศ. 2522) โดยจะดำเนินการเน้นหนักเฉพาะเรื่องอัยการด้วยเด็กไทยเป็นบุตร บุญธรรม และคนไทยรับเด็กไทยประเภทกำพร้า อนุภิกา เป็นบุตรบุญธรรม หรือการรับ บุตรบุญธรรม ซึ่งเป็นกรณีพิเศษที่มีปัญหาเป็นประการสำคัญ¹

หลังจากนั้นคณะรัฐมนตรีได้พิจารณาอนุมัติการจัดตั้งศูนย์อำนวยการรับบุตร-
บุญธรรม เมื่อวันที่ 27 กรกฎาคม 2520

¹ กระทรวงมหาดไทย, "การจัดตั้งศูนย์อำนวยการรับบุตรบุญธรรม," หนังสือ
ความบก ที่ มท.0706/9887, 5 กรกฎาคม 2520.

อำนาจหน้าที่และภารกิจหลักของศูนย์อำนวยการรับบุตรบุญธรรม

1. ทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางรับคำร้องของบุตรบุญธรรมตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดไว้ว่าด้วยการรับบุตรบุญธรรม
2. ทำหน้าที่ตรวจสอบประวัติและคุณสมบัติของผู้ขอรับบุตรบุญธรรม ประวัติของเด็กที่จะเป็นบุตรบุญธรรม และบิดามารดาอันแท้จริงของเด็ก ในการนี้จะต้องทำการสัมภาษณ์ พิจารณา วิเคราะห์ความเหมาะสมต่าง ๆ ทั้งในด้านความมั่นคง และจิตใจ อารมณ์ ของผู้ขอรับบุตรบุญธรรม
3. ทำหน้าที่ในการพิจารณาตรวจสอบเอกสารและหลักฐานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง กับการขอรับบุตรบุญธรรมแต่ละรายของผู้ขอรับบุตรบุญธรรม บิดา มารดาที่แท้จริงของเด็ก ตัวเด็ก และตัวแทนผู้ได้รับมอบอำนาจ ตลอดจนสถานพยาบาลหรือสถาบัน ซึ่งทางราชการ หรือองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นรับรองในการจัดตั้งเพื่อรับเลี้ยงดูเด็กว่าเป็นเอกสารและหลักฐานที่สมบูรณ์ถูกต้องหรือไม่ แล้วทำคำเสนอแนะและความเห็นให้ผู้มีอำนาจหน้าที่ในการ นี้พิจารณาสั่งการตามควรแก่กรณี
4. ทำหน้าที่จัดส่งนักสังคมสงเคราะห์ออกไปเยี่ยมบ้านและสังเกตความสัมพันธ์ ระหว่างผู้ขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมและตัวเด็ก ตลอดจนวิธีการเลี้ยงดูเด็กและความเป็นอยู่ ของเด็ก ในระหว่างการทดลองเลี้ยงดู ในกรณีที่ผู้ขอรับบุตรบุญธรรมได้รับอนุมัติให้ไป ทดลองเลี้ยงดูในระยะแรกได้แล้ว และทำรายงานเสนอความเห็นให้คณะกรรมการและ ผู้มีอำนาจหน้าที่สั่งการทราบต่อไป
5. ถ้าปรากฏว่า การทดลองเลี้ยงดูระยะเวลาที่กำหนดไว้ เป็นผลดีแก่สวัสดิภาพ ของเด็ก และเจ้าหน้าที่พิจารณาเห็นสมควร อนุมัติให้ยกเด็กเป็นบุตรบุญธรรมแก่ผู้ขอได้ มีหน้าที่ปฏิบัติงานต่อไปตามขั้นตอนข้อบังคับ ระเบียบ และกฎหมาย เกี่ยวกับการรับบุตรบุญธรรม

6. ในกรณีที่ผู้ขอรับบุตรบุญธรรมเป็นชาวต่างประเทศ มีหน้าที่ติดต่อกับกรมที่เกี่ยวข้องในเรื่องนี้ของรัฐบาลประเทศที่ผู้ขอถือสัญชาติ เพื่อขอให้ตรวจสอบความเหมาะสม และให้คำรับรองหรือขอให้คำรับรองหรือขอให้องค์การในประเทศหรือระหว่างประเทศที่ดำเนินการเกี่ยวกับบุตรบุญธรรม เป็นผู้ทำการสัมภาษณ์ ควบคุม และสังเกตการทดลองเลี้ยง คู่มือให้แทนศูนย์และส่งรายงานดังกล่าวมาเพื่อทางศูนย์ได้พิจารณาดำเนินการตามขั้นตอนอื่น ๆ ต่อไป

7. ทำหน้าที่ในการพิจารณาและจัดทำร่างข้อบังคับ ข้อตกลงกับประเทศต่าง ๆ ที่เสนอขอให้มีการพิจารณาการขอรับเด็กไทยไปเป็นบุตรบุญธรรมระหว่างประเทศ (Inter - Country Adoptions) (ถ้ามี) กับประเทศไทย ในระดับรัฐบาลต่อรัฐบาล หรือองค์การรัฐบาลกับองค์การรัฐบาลด้วยกัน หรือองค์การเอกชนที่รัฐบาลมอบหมายให้ทำหน้าที่ แล้วมอบให้หน่วยงานที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการมอบเด็กไทยให้เป็นบุตรบุญธรรมชาวต่างประเทศ รับไปดำเนินการตามขั้นตอนต่อไป

8. ทำหน้าที่รวบรวมกฎหมาย ระเบียบ และข้อบังคับต่าง ๆ ที่ออกใช้บังคับว่าด้วยการรับบุตรบุญธรรม ตลอดจนสถิติและข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับเรื่องนี้ทั้งในประเทศและต่างประเทศ แจกจ่ายให้แก่หน่วยงาน ตลอดจนองค์การต่าง ๆ ที่มีหน้าที่รับผิดชอบในการรับบุตรบุญธรรมโดยตรงนำไปเป็นหลักปฏิบัติและใช้เป็นเอกสารประกอบการอ้างอิง และพิจารณาจัดทำและปรับปรุงระเบียบข้อบังคับ และกฎหมายเกี่ยวกับการรับบุตรบุญธรรมให้เหมาะสมกับสภาพการณ์ปัจจุบัน

9. ทำหน้าที่ในการให้คำแนะนำปรึกษาในเรื่องการรับบุตรบุญธรรมแก่หน่วยงานและองค์การต่าง ๆ ทั้งของรัฐและเอกชน และองค์การระหว่างประเทศที่ทำหน้าที่เกี่ยวข้องกับการรับบุตรบุญธรรม ผู้ขอรับบุตรบุญธรรม บิดา มารดาที่แท้จริงของเด็ก และตัวแทนผู้ได้รับมอบอำนาจในการมอบเด็กให้เป็นบุตรบุญธรรม

10. ทำหน้าที่ในการจัดทำคำแนะนำแนวทางการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่
ในเรื่องการพิจารณาและการตรวจสอบเอกสารและหลักฐานต่าง ๆ ที่กำหนดไว้ในระเบียบ
และกฎข้อบังคับที่ว่าด้วยการรับบุตรบุญธรรม เพื่อเป็นมาตรฐานในการปฏิบัติของเจ้าหน้าที่
ได้เป็นไปในแนวทางเดียวกัน เช่น การตรวจสอบค่านุภาพอนามัย การติดตามผลการ
รับบุตรบุญธรรมเฉพาะรายและการรายงาน เป็นต้น¹

การบริหารงานของศูนย์อำนวยความสะดวกรับบุตรบุญธรรม

ในด้านการบริหารงานของศูนย์ฯ คณะรัฐมนตรีได้แต่งตั้งคณะกรรมการ
คณะหนึ่งขึ้นเรียกว่า "คณะกรรมการบริหารศูนย์อำนวยความสะดวกรับบุตรบุญธรรม" ประกอบด้วย
อธิบดีกรมประชาสงเคราะห์ เป็นประธานกรรมการ รองอธิบดีกรมประชาสงเคราะห์
ฝ่ายบริการสังคมเป็นรองประธานกรรมการ ผู้แทนหน่วยราชการที่เกี่ยวข้อง เป็นกรรมการ
ผู้อำนวยการกองสงเคราะห์เด็กและบุคคลวัยรุนเป็นกรรมการและเลขานุการคณะกรรมการ
ดังกล่าวมีหน้าที่และความรับผิดชอบดังนี้

1. กำหนดนโยบาย และแนวทางปฏิบัติในการดำเนินงานของศูนย์
ให้สอดคล้องกับกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ และคำสั่งของทางราชการ
2. ประสานงานกับหน่วยราชการ และองค์กรต่าง ๆ ทั้งในส่วนของรัฐ
และเอกชนในต่างประเทศ ตลอดจนองค์กรระหว่างประเทศที่ปฏิบัติงานด้านบุตรบุญธรรม
3. พิจารณากำหนดหลักเกณฑ์ และวิธีการรับบุตรบุญธรรมโดยชาวต่าง
ประเทศให้หน่วยราชการที่เกี่ยวข้องปฏิบัติ

---

¹ กรมประชาสงเคราะห์, การจัดตั้งศูนย์อำนวยความสะดวกรับบุตรบุญธรรม (เอกสาร
โรเนียว), หน้า 3 - 4.

4. พิจารณาให้ความเห็นชอบกรณีต่าง ๆ เกี่ยวกับการรับบุตรบุญธรรม ตามที่ศูนย์เสนอ เพื่อให้แน่ใจได้ว่าการรับบุตรบุญธรรมนั้น เหมาะสมและเป็นผลดีเพื่อ สวัสดิภาพของเด็ก

5. พิจารณากรณีการคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กไทยที่ได้เป็นบุตรบุญธรรมของ ชาวต่างประเทศแล้ว และถูกทารุณกรรมหรือถูกใช้แสวงหาผลประโยชน์อันผิดศีลธรรมและ เป็นอันตรายทางร่างกายและจิตใจของเด็ก

6. พิจารณาตรวจสอบเอกสารและหลักฐานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการ รับบุตรบุญธรรมแต่ละราย ของผู้รับบุตรบุญธรรม บิดา มารดา ที่แท้จริงของเด็ก ตัวเด็ก และตัวแทนผู้ได้รับมอบอำนาจตลอดจนสถานพยาบาล หรือสถาบันซึ่งทางราชการหรือองค์การ ปกครองส่วนท้องถิ่นรับรองในการจัดตั้งเพื่อรับเลี้ยงดูเด็กว่า เป็นเอกสารและหลักฐานที่ ถูกต้องสมบูรณ์หรือไม่ เพื่อให้คำเสนอแนะผู้มีอำนาจพิจารณาสั่งการตามควรแก่กรณี

7. พิจารณาและจัดทำร่าง ข้อบังคับ ข้อตกลงกับประเทศต่าง ๆ ที่เสนอ ขอให้มีการพิจารณาการรับเด็กไทยไปเป็นบุตรบุญธรรมระหว่างประเทศกับประเทศไทย เพื่อ มอบให้หน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบพิจารณาดำเนินการต่อไป

8. ให้คำแนะนำปรึกษาในเรื่องการรับบุตรบุญธรรมแก่หน่วยงานและองค์การ ต่าง ๆ ทั้งของรัฐและเอกชน ที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับการรับบุตรบุญธรรม ผู้ขอรับบุตรบุญธรรม บิดา มารดาที่แท้จริงของเด็ก และตัวแทนผู้ได้รับมอบอำนาจในการมอบเด็กให้เป็นบุตร บุญธรรม

9. หน้าที่อื่น ๆ ตามที่ได้รับมอบหมาย

หลังจากมีมติคณะรัฐมนตรีอนุมัติแล้ว กระทรวงมหาดไทยได้แจ้งให้ผู้ที่ได้รับ แต่งตั้งเป็นกรรมการบริหารในศูนย์อำนวยการรับบุตรบุญธรรมได้ทราบ และแจ้งให้หน่วยงาน ที่เกี่ยวข้องแต่งตั้งผู้แทนรวมเป็นกรรมการในคณะกรรมการ ฯ ด้วย

ต่อมาเมื่อมีการบังคับใช้พระราชบัญญัติการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม พ.ศ. 2522 แล้วทำให้การรับผู้เยาว์เป็นบุตรบุญธรรมทุกรายจะต้องได้รับการตรวจสอบกลิ่นกรองตามกระบวนการทางสังคมสงเคราะห์ให้เป็นที่น่าพอใจว่า การรับบุตรบุญธรรมจะเป็นประโยชน์ต่อเด็กเป็นสำคัญและเพื่อคุ้มครองประโยชน์ของบิดา มารดา ที่แท้จริงของเด็กตลอดจนประโยชน์ของผู้ที่จะรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมด้วย ซึ่งการดำเนินการตาม พระราชบัญญัติการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม พ.ศ. 2522 นี้ เป็นหน้าที่ของ "ศูนย์อำนวยการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม" จึงได้เกิดศูนย์อำนวยการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมขึ้นแทนศูนย์อำนวยการรับบุตรบุญธรรม (ซึ่งชื่อแท้จริงศูนย์ฯ ทั้งสองนี้เป็นศูนย์เดียวกัน เพียงแต่ครั้งแรกตั้งขึ้นตามมติคณะรัฐมนตรี แต่ต่อมามีกฎหมายรับรองเท่านั้น)

วัตถุประสงค์ของโครงการศูนย์อำนวยการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม

1. เพื่อคุ้มครองสวัสดิภาพของเด็กทั้งประเภทกำพร้า อนาคต ถูกทอดทิ้ง โดยสิ้นเชิง และเด็กที่มีบิดามารดาแต่โดยสภาพอย่างใดอย่างหนึ่งหรือด้วยความรู้เท่าไม่ถึงการณ์ มิให้ต้องยกบุตรของตนกับบุคคลอื่นหรือชาวต่างประเทศ โดยตกเป็นเครื่องมือแสวงหาประโยชน์อันมิชอบ โดยเฉพาะอย่างยิ่งป้องกันมิให้เด็กตกเป็นสิ่งที่ซื้อขายแลกเปลี่ยน ซึ่งเป็นการบ่อนทำลายระเบียบและวัฒนธรรมอันดีงามของสังคมไทย
2. เพื่อให้บริการด้านการมอบเด็กไทยให้เป็นบุตรบุญธรรมทั้งแก่ชาวไทย และชาวต่างประเทศอยู่ภายใต้การดำเนินงานตามกระบวนการการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม อย่างถูกต้องตามกฎหมายและโดยหน่วยราชการด้านสังคมสงเคราะห์ที่รับผิดชอบโดยตรง
3. เพื่อเป็นหน่วยงานกลางในการตรวจสอบเอกสารหลักฐานและรายละเอียดของผู้ขอหนังสือเดินทางออกนอกราชอาณาจักรให้แก่เด็กอายุแรกเกิดถึง 14 ปี
4. เพื่อเป็นศูนย์กลางติดต่อสัมพันธ์การระหว่างประเทศ กรมประชาสงเคราะห์ ของประเทศต่าง ๆ หรือศาลของประเทศต่าง ๆ ที่สอบถามและติดต่อขอรับให้ทางประเทศไทย ดำเนินการแทนเรื่องบุตรบุญธรรมระหว่างประเทศ

หน้าที่ความรับผิดชอบของศูนย์อำนวยความสะดวกสำหรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม

ให้บริการมอบเด็กเป็นบุตรบุญธรรมแก่ชาวไทยและชาวต่างประเทศตลอดจน
 ตรวจเอกสารและข้อเท็จจริง กรณีที่มีการขอหนังสือเดินทางหรือเอกสารประเภท
 E.C. (Emergency Certificate) ให้แก่เด็กอายุแรกเกิด - 14 ปี รวมทั้งพิจารณา
 ออกใบอนุญาตและควบคุมการดำเนินงานขององค์การสวัสดิภาพเด็กที่ได้รับใบอนุญาตแล้ว
 โดยมีหน้าที่ดังต่อไปนี้

1. บุตรบุญธรรมไทย

รับคำร้องขอบุตรบุญธรรมของบุคคลสัญชาติไทยที่มีภูมิลำเนาอยู่ในกรุงเทพฯ
 ส่วนบุคคลสัญชาติไทยที่มีภูมิลำเนาในจังหวัดอื่น ๆ ให้ยื่นคำร้องต่อจังหวัดที่ผู้ร้องมีภูมิลำเนา
 โดยพิจารณาให้เป็นไปตามวิธีการ หลักเกณฑ์เงื่อนไข และพระราชบัญญัติการรับเด็กเป็น
 บุตรบุญธรรม พ.ศ. 2522

ส่งนักสังคมสงเคราะห์ออกเยี่ยมบ้านผู้ขอเด็ก

เมื่อผู้ขอเด็กได้รับอนุมัติให้รับเด็กได้ ก็ให้นำเด็กไปทดลองเลี้ยงดูอย่างน้อย

6 เดือน

เมื่อทดลองเลี้ยงดูเป็นที่พอใจของทุกฝ่าย ก็จะนำเรื่องเสนอคณะกรรมการ
 การรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม พิจารณาอนุมัติให้ผู้ขอไปดำเนินการจดทะเบียนรับเด็กเป็น
 บุตรบุญธรรมตามกฎหมายต่อไป

2. บุตรบุญธรรมต่างประเทศ

พิจารณาคำร้องขอบุตรบุญธรรมของบุคคลที่มีภูมิลำเนาในต่างประเทศที่มี
 ความสัมพันธ์ทางการทูตกับประเทศไทย โดยการติดต่อประสานงานกับส่วนราชการที่มี
 อำนาจหน้าที่ดำเนินการ เรื่องการขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมของประเทศที่ผู้ขอรับเด็กมี

ผู้มีอำนาจหรือหน่วยงานที่รัฐบาลของประเทศนั้นมอบหมายหรือองค์การสวัสดิภาพเด็กที่รัฐบาลของประเทศนั้นอนุญาตให้ดำเนินการได้ เพื่อให้ได้ข้อเท็จจริงและรายละเอียดต่าง ๆ ที่จะ

เป็นประโยชน์ต่อการพิจารณาคุณสมบัติและความเหมาะสมของผู้ขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม
เสนอความเห็นต่อคณะกรรมการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม พิจารณาจนนำเสนอ

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย อนุญาตให้นำเด็กไปทดลองเลี้ยงดู

เมื่อการทดลองเลี้ยงดูเป็นที่พอใจของทุกฝ่ายก็จะนำเรื่องเสนอคณะกรรมการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมพิจารณาอนุมัติให้ผู้ขอ ฯ ไปดำเนินการจดทะเบียนรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมตามกฎหมายต่อไป

3. การตรวจสอบเอกสาร

ดำเนินการตรวจสอบเอกสารและข้อเท็จจริงกรณีที่มีการขอหนังสือเดินทางหรือเอกสารประเภท Emergency Certificate หรือ E.C. ให้แก่เด็กอายุแรกเกิดถึง 14 ปี แล้วแจ้งความเห็นไปยังกระทรวงการต่างประเทศว่า จะให้ออกหรือไม่ให้ออกหนังสือเดินทาง หรือเอกสารประเภท E.C. ให้แก่เด็ก

4. องค์การสวัสดิภาพเด็ก

พิจารณาคำร้อง สอบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับองค์การสวัสดิภาพเด็กที่ขออนุญาตดำเนินการ เพื่อให้มีการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม

การควบคุมการดำเนินงานขององค์การสวัสดิภาพเด็กที่ได้รับใบอนุญาตแล้วให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม

พิจารณาคำร้องขอรับเด็กในความอุปการะขององค์การสวัสดิภาพเด็กเป็นบุตรบุญธรรม¹

---

¹ กรมประชาสงเคราะห์, โครงการศูนย์อำนวยการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม (เอกสารโรเนียว), หน้า 1 - 3.

ประเภทของเด็กที่อยู่ในความคุ้มครองของศูนย์อำนวยการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม

1. เด็กอายุแรกเกิดถึง 14 ปี ที่มีผู้ขอหนังสือเดินทางให้ไปต่างประเทศ ซึ่งกระทรวงการต่างประเทศส่งเรื่องมาให้กรมประชาสงเคราะห์ตรวจสอบและพิจารณาเสนอความเห็นว่าจะอนุญาตออกหนังสือเดินทางให้หรือไม่

2. เด็กที่มีผู้ขอรับเป็นบุตรบุญธรรมซึ่งเป็น

1) เด็กกำพร้า อนาคต ถูกทอดทิ้งอยู่ในความอุปการะของกรมประชาสงเคราะห์ หรือเด็กที่บิดา มารดาหรือเฉพาะบิดาหรือมารดาผู้มีอำนาจปกครองมีหนังสือมอบให้แกกรมประชาสงเคราะห์เป็นผู้มีอำนาจให้ความยินยอมมอบเด็กให้เป็นบุตรบุญธรรม

2) เด็กกำพร้า อนาคต ถูกทอดทิ้งอยู่ในความอุปการะของสถานพยาบาล หรือบุคคล

3) เด็กที่บิดามารดาหรือเฉพาะบิดา หรือมารดาผู้มีอำนาจปกครองทำหนังสือมอบให้สถานพยาบาล เป็นผู้ที่มีอำนาจให้ความยินยอมมอบเด็กให้เป็นบุตรบุญธรรม

4) เด็กไทยที่อยู่นอกราชอาณาจักรไทย ซึ่งชาวไทยหรือชาวต่างประเทศจะรับเป็นบุตรบุญธรรมตามกฎหมายไทย

5) เด็กที่ไม่ปรากฏสัญชาติ หรือมีสัญชาติอื่นที่เกิดในราชอาณาจักรไทย หรือเข้ามาในราชอาณาจักรไทย โดยคนไทยประสงค์จะรับเป็นบุตรบุญธรรม

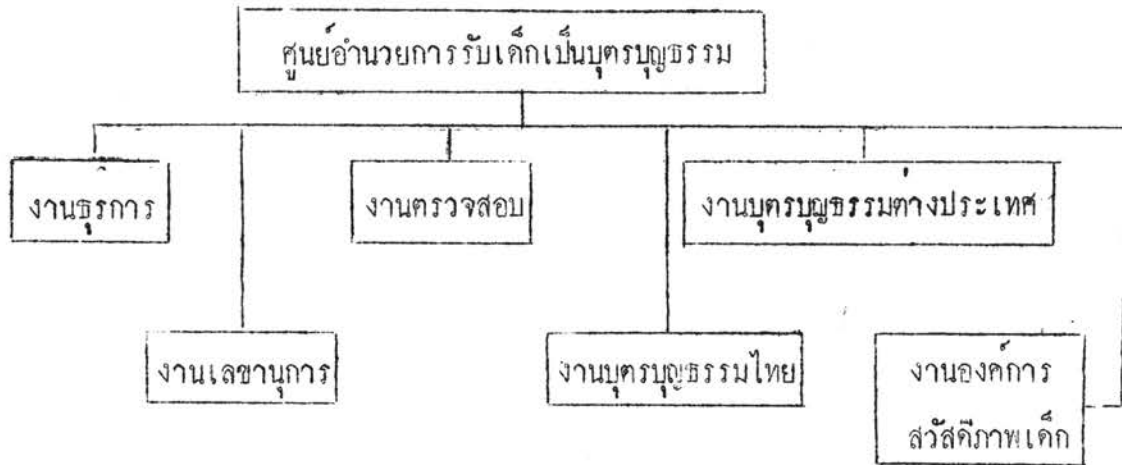
6) เด็กที่บิดา มารดาเป็นผู้ให้ความยินยอมยกให้เป็นบุตรบุญธรรมทั้งแก่ชาวไทยและชาวต่างประเทศ

7) เด็กที่บิดามารดาเป็นผู้ให้ความยินยอมยกให้เป็นบุตรบุญธรรมแก่ญาติสืบสายโลหิตที่ได้รับยกเว้นการทดลองเลี้ยงดู คือ ทวด ปู่ ย่า ตา ยาย ลุง ป้า น้า อา และผู้ปกครองตามกฎหมาย

ประโยชน์ที่ทางราชการได้รับจากการปฏิบัติงานของศูนย์

1. สามารถช่วยรัฐในด้านความมั่นคง เพราะปรากฏว่าในปัจจุบันได้มีบุคคล และกลุ่มบุคคลจำนวนมากพยายามทำและใช้เอกสารที่ไม่ตรงกับความเป็นจริงโดยแจ้งเท็จ ใช้ชื่อคนไทยเป็นบิดา มารดาของเด็กในสูติบัตร เพื่อให้สามารถรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม โดยที่บิดา มารดาหรือเฉพาะบิดาหรือมารดาไม่ได้มีสัญชาติไทย เช่น เป็นผู้อพยพหรือเข้ามา ในราชอาณาจักรโดยไม่ชอบเป็นการชั่วคราว ตลอดจนเด็กสัญชาติอื่นที่เข้ามาในราชอาณาจักร เป็นการชั่วคราวและมีคนไทยประสงค์จะรับเป็นบุตรบุญธรรม
2. จากผลของการตรวจสอบเอกสารและขอเท็จจริงก่อนออกหนังสือเดินทาง ไปต่างประเทศและจากการปฏิบัติตามขั้นตอนของกฎหมายในการอนุญาตให้ชาวต่างประเทศ รับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมอย่างรัดกุมสามารถลดหรือขจัดปัญหาการซื้อขายเด็กหรือแสวงหา ประโยชน์จากเด็กโดยมิชอบ โดยการนำเด็กออกไปนอกราชอาณาจักรในรูปของการรับเด็ก เป็นบุตรบุญธรรม ซึ่งทำให้เสื่อมเสียชื่อเสียงและเกียรติภูมิของประเทศอย่างมาก
3. ช่วยให้เด็กกำพร้า อนุภค ไร้ที่พึ่ง ได้มีครอบครัวทดแทน โดยการจัด ให้รับเด็กเหล่านั้นเป็นบุตรบุญธรรม ซึ่งนอกจากจะทำให้ไม่เป็นการระทอสังจุมและประเทศ ชาติแล้ว เด็กเหล่านั้นยังจะเป็นทรัพยากรที่มีค่าของประเทศในอนาคตอีกด้วย
4. สามารถให้ความคุ้มครองสวัสดิภาพต่อเด็กที่จะเป็นบุตรบุญธรรมโดยทั่วไป ทุกราย เช่นเดียวกับนานาอารยประเทศรวมทั้งหลายประเทศในเอเชียด้วย เพราะเด็กเป็น ผู้เยาว์อันเป็นวัยที่ไม่สามารถจะเลือกตัดสินใจในเรื่องสำคัญของชีวิตได้เองและการรับบุตร บุญธรรมย่อมถือว่าเป็นเรื่องสำคัญ เนื่องจากเด็กจะต้องเปลี่ยนแปลงสภาพความเป็นอยู่จาก เดิมไปอยู่กับบิดามารดาบุญธรรมไปจนตลอดชีวิต รัฐจึงได้เข้าไปมีส่วนในการพิจารณาเลือก สรรครอบครัวที่เหมาะสมให้ และติดตามผลระหว่างการทดลองเลี้ยงดูโดยใกล้ชิด ให้โอกาส ทุกฝ่ายตัดสินใจว่าจะอยู่หรือยอมอยู่ร่วมกันต่อไปได้หรือไม่ ก่อนที่จะอนุญาตให้จดทะเบียนรับบุตร บุญธรรมกัน ซึ่งนอกจากจะเป็นการคุ้มครองสวัสดิภาพของเด็กแล้ว ยังเป็นการป้องกันปัญหา สังคมซึ่งอาจเกิดจากความผิดพลาดของการรับบุตรบุญธรรมได้ด้วย

การแบ่งส่วนราชการของศูนย์อำนวยการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม

จากที่ไต่ถามมานี้เห็นว่า ศูนย์อำนวยการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม เป็นหน่วยงานหนึ่งที่มีอำนาจหน้าที่ในการดำเนินการเพื่อให้มีการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมที่สำคัญ สำหรับในต่างประเทศ แม้องค์กรที่มีอำนาจพิจารณาอนุญาต เรื่องการรับบุตรบุญธรรมจะได้แก่ศาล แต่ศาลก็ต้องอาศัยหน่วยงานอื่นในการดำเนินการต่าง ๆ ในการรับบุตรบุญธรรม เช่น ในฟิลิปปินส์ ศาลจะพิจารณาข้อมูลต่าง ๆ จากรายงานและข้อเสนอแนะของ The Department of Social Welfare หรือ The Social Work and Counselling Division ถ้าเป็นที่พอใจตามรายงานดังกล่าว ผู้ร้องขอรับบุตรบุญธรรมเป็นผู้มีคุณสมบัติพร้อมที่จะอุปการะเลี้ยงดู ให้การศึกษาแก่เด็ก ถึงระยะเวลาการทดลองเลี้ยงดูได้ยาวนานไป กว้างปรากฏผลอันสมบูรณ์ และจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งแก่เด็ก ถ้ามีการรับบุตรบุญธรรม ศาลก็จะมีคำสั่งอนุญาตให้รับบุตรบุญธรรมได้¹ ส่วนในอังกฤษ ศาลก็จะรับฟังจากรายงานของ Director - General of Social Welfare ประกอบกับพิจารณาหลักฐานอื่น ๆ

¹ The Child and Youth Welfare Code, Article 33, 36.

จนกว่าจะเป็นที่พอใจของศาลว่าผู้ยื่นคำร้องขอรับบุตรบุญธรรม เป็นผู้ที่มีชื่อเสียงที่เหมาะสมที่จะรับบุตรบุญธรรม ทั้งสวัสดิภาพและประโยชน์ของเด็ก จะดีขึ้นถ้ามีการรับบุตรบุญธรรม จึงจะส่งอนุญาตให้มีการรับบุตรบุญธรรมได้¹ เป็นต้น

ส่วนที่ 5 ขั้นตอนการดำเนินการเพื่อให้มีการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมและการอุทธรณ์คำสั่ง

ตามหลักสากลทั่วไปแล้ว การรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมควรจะเป็นไปตามขั้นตอนต่าง ๆ 3 ระยะเวลาด้วยกันคือ

1. ระยะเวลาของการจัดหาครอบครัวบุญธรรม ในการจัดหาครอบครัวบุญธรรมที่เหมาะสมให้แก่เด็กนั้น จะต้องมุ่งคุ้มครองป้องกันสิทธิและผลประโยชน์ของเด็ก บิดามารดาโดยกำเนิด และบิดามารดาบุญธรรม คือ เด็กควรได้รับความคุ้มครองป้องกันจากการแยกเด็กจากบิดามารดาโดยกำเนิดให้นานที่สุดจนกระทั่งบิดามารดาโดยกำเนิดไม่สามารถและเต็มใจในการแสดงบทบาทและปฏิบัติหน้าที่ของการเป็นบิดามารดาได้อย่างเหมาะสม จึงทำการแยกเด็กจากบิดามารดาโดยกำเนิดเมื่อพิจารณาว่า ครอบครัวของเด็กนั้นไม่เหมาะสมหรือมีผลเสียหายต่อชีวิตความเป็นอยู่ของเด็ก หลังจากที่ได้อัฒนาจัดหาครอบครัวบุญธรรมให้แก่เด็กแล้ว นักสังคมสงเคราะห์จะให้ความคุ้มครองและให้บริการที่เหมาะสมแก่เด็ก บิดามารดาโดยกำเนิด มีสิทธิในการตัดสินใจเกี่ยวกับเด็กอย่างเป็นทางการเป็นตัวของตัวเองเต็มที่ และมีโอกาสในการพิจารณาทางเลือกดำเนินการต่าง ๆ นักสังคมสงเคราะห์จะช่วยให้บิดามารดาตัดสินใจได้โดยเด็กขาดและไม่เปลี่ยนใจหลังจากที่ตัดสินใจไปแล้ว นอกจากนี้ บิดามารดาบุญธรรมจะได้รับการช่วยเหลือให้เข้าใจว่าเด็กเป็นบุคคลที่สำคัญ การจัดหาครอบครัวบุญธรรมต้องมีความมั่นคงปลอดภัย ทุกฝ่ายควรได้รับความคุ้มครองโดยถือว่า

¹ Adoption of Children Act 1964, 12 (1).

หลักฐานต่าง ๆ ของการรับบุตรบุญธรรมเป็นความลับวิธีการรับบุตรบุญธรรมควรปฏิบัติอยู่ภายในขอบเขตของกฎหมายและขอบเขตของการให้บริการรับบุตรบุญธรรม หน่วยบริการรับบุตรบุญธรรมต้องให้บริการที่ครอบคลุมถึงบุคคลทั้งสามฝ่าย

วิธีการของการจัดหาครอบครัวบุญธรรมที่เหมาะสมให้แก่เด็กนั้น ผู้ขอรับบุตรบุญธรรมซึ่งมีความประสงค์จะขอรับบุตรบุญธรรมจะต้องไปหน่วยงานบริการรับบุตรบุญธรรมเพื่อกรอกแบบฟอร์มยื่นแสดงความจำนงขอรับบุตรบุญธรรม โดยจะต้องระบุรายละเอียดต่าง ๆ เช่น ชื่อ ที่อยู่ อายุ วัน เดือน ปี สถานที่สมรส ศาสนา สัญชาติ เชื้อชาติ จำนวนบุตรหรือเด็กที่มีอยู่ในบ้าน หรือจำนวนเด็กที่เคยขอรับเป็นบุตรบุญธรรมไว้ก่อนแล้ว อาชีพ นายจ้าง รายได้ ทรัพย์สินสมบัติ ความสามารถในการมีบุตร เหตุผลของการขอรับบุตรบุญธรรมเพศและอายุของเด็กที่ต้องการ และลงลายมือชื่อไว้เป็นสำคัญ ส่วนในแบบฟอร์มอีกฉบับหนึ่งจะต้องแจ้งกี่ยวว่าผู้ขอรับบุตรบุญธรรมเคยเป็นโรคอะไรหรือกำลังเป็นโรคอะไรอยู่ และแสดงใบรับรองแพทย์ด้วย หลังจากที่หน่วยงานบริการรับบุตรบุญธรรมได้รับเรื่องแล้ว นักสังคมสงเคราะห์ของหน่วยงานบริการรับบุตรบุญธรรมนั้น ๆ จะสัมภาษณ์และเยี่ยมบ้านของผู้ขอรับบุตรบุญธรรมเพื่อศึกษาประวัติ ฐานะความเป็นอยู่ ทัศนคติที่มีต่อตนเอง ต่อเด็ก และต่อการรับบุตรบุญธรรม สุขภาพร่างกาย จิตใจ อาชีพ รายได้ สัญชาติ เชื้อชาติ ศาสนา สถานที่ที่กำหนดไว้จะให้เด็กไปโรงเรียนใกล้เคียง ศึกษาความเหมาะสมของบ้าน สิ่งแวดล้อมภายในบ้าน และในละแวกบ้าน เช่น ห้องนอน บริเวณสนามให้เด็กเล่น เป็นต้น ทั้งนี้เพื่อความสุขของเด็ก นักสังคมสงเคราะห์จะเขียนรายงานโดยให้ความเห็นอย่างละเอียดว่า จะเป็นการเหมาะสมและสมควรหรือไม่เพียงใดที่จะพิจารณาขอเด็กให้เป็นบุตรบุญธรรมแก่ผู้แสดงความจำนงขอรับบุตรบุญธรรม

ในการพิจารณาคัดเลือกเด็ก มารดาบุญธรรม จะต้องคัดเลือกโดยตั้งบนพื้นฐานของความสามารถในการเป็นบิดา มารดา ความสามารถในการพัฒนาตนเองเพื่อสามารถตอบสนองความต้องการของเด็กบุญธรรมเมื่อเด็กเจริญเติบโตขึ้น และการคุ้มครองผลประโยชน์ของเด็กเป็นสำคัญ อีกทั้งผู้สมัครทุกคนมีโอกาสนำเอาความเห็นและยุติธรรมในการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม ได้รับการปฏิบัติอย่างเท่าเทียมกันและการคัดพิจารณาคุณสมบัติของบิดามารดาบุญธรรมภายใต้กฎหมายและหลักเกณฑ์ที่มีเหตุผล¹

2. ระยะหลังการจัดหาครอบครัวบุญธรรม เมื่อได้พิจารณาคัดเลือกครอบครัวบุญธรรมที่เหมาะสมให้แก่เด็กแล้ว จะให้นำเด็กไปทดลองเลี้ยงดูเป็นระยะเวลา 6 เดือนก่อนจะมีการจดทะเบียนรับบุตรบุญธรรมตามกฎหมาย ในช่วงระยะเวลาของการทดลองเลี้ยงดูเด็ก นักสังคมสงเคราะห์จะออกเยี่ยมบ้านผู้รับเด็กไปทดลองเลี้ยงดูเป็นประจำอย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง นอกจากนักสังคมสงเคราะห์จะเป็นผู้สังเกตวิธีการเลี้ยงดูเด็ก ความสัมพันธ์ระหว่างบิดา มารดาบุญธรรมเด็ก และสมาชิกอื่น ๆ ในครอบครัว พัฒนาการของเด็ก การปรับตัวของเด็ก ฯลฯ แล้ว นักสังคมสงเคราะห์จะให้การคุ้มครองป้องกันเด็กและการช่วยเหลือให้เด็กประสบความสำเร็จในการรวมกันเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันกับครอบครัวบุญธรรม ช่วยให้บิดามารดาบุญธรรมปรับตัวและยอมรับเด็กโดยให้ความช่วยเหลืออย่างต่อเนื่องกันไปเท่าที่เด็กและบิดามารดาบุญธรรมต้องการในระยะเวลาหลังการจัดหาครอบครัวบุญธรรม รวมทั้งระยะก่อนและหลังการจดทะเบียนตามกฎหมาย นักสังคมสงเคราะห์ยังสามารถที่จะย้ายเด็กออกจากครอบครัวบุญธรรมในระยะการทดลองเลี้ยงดูเด็กได้ ถ้าหากพิจารณาเห็นว่าครอบครัวบุญธรรมนั้นไม่เหมาะสมและมีผลกระทบกระเทือนต่อสวัสดิภาพเด็ก

¹ Child Welfare League of America, Op.cit p. 43.

ในระยะหลังการจัดหาครอบครัวบุญธรรมและระยะการทดลองเลี้ยงดูเด็ก นักสังคมสงเคราะห์ปรึกษาหารือกับบิดามารดาบุญธรรม ญาติและบุคคลอื่น ๆ ในชุมชน ถึงวิธีการช่วยเหลือเด็กให้เข้าใจในเด็กบุญธรรม จะเน้นให้บิดามารดาบุญธรรมทราบว่าการอธิบายเกี่ยวกับการรับบุตรบุญธรรมให้แก่เด็กต้องเป็นกระบวนการต่อเนื่องกัน และการบอกเด็กเมื่อเด็กถึงระดับความสามารถของการเข้าใจในการอธิบายเกี่ยวกับการรับบุตรบุญธรรมให้แก่เด็ก ตลอดจนช่วยเหลือให้บิดามารดาบุญธรรมระมัดระวังความรู้สึกของการเป็นบิดามารดาบุญธรรม

หลังจากบิดามารดาบุญธรรมได้ทดลองเลี้ยงดูเด็กแล้ว นักสังคมสงเคราะห์จะดำเนินการติดต่อกับบิดามารดา โดยกำเนิดอีกครั้งหนึ่งเพื่อทราบความประสงค์ของบิดามารดา โดยกำเนิดว่าจะยินยอมหรือขัดข้องหรือไม่ที่จะยกบุตรของตนให้เป็นบุตรบุญธรรมแก่บุคคลอื่น หากบิดามารดาโดยกำเนิดยินยอมพร้อมใจในการยกเด็กให้เป็นบุตรบุญธรรม นักสังคมสงเคราะห์ต้องจัดทำหลักฐานขึ้นไว้อย่างรัดกุม เพื่อป้องกันปัญหาต่าง ๆ ที่อาจจะเกิดขึ้นภายหลังได้ เช่น อาจจะมีการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ เกิดขึ้น หรือมารดาเกิดกลับใจไม่ยอมยกเด็กให้เป็นบุตรบุญธรรมแก่บุคคลอื่นต่อจากนั้น นักสังคมสงเคราะห์จะยื่นเสนอเรื่องราวที่เป็นมาทั้งหมดต่อศาลครอบครัว (Family Court) เพื่อพิจารณาถอนสิทธิของการเป็นบิดามารดาโดยกำเนิดและแต่งตั้งนักสังคมสงเคราะห์ให้เป็นผู้แทนของเด็ก ในการจดทะเบียนการรับบุตรบุญธรรมตามกฎหมาย เมื่อศาลครอบครัวพิจารณาเห็นสมควร ก็จะส่งอนุญาตให้มีการรับบุตรบุญธรรมได้ นักสังคมสงเคราะห์ต้องดำเนินการจดทะเบียนรับบุตรบุญธรรมตามกฎหมาย ณ ที่ว่าการอำเภอ ภายหลังจากการจดทะเบียนรับบุตรบุญธรรมเป็นที่เรียบร้อยแล้ว ผู้ขอรับบุตรบุญธรรมมีสิทธิรับตัวเด็กไปอุปการะในฐานะบุตรบุญธรรมของตนเองได้ทันที

3. ระยะหลังการจดทะเบียนรับบุตรบุญธรรมตามกฎหมาย ถึงแม้ว่าผู้ขอรับบุตรบุญธรรมจะได้ทำการจดทะเบียนรับบุตรบุญธรรมตามกฎหมายแล้ว ผู้ขอรับบุตรบุญธรรมอาจจะมีปัญหาต่าง ๆ ที่เกี่ยวเนื่องกับการรวมกันเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของเด็กและบิดามารดาบุญธรรมได้ ดังนั้น นักสังคมสงเคราะห์ควรใช้วิธีการสังคมสงเคราะห์เฉพาะรายและวิธีการสังคมสงเคราะห์กลุ่มชนกับบิดา มารดา บุญธรรมโดยการให้คำปรึกษาแนะนำเป็นรายบุคคลหรือเป็นกลุ่ม

การรับบุตรบุญธรรมในประเทศ (In - Country Adoption)

ประเทศไทยมีการรับบุตรบุญธรรมมาตั้งแต่สมัยโบราณ เริ่มด้วยความพอใจของผู้ให้และผู้รับในการรับมอบบุตรบุญธรรม สาเหตุของการรับมอบบุตรบุญธรรมมาจากสาเหตุต่าง ๆ หลายอย่าง เช่น ปัญหาความยากจนอันทำให้ไม่สามารถเลี้ยงดูเด็กได้ ด้วยตนเอง ปัญหาการมีบุตรมากเกินไป ปัญหาการไม่สามารถมีบุตรเป็นของตนเอง เป็นต้น ส่วนวิธีการรับบุตรบุญธรรมไม่มีระบบ ระเบียบ แบบแผน ต่อมาประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม พุทธศักราช 2519 บรรพ 5 ลักษณะ 2 หมวด 4 มาตรา 1598/19 - 1598/37 ได้ระบุถึงการรับบุตรบุญธรรม สัตถิของการรับบุตรบุญธรรมและการเลิกรับบุตรบุญธรรม นอกจากนั้นกระทรวงมหาดไทยก็ได้กำหนดระเบียบการรับบุตรบุญธรรมขึ้นเพื่อให้ความคุ้มครองแก่เด็กกำพร้า อนุภค และเด็กที่ถูกทอดทิ้ง โดยมีกรมประชาสงเคราะห์และกรมตำรวจทำหน้าที่รับผิดชอบ แต่ระเบียบนี้โดยยกเลิกไปแล้ว ต่อมาเมื่อมีการซื้อขายเด็กเป็นที่เปิดเผย กระทรวงมหาดไทยจึงกำหนดมาตรการป้องกันการค้าขายเด็ก และจัดตั้งศูนย์อำนวยการรับบุตรบุญธรรมขึ้น ต่อมากลายเป็นศูนย์อำนวยการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม และมีการประกาศใช้พระราชบัญญัติการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม พ.ศ. 2522 เพื่อคุ้มครองประโยชน์ของบิดา มารดาของเด็กที่แท้จริง ตลอดจนคุ้มครองสวัสดิภาพของเด็กที่จะเป็นบุตรบุญธรรม ดังนั้นปัจจุบันนี้การรับเด็กเป็น

บุตรบุญธรรมจึงต้องเกี่ยวข้องกับกฎหมายถึง 3 ฉบับคือ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ พระราชบัญญัติการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม พ.ศ. 2522 และพระราชบัญญัติจดทะเบียนครอบครัว พ.ศ. 2478 ซึ่งมีขั้นตอนการดำเนินการเพื่อให้มีการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม ดังนี้

ก. สถานที่รับคำขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม

1. ผู้ที่มีภูมิลำเนาในกรุงเทพมหานคร ยื่นคำขอที่ศูนย์อำนวยการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม กรมประชาสงเคราะห์
2. ผู้ที่มีภูมิลำเนาในจังหวัดอื่น ยื่นคำขอที่ทำการอำเภอ ถึงอำเภอ หรือที่ทำการประชาสงเคราะห์จังหวัด¹

ข. การรับคำขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม

เมื่อมีผู้แสดงความจำนงจะขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม ให้ยื่นคำขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมตามแบบ บช.4 พร้อมเอกสารดังนี้

สำเนาทะเบียนบ้านของผู้ขอ สำเนาทะเบียนบ้านเด็ก สำเนาทะเบียนบ้านผู้ให้ความยินยอม

สำเนาทะเบียนสมรสของผู้ขอและของผู้มีอำนาจให้ความยินยอม

สูติบัตรเด็ก

ใบรับรองแพทย์ของผู้ขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม

รูปถ่ายของผู้ขอและคู่สมรสขนาด 4.5 X 6 เซนติเมตร คนละ 2 รูป

---

¹ กฎกระทรวง ฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2523) ออกตามความในพระราชบัญญัติการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม พ.ศ. 2522, ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 97 ตอนที่ 8, (18 มกราคม 2523) : ข้อ 2.

เมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่ได้รับคำขอพร้อมเอกสารแล้ว จะต้องพิจารณาในเบื้องต้นเกี่ยวกับบุคคล 3 ฝ่ายคือ

1. ฝ่ายเด็กที่จะเป็นบุตรบุญธรรม จะต้องเป็นผู้เยาว์ตามกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ คือ มีอายุยังไม่ครบยี่สิบปีบริบูรณ์หรือผู้ที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะด้วยการสมรส และถ้าเป็นเด็กที่มีอายุสิบห้าปีบริบูรณ์เด็กนั้นจะต้องยินยอมเป็นบุตรบุญธรรมด้วย
2. ฝ่ายผู้ที่จะขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม ผู้ที่จะขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมได้จะต้องมีคุณสมบัติตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ คือ มีอายุไม่ต่ำกว่าสามสิบปีและแก่กว่าเด็กที่จะเป็นบุตรบุญธรรมอย่างน้อยสิบห้าปี (มาตรา 1598/19) กับต้องพิจารณาด้วยว่าเป็นผู้ไม่ท้องห้ามที่จะเป็นผู้ปกครองเด็ก ตามมาตรา 1587 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ กล่าวคือต้องไม่เป็น

- 1) ผู้ซึ่งศาลสั่งว่าเป็นคนไร้ความสามารถหรือเสมือนไร้ความสามารถ
- 2) ผู้ซึ่งเป็นบุคคลล้มละลาย
- 3) ผู้ซึ่งไม่เหมาะสมที่จะปกครองเด็กหรือทรัพย์สินของเด็ก
- 4) ผู้ซึ่งมีหรือเคยมีคดีในศาลกับเด็ก ผู้พ่กาไร หรือพี่น้องร่วมบิดามารดา หรือร่วมแต่บิดาหรือมารดา กับเด็ก
- 5) ผู้ซึ่งบิดาหรือมารดาที่ตายที่หลังได้ระบุชื่อห้ามมิให้เป็นผู้ปกครอง

3. ฝ่ายผู้ให้ความยินยอม จะต้องเป็นผู้มีอำนาจให้ความยินยอมตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1598/21 – 22 ซึ่งได้แก่

- (1) บิดา มารดา
- (2) บิดาหรือมารดาในกรณีที่บิดาหรือมารดาคนใดคนหนึ่งตายหรือถูกถอนอำนาจปกครอง

---

¹ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์, มาตรา 1598/19

(3) ผู้รับผิดชอบในกิจการสถานพยาบาล หรือสถานซึ่งทางราชการ หรือองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นรับผิดชอบในการจัดตั้งขึ้นเพื่อรับเลี้ยงเด็กและได้เลี้ยงดูเด็กมาแล้วเป็นเวลาไม่น้อยกว่า 1 ปี

(4) บุคคลผู้อุปการะเลี้ยงดูเด็กที่ถูกทอดทิ้งมาเป็นเวลาไม่น้อยกว่า 1 ปี

ถ้าบิดา มารดาของเด็กจดทะเบียนสมรสกัน ฝ่ายหนึ่งทอดทิ้งไป เมื่อฝ่ายที่เลี้ยงดูเด็กอยู่จะมอบเด็กให้เป็นบุตรบุญธรรมคนอื่น จะทำได้ก็ต่อเมื่อศาลได้มีคำสั่งเพิกถอนอำนาจปกครองของฝ่ายที่ทอดทิ้งไปเสียก่อน แต่ถ้ามิถาวรคดีของบิดาไม่ได้จดทะเบียนสมรสกันและฝ่ายชายทอดทิ้งไป จะร้องขอให้ศาลสั่งเพิกถอนอำนาจปกครองของฝ่ายชายปกติแล้วศาลจะไม่สั่งให้เพราะถือว่าฝ่ายชายไม่ได้เป็นบิดาคำตามกฎหมายและไม่มีอำนาจปกครองในตัวเด็กอยู่แล้ว ในกรณีเช่นนี้จำเป็นจะต้องหาพยานหลักฐานว่าบิดามารดาเด็กไม่ได้จดทะเบียนสมรสกัน ฝ่ายชายไม่ได้จดทะเบียนรับบุตร และทิ้งร้างไปไม่สามารถติดตามตัวได้ โดยมีบุคคลที่เชื่อถือได้ เช่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ลงนามรับรองไว้เป็นหลักฐาน จึงจะรับฟังความยินยอมฝ่ายเดียวนั้นได้

กรณีที่สถานพยาบาลหรือสถานรับเลี้ยงเด็กรับเด็กไว้เลี้ยงดูจะเป็นผู้ให้ความยินยอมนั้น คณะรัฐมนตรีได้ลงมติเมื่อวันที่ 18 พฤษภาคม 2520 ให้สถานพยาบาลต่าง ๆ ที่รับเด็กที่ถูกทอดทิ้งหรือมีผู้มอบให้เลี้ยงดูเด็กไว้อย่างมากไม่เกิน 6 เดือนนับแต่วันรับตัวเด็ก หลังจากนั้นต้องนำส่งกรมประชาสงเคราะห์ ดังนั้น ในทางปฏิบัติแล้วผู้รับผิดชอบในสถานพยาบาลจะไม่มีโอกาสให้ความยินยอมในกรณีดังกล่าวได้ เพราะเลี้ยงดูเด็กไม่ครบหนึ่งปี นอกจากนั้นกรมประชาสงเคราะห์ซึ่งควบคุมสถานรับเลี้ยงเด็กของเอกชนอยู่ก็ได้แจ้งให้สถานรับเลี้ยงเด็กเอกชนนำส่งเด็กที่ถูกทอดทิ้งหรือเด็กที่มีบิดามารดามอบให้ไปยังกรมประชาสงเคราะห์ภายใน 6 เดือน นับแต่วันรับตัวเด็กไว้ด้วย

ส่วนบุคคลผู้เลี้ยงดูเด็กมาแล้วไม่น้อยกว่า 1 ปี จะเป็นผู้ให้ความยินยอมมอบเด็กให้เป็นบุตรบุญธรรมคนอื่นนั้น จะต้องมึหลักฐานว่ารับเด็กไว้โดยสุจริตรับไว้เมื่อใดครบหนึ่งปีแล้วพนักงานเจ้าหน้าที่จึงควรพิจารณาขอเท็จจริงจากสัญญาจ้างเลี้ยงเด็ก บันทึกแจ้งความตำรวจ ชื่อเด็กในทะเบียนบ้าน หรือการสืบพยานบุคคลหรือพยานหลักฐานอื่น ๆ เป็นต้น

ค. การทำรายงานการศึกษาสภาพครอบครัว

ในกรุงเทพมหานคร เมื่อศูนย์อำนวยการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม ได้รับคำขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมตามแบบ บข.4 พร้อมด้วยหนังสือแสดงความยินยอมของบุคคลผู้มีอำนาจให้ความยินยอมตามแบบ บข. 5 แล้ว เจ้าหน้าที่จะจัดทำรายงานการศึกษาสภาพครอบครัวของผู้รับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมตามแบบ บข.7 แล้วเสนอความเห็นว่าคุณเหมาะสมที่จะรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมหรือไม่ เพียงใด

สำหรับในต่างจังหวัด เมื่ออำเภอหรือกิ่งอำเภอได้รับคำขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมตามแบบ บข.4 พร้อมด้วยหนังสือแสดงความยินยอมของบุคคลผู้มีอำนาจให้ความยินยอมตามแบบ บข.5 ให้เสนอผู้ว่าราชการจังหวัดเพื่อสั่งการให้พนักงานเจ้าหน้าที่จากที่ทำการประจำจังหวัด จัดทำรายงานการศึกษาสภาพครอบครัวของผู้ขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมตามแบบ บข.7 แล้วเสนอความเห็นว่าคุณเหมาะสมที่จะรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมหรือไม่ เพียงใด

ในการประเมินความเหมาะสมของผู้ขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม ให้พิจารณาในเรื่องต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องดังต่อไปนี้

1. มีความมั่นคงทางครอบครัว ควรมีส่วนร่วมรยาอายุกันกันอย่างปกติสุข ไม่ควรมีอายุมากเกินไป จนรู้สึกว่า จะไม่สามารถอุปการะเด็กได้ตลอดจนเด็กโต
2. เป็นผู้ไม่มีบุตรของตนเองหรือมีบุตรอยู่แล้วแต่เป็นเพศเดียวกับหมค ต้องการรับเด็กอิตเพศหนึ่งเป็นบุตรบุญธรรม
3. มีสุขภาพสมบูรณ์ทั้งทางร่างกายและจิตใจ
4. มีฐานะและกครองชีพมั่นคง มีทรัพย์สินหรือรายได้แน่นอนสามารถให้การอุปการะเลี้ยงดูเด็กเพิ่มขึ้นได้
5. มีที่อยู่อาศัยเป็นหลักแหล่ง ถูกสุขลักษณะ อยู่ในสิ่งแวดล้อมที่ดีพอสมควร
6. มีความคิดเห็นในการเลี้ยงดูเด็กที่ดี และมีเวลาเพียงพอที่จะให้ความเอาใจใส่เลี้ยงดูเด็กด้วยตนเอง
7. เป็นผู้มือนิสัยใจคอดี ไม่เป็นผู้มีชื่อเสียงในทางเสื่อมเสียอย่างหนึ่ง ใด
8. ประสงค์จะเลี้ยงดูเด็กเสมือนบุตรที่แท้จริงของตน
9. มีผู้เชื่อถือได้รับรองว่าเป็นผู้เหมาะสมที่จะรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม

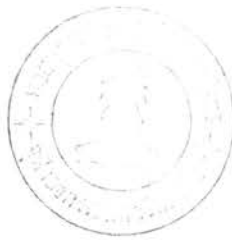
ง. การทดลองเลี้ยงดูเด็ก

เมื่อได้รับคำขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมและทำรายงานการศึกษาสภาพครอบครัวของผู้ขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมแล้ว เห็นว่าเหมาะสมจะให้รับเด็กไปทดลองเลี้ยงดูเพื่อรับเป็นบุตรบุญธรรมได้ให้ดำเนินการดังนี้

1. ในกรุงเทพมหานคร

(1) ถ้าผู้ขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมเป็นคนไทย ไม่ว่าจะเป็นผู้ที่มี บิคามารดาเป็นผู้ให้ความยินยอมหรือไม่ ให้เสนออธิบดีกรมประชาสงเคราะห์ เพื่ออนุมัติ ให้มีการทดลองเลี้ยงดู¹

¹ พระราชบัญญัติการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม พ.ศ. 2522, มาตรา 20 วรรค 2.

(2) ถ้าผู้ขอรับบุตรบุญธรรมเป็นญาติกับเด็ก ตามมาตรา 19 วรรคสอง ซึ่งได้รับยกเว้นไม่ตองทดลองเลี้ยงดู ให้เสนออนุมัติในหลักการต่ออธิบดี เพื่อนำเสนอคณะอนุกรรมการการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมส่วนกลาง พิจารณาอนุมัติให้ไปจดทะเบียนรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมได้

2. ในทางจังหวัด

(1) ถ้าผู้ขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมเป็นคนไทย และเด็กที่จะเป็นบุตรบุญธรรมมีบิดามารดาเป็นผู้ให้ความยินยอม ให้เสนอผู้ว่าราชการจังหวัดพิจารณาอนุมัติให้นำเด็กไปทดลองเลี้ยงดู¹

(2) ถ้าผู้ขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมเป็นญาติกับเด็กตามมาตรา 19 วรรคสอง ซึ่งได้รับยกเว้นไม่ตองทดลองเลี้ยงดู ให้เสนอผู้ว่าราชการจังหวัดอนุมัติในหลักการก่อนเสนอคณะอนุกรรมการการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมประจำจังหวัดพิจารณาอนุมัติให้ไปจดทะเบียนรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมได้

(3) ถ้าเด็กที่จะเป็นบุตรบุญธรรมเป็นเด็กกำพร้า ไม่มีที่พึ่ง ถูกทอดทิ้ง และอยู่ในความอุปการะเลี้ยงดูของบุคคลหรือของทางราชการ สถานพยาบาล หรือสถานอื่น ซึ่งได้รับอนุญาตให้จัดตั้งขึ้นเพื่อเลี้ยงดูเด็ก หรือมีบิดามารดาได้ทำหน้าที่มอบให้บุคคล สถานพยาบาล หรือสถานอื่นดังกล่าว หรือกรณีผู้ขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมเป็นคนต่างด้าว มีถิ่นที่อยู่ในจังหวัดท้องที่ให้ส่งรายงานขอเท็จจริงและเอกสารต่าง ๆ ไปเพื่ออธิบดีกรมประชาสงเคราะห์พิจารณาอนุมัติให้นำเด็กไปทดลองเลี้ยงดู

¹ พระราชบัญญัติการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม พ.ศ. 2522, มาตรา 20 วรรค 2.

การทดลองเลี้ยงดู มีระยะเวลาอย่างน้อย 6 เดือน และให้เริ่มมีระยะเวลา
เมื่อผู้ขอได้รับมอบเด็กไปอยู่ในความอุปการะเลี้ยงดู¹ พนักงานเจ้าหน้าที่จะต้องเยี่ยมบ้าน
และสังเกตความเป็นอยู่ของเด็ก ความสัมพันธ์ระหว่างเด็กกับผู้ขอรับเด็ก และทำรายงาน
ผลการทดลองเลี้ยงดูทุก 2 เดือน² ตามแบบ บธ.9 ถ้าผลการทดลองเลี้ยงดูยังไม่เป็น
ที่พอใจ อธิบดีหรือผู้ว่าการกระทรวง อาจสั่งขยายเวลาการทดลองเลี้ยงดูได้อีก 2 ครั้ง ๓
ละไม่เกิน 6 เดือน³

ในกรณีที่ผู้ขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมเป็นพี่ร่วมบิดามารดา พี่ร่วมบิดาหรือมารดา
ทวด ปู่ ย่า ตา ยาย ลุง บ้า น้า อา หรือผู้ปกครองตามกฎหมายของผู้ที่จะเป็นบุตรบุญธรรม
ให้ได้รับยกเว้นการทดลองเลี้ยงดู⁴

บุคคลดังกล่าวข้างต้นจะไปจดทะเบียนรับบุตรบุญธรรมเลยก็ได้โดยไม่ต้องยื่นคำขอ
ตามแบบ บธ.4 ไม่ได้ ต้องยื่นเช่นเดียวกับบุคคลอื่น เพียงแต่ได้รับยกเว้นไม่ต้องทดลอง
เลี้ยงดูเท่านั้น

จ. การถอนคำขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม

ในระหว่างการทดลองเลี้ยงดู ผู้ขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมอาจถอนคำขอ
รับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมก็ได้ ถ้าเห็นว่าตนไม่สามารถจะเลี้ยงดูเด็กต่อไปได้ ให้อธิบดี

¹ กฎกระทรวง ฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2523) ออกตามความในพระราชบัญญัติ
การรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม พ.ศ. 2522, ราชกิจจานุเบกษา ฉบับพิเศษ เล่ม 97
ตอนที่ 8, (18 มกราคม 2523) : ข้อ 1.

² กฎกระทรวง ฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2523) , ข้อ 2.

³ กฎกระทรวง ฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2523) , ข้อ 4.

⁴ พระราชบัญญัติการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม พ.ศ. 2522, มาตรา 19 วรรค 2.

หรือผู้ว่าราชการจังหวัดมีคำสั่ง เป็นหนังสือแจ้งให้ผู้ขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมนำเด็กไปมอบคืนแก่บุคคลผู้มีอำนาจให้ความยินยอมหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ ตามระยะเวลาที่กำหนดโดยให้คำนึงถึงระยะทางความสะดวกในการนำเด็กไปมอบและสวัสดิภาพของเด็ก¹

ฉ. การขอให้ยกเลิกการขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม

ในระหว่างการทดลองเลี้ยงดู บิดาหรือมารดาไม่ว่าจะเป็นผู้ให้ความยินยอมหรือไม่ อาจขอให้ยกเลิกคำขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมนั้นเสียก็ได้ โดยยื่นคำขอต่ออธิบดีหรือผู้ว่าราชการจังหวัด ถ้าอธิบดีหรือผู้ว่าราชการจังหวัดสั่งให้ยกเลิกคำขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม ให้ผู้ขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมมอบเด็กคืนแก่บิดามารดาซึ่งเป็นผู้ขอยกเลิกโดยไม่ชักช้า ตามกำหนดเวลาโดยคำนึงถึงระยะทาง ความสะดวกในการนำเด็กไปมอบ และสวัสดิภาพของเด็ก²

ช. การอนุมัติให้จดทะเบียนรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม

เมื่อผู้ขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมได้ทดลองเลี้ยงดูเด็กครบกำหนดอย่างน้อย 6 เดือน และผลการทดลองเลี้ยงดูเป็นที่พอใจ สมควรให้รับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมได้หรือกรณีผู้ขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมได้รับการยกเว้นไม่ต้องทดลองเลี้ยงดูเด็กตามมาตรา 19 วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม พ.ศ. 2522 ให้เสนอผู้ที่มีอำนาจอนุมัติให้ไปจดทะเบียนรับบุตรบุญธรรมคือ คณะกรรมการการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม ซึ่งตั้งขึ้นตามมาตรา 9 แห่งพระราชบัญญัติการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม และคณะกรรมการการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมส่วนกลาง กับคณะกรรมการการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม

¹ พระราชบัญญัติการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม พ.ศ. 2522, มาตรา 24.

² พระราชบัญญัติการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม พ.ศ. 2522, มาตรา 25.

ประจำจังหวัด ซึ่งได้รับแต่งตั้งขึ้นโดยคณะกรรมการการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม โดยผู้ขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมที่มีภูมิลำเนาในกรุงเทพมหานครให้เสนอคณะกรรมการการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมส่วนกลาง ถ้าผู้ขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมมีภูมิลำเนาในท้องที่จังหวัดอื่นให้เสนอคณะกรรมการการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมประจำจังหวัดพิจารณาอนุมัติให้ไปจดทะเบียนรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม

ข. การจดทะเบียนรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม

เมื่อได้มีการอนุมัติให้ไปจดทะเบียนรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมแล้ว ผู้ขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมจะต้องไปดำเนินการจดทะเบียนรับบุตรบุญธรรมต่อนายทะเบียน ตามพระราชบัญญัติจดทะเบียนครอบครัว พ.ศ. 2478 ณ ที่ว่าการเขต ที่ว่าการอำเภอ หรือกิ่งอำเภอ แล้วแต่กรณี โดยผู้ขอจดทะเบียนรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมอยู่ท้องที่ใด ควรทำการจดทะเบียนรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม ณ ท้องที่นั้น โดยอธิบดีกรมประชาสงเคราะห์หรือผู้ว่าราชการจังหวัด หรือผู้ได้รับมอบหมายให้ทำการแทนบุคคลดังกล่าว มีหนังสือแจ้งมติของคณะกรรมการหรือคณะกรรมการ ไปให้หัวหน้าเขตหรือนายอำเภอหรือปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภอซึ่งเป็นนายทะเบียนทราบ

การแจ้งให้นายทะเบียนทราบถึงมติของคณะกรรมการหรือคณะกรรมการ เพื่อให้ผู้ขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมไปจดทะเบียนการรับบุตรบุญธรรมนั้น ให้ส่งเอกสารตามความจำเป็นไปด้วย เช่น สำเนาหนังสือแสดงความยินยอมของผู้มีอำนาจให้ความยินยอมซึ่งรับรองสำเนาถูกต้อง หนังสือมอบอำนาจให้ผู้แทนกรมประชาสงเคราะห์เป็นผู้ให้ความยินยอมในการจดทะเบียนรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม ถึงแนวากตามมาตรา 27 วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม จะให้ถือว่าความยินยอมของผู้มีอำนาจให้ความยินยอมในการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมที่ยื่นไว้ แรกเป็นความยินยอมในการจดทะเบียนก็ตาม ก็ควรให้พนักงานเจ้าหน้าที่แจ้งให้ผู้มีอำนาจให้ความยินยอมไปลงชื่อ

ก่อนหน้านายทะเบียนด้วยตนเองทุกราย เว้นแต่รายที่สุจริตและได้มีการบันทึกข้อชี้แจงไว้เป็นหลักฐานเท่านั้น เช่นต่อมาได้เสียชีวิตลงหรือเดินทางไปต่างประเทศ หรือคามหาตัวไม่พบจริง ๆ เป็นต้น

อนึ่ง ตามมาตรา 29 แห่งพระราชบัญญัติการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม พ.ศ. 2522 นี้ ถ้าได้รับอนุมัติจากคณะกรรมการหรือศาลมีคำสั่งให้ไปจดทะเบียนรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมแล้ว ถ้าผู้ขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมไม่ไปจดทะเบียนภายใน 6 เดือน นับแต่วันที่คณะกรรมการอนุมัติหรือศาลมีคำสั่งให้ถือว่าผู้นั้นสละสิทธิ์ที่จะรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม พนักงานเจ้าหน้าที่จำเป็นต้องติดต่อกับผู้ขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมทุกรายก่อนเสนอคณะกรรมการหรือคณะอนุกรรมการพิจารณาอนุมัติให้ไปจดทะเบียนรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม

ณ. ผู้เลี้ยงดูเด็กอยู่แล้วต้องการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม

ในกรณีที่ผู้เลี้ยงดูเด็กที่ถูกทอดทิ้งอยู่ก่อนแล้ว ประสงค์จะรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม ถ้าก่อนพระราชบัญญัติการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม พ.ศ. 2522 ใช้บังคับก็สามารถใช้มาตรา 1598/24 ของประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ โดยผู้เลี้ยงดูเด็กมาครบ 1 ปี แล้วร้องขอต่อศาลให้มีคำสั่งอนุญาตให้รับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมของตนได้¹ แต่เมื่อมีกฎหมายนี้กำหนดให้มีการทดลองเลี้ยงดูและได้รับอนุมัติจากคณะกรรมการจึงจะไปจดทะเบียนได้ ย่อมไม่สามารถที่จะปฏิบัติตามมาตรา 1598/24 ได้อีก จึงควรแนะนำให้ดำเนินการ 2 วิธีคือ

¹ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์, มาตรา 1598/24 .

1. นำชื่อเด็กเข้าไว้ในสถานสงเคราะห์ของทางราชการ แล้วยื่นคำขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม มีการทดลองเลี้ยงดูตามกฎหมายและต้องรอให้ครบ 1 ปี เพื่อทางราชการจะมีสิทธิให้ความยินยอมในการจดทะเบียนมอบเด็กเป็นบุตรบุญธรรม

2. เนื่องจากตามมาตรา 19 วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม พ.ศ. 2522 ได้กำหนดยกเว้นไม่ทดลองเลี้ยงดูเด็กสำหรับผู้ปกครองเด็กตามกฎหมาย¹ ถ้าจะรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม ผู้รับเลี้ยงดูเด็กที่ถูกทอดทิ้งก็อาจร้องขอต่อศาลให้ตั้งตนเป็นผู้ปกครองเด็กแล้วยื่นคำขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม ในกรณีนี้ไม่ต้องทดลองเลี้ยงดู คณะกรรมการการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมหรือคณะกรรมการการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมประจำจังหวัดอนุมัติให้ไปจดทะเบียนต่อไปได้

การรับบุตรบุญธรรมระหว่างประเทศ (Inter - Country Adoption)

ภายหลังสงครามมักจะเกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคมอย่างมาก กล่าวคือ ทำให้เกิดเด็กต่างชาติเป็นจำนวนมากซึ่งถูกขี้ใบ ละทิ้ง หรือทอดทิ้งให้เป็นเด็กกำพร้า อนาคตประกอบกับในช่วงระยะเวลาดังกล่าวนี้ จำนวนของผู้ขอรับบุตรบุญธรรมมากกว่าจำนวนของเด็กบุญธรรมที่มีในประเทศ ดังนั้นจึงมีความสนใจที่จะหาเด็กจากประเทศอื่น ๆ ซึ่งมีเด็กถูกทอดทิ้งเป็นจำนวนมากหลังจากสงครามสิ้นสุด จึงได้มีการพัฒนาการรับบุตรบุญธรรมระหว่างประเทศ

สำหรับประเทศไทย ได้มีข่าวว่า มีสาวท่างประเทศหนึ่งในสหรัฐอเมริกา และยุโรปติดต่อหาซื้อเด็กจากประเทศไทยเป็นบุตรบุญธรรม โดยมีกลุ่มบุคคลออกติดต่อตามโรงพยาบาลต่าง ๆ เพื่อเสาะหาเด็กที่มารักษาคลอดแล้วทอดทิ้ง โดยจ่ายเงินอุดหนุนให้แก่โรงพยาบาลในอัตราค่า หรือส่งคนกลางออกไปตามท้องถิ่นที่กั้นการและขาดแคลน

¹ พระราชบัญญัติการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม พ.ศ. 2522, มาตรา 19 วรรคสอง.

และชักชวนให้บิดามารดาของเด็กยินยอมยกเด็กให้คนอื่นโดยมีค่าตอบแทน แล้วจึงนำเด็กไปขายต่อกับชาวต่างประเทศในราคาที่สูงกว่าที่จ่ายเงินอุดหนุนให้แก่โรงพยาบาลหรือแก่บิดามารดาของเด็กหลายเท่า ซึ่งเรื่องนี้เห็นว่าจะเป็นอันตรายต่อสวัสดิภาพของเด็ก เป็นเรื่องที่เกิดกระทบกระเทือนต่อสังคมทั้งเป็นที่เสื่อมเสียศักดิ์ศรีและชื่อเสียงของประเทศจึงได้ตราพระราชบัญญัติการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม พ.ศ. 2522 ขึ้นมาเพื่อคุ้มครองสวัสดิภาพเด็ก โดยเฉพาะอย่างยิ่งการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมโดยชาวต่างประเทศจะได้รับการคุ้มครองเป็นพิเศษโดยผ่านขั้นตอนต่าง ๆ อย่างรอบคอบ ทั้งนี้เพราะนโยบายที่จะสนับสนุนให้มีการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมในประเทศไทยมากกว่าให้ชาวต่างประเทศรับ เพราะเด็กไทยควรจะได้อยู่กับบิดามารดาที่เป็นคนไทยด้วยกันมากกว่าที่จะอยู่กับคนต่างชาติ แต่อย่างไรก็ตาม การรับบุตรบุญธรรมโดยคนต่างชาตัก็ไม่มีข้อห้ามแต่อย่างใด เพียงแต่ต้องผ่านขั้นตอนต่าง ๆ ดังนี้คือ

ก. สถานที่รับคำขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม

1. ชาวต่างประเทศซึ่งมีภูมิลำเนาถาวรอยู่ในต่างประเทศให้ยื่นคำขอผ่านหน่วยงานประชาสงเคราะห์ หรือองค์การสังคมสงเคราะห์ที่รัฐบาลของประเทศนั้นมอบหมายให้ดำเนินการในเรื่องบุตรบุญธรรม¹

2. ชาวต่างประเทศซึ่งมีภูมิลำเนาถาวรอยู่ในประเทศไทย ยื่นคำขอที่ศูนย์อำนวยการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม กรมประชาสงเคราะห์

---

¹ กฎกระทรวง ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2523) ออกตามความในพระราชบัญญัติการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม พ.ศ. 2522, ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 97 ตอน 8, (18 มกราคม 2523) : ข้อ 2.

ข. การรับคำขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม

ผู้ขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมจะต้องติดต่อหน่วยงานที่รัฐบาลของประเทศนั้นมอบหมายหรือองค์การสวัสดิภาพเด็กที่รัฐบาลของประเทศนั้นอนุญาตให้ดำเนินการเพื่อให้มีการรับบุตรบุญธรรมระหว่างประเทศ เพื่อให้ส่งเอกสารดังต่อไปนี้มาให้กรมประชาสงเคราะห์ คือ

1. หนังสือรับรองจากส่วนราชการที่มีอำนาจหน้าที่ในเรื่องนี้ของประเทศที่ผู้นั้นมีภูมิลำเนา หน่วยงานที่รัฐบาลของประเทศนั้นมอบหมายหรือองค์การสวัสดิภาพเด็กที่รัฐบาลของประเทศนั้นอนุญาตให้ดำเนินการเพื่อให้มีการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมระหว่างประเทศรับรองว่าผู้ขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมมีความเหมาะสมที่จะรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม
2. หนังสือรับรองจากส่วนราชการที่มีอำนาจหน้าที่ในเรื่องนี้ของประเทศที่ผู้นั้นมีภูมิลำเนา หน่วยงานที่รัฐบาลของประเทศนั้นมอบหมายหรือองค์การสวัสดิภาพเด็กที่รัฐบาลของประเทศนั้นอนุญาตให้ดำเนินการเพื่อให้มีการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมระหว่างประเทศรับรองข้อชี้บ่งว่าจะทำการควบคุมการทดลองเลี้ยงดูและส่งรายงานผลของการทดลองเลี้ยงดูให้อธิบดีทราบไม่เกินสองเดือนต่อครั้ง เป็นระยะเวลาอย่างน้อยหกเดือนและ
3. รายงานการศึกษาสภาพครอบครัวของผู้ขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมจากส่วนราชการที่มีอำนาจหน้าที่ในเรื่องนี้ของประเทศที่ผู้นั้นมีภูมิลำเนา หน่วยงานที่รัฐบาลของประเทศนั้นมอบหมาย หรือองค์การสวัสดิภาพเด็กที่รัฐบาลของประเทศนั้นอนุญาตให้ดำเนินการเพื่อให้มีการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมระหว่างประเทศ¹

หลังจากที่กรมประชาสงเคราะห์ได้พิจารณา Home Study Report เห็นว่าเหมาะสมแล้วจะส่ง Application Form ไปให้กรอกแล้วส่งกลับมาพร้อมกัน

¹ กฎกระทรวง ฉบับที่ 2 (2523), ข้อ 2.

ใบรับรองแพทย์

เอกสารรับรองการสมรส

เอกสารรับรองการทำงานและรายได้

เอกสารรับรองการเงิน ทรัพย์สิน

เอกสารรับรองจากผู้อ้างอิง 2 คน

รูปถ่ายขนาด 4.5 X 6 ซม. คนละ 4 รูป

เอกสารตรวจคนเข้าเมืองของประเทศนั้นที่อนุญาตให้เด็กเข้าประเทศได้

ผู้ขอจะยื่นคำขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมได้ครั้งละหนึ่งคน เว้นแต่เป็นญาติกับเด็กนั้น เด็กนั้นเป็นฝาแฝด หรือเด็กนั้นเป็นบุตรของอีกฝ่ายหนึ่ง¹

ก. คุณสมบัติเบื้องต้นของผู้ขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม

- 1) ต้องมีอายุไม่ต่ำกว่าสามสิบปี และมีอายุแก่กว่าเด็กที่จะเป็นบุตรบุญธรรม อย่างน้อยสิบห้าปี
- 2) ต้องมีคู่สมรส
- 3) ต้องไม่มีบุตรเกินหนึ่งคน ไม่ว่าจะ เป็นบุตรบุญธรรมหรือไม่ เว้นแต่ผู้ขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม ขอรับเด็กซึ่งเป็นบุตรของคู่สมรสที่มีสัญชาติไทย
- 4) ต้องเป็นครอบครัวที่มีความเหมาะสมและมีเหตุผลอันสมควรที่จะรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมตามที่ปรากฏในรายละเอียดของรายงานการศึกษาสภาพครอบครัว
- 5) ต้องเป็นผู้มีความสามารถรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมได้ตามกฎหมายของประเทศที่ผู้ยื่นมีภูมิลำเนา²

¹ กฎกระทรวง ฉบับที่ 2 (2523), ข้อ 3.

² กฎกระทรวง ฉบับที่ 2 (2523), ข้อ 4.

การที่กฎหมายกำหนดคุณสมบัติของผู้ขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม ซึ่งเป็นชาวต่างประเทศไว้เข้มงวดกว่ากรณีคนไทยรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมนั้น ก็เนื่องจากพิจารณาแล้วเห็นว่าเด็กไทยควรจะได้อยู่กับบิดามารดาที่เป็นคนไทยและอยู่ในสิ่งแวดล้อมแบบไทย ๆ เพื่อมิให้เด็กมีปมค้อยในเรื่องรูปร่าง หน้าตา ผิวพรรณ ซึ่งแตกต่างจากบุคคลที่แวดล้อมตน แต่อย่างไรก็ตาม การที่กฎหมายบัญญัติว่าผู้ขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมต้องไม่มีบุตรเกินหนึ่งคนไม่ว่าจะเป็นบุตรบุญธรรมหรือไม่นั้น ทำให้ชาวต่างประเทศเป็นจำนวนมากหมดโอกาสที่จะรับเด็กไทยเป็นบุตรบุญธรรม ซึ่งถ้าจะพิจารณาในแง่ที่ว่าเด็กนั้นถ้าได้ไปอยู่กับครอบครัวชาวต่างประเทศอาจมีความสุขกว่าอยู่กับครอบครัวที่แท้จริง หรืออาจมีความสุขกว่าอยู่ในสถานสงเคราะห์ซึ่งมีเด็กอยู่เป็นจำนวนมาก การที่กฎหมายกำหนดหลักเกณฑ์ไว้เข้มงวดเช่นนี้แทนที่จะเป็นประโยชน์แก่เด็ก อาจทำให้เด็กเสียประโยชน์ที่ควรจะได้รับไป ผู้เขียนจึงเห็นว่ากฎหมายควรจะลดความเข้มงวดในเรื่องคุณสมบัติของผู้ขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม ซึ่งเป็นชาวต่างประเทศลงบ้าง โดยไม่เน้นหนักการพิจารณาเป็นรายบุคคลจะดีกว่า ว่ารายใดเหมาะสมจะอนุมัติให้รับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมได้ ซึ่งจะทำให้เป็นประโยชน์แก่เด็กมากกว่า

ง. ขั้นตอนหลังจากรับคำขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม

1. กรณีผู้ขอเจาะจงตัวเด็กที่จะขอเป็นบุตรบุญธรรม พนักงานเจ้าหน้าที่จะได้ตรวจสอบคุณสมบัติและความเหมาะสมของผู้ขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม เหตุผลและความจำเป็นของบุคคลผู้มีความจำเป็นต้องให้ความยินยอมในการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมและตัวเด็กที่จะเป็นบุตรบุญธรรมแล้วเห็นว่า สามารถที่จะมอบเด็กให้เป็นบุตรบุญธรรมแก่ผู้นั้นได้ และการเป็นบุตรบุญธรรมนั้นจะเป็นผลดีต่อสวัสดิภาพของเด็กทั้งทางร่างกายและจิตใจทั้งในปัจจุบันและอนาคต ศูนย์อำนวยการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมจะนำเรื่องเสนอคณะกรรมการการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมพิจารณาจนนำเสนอรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยอนุญาตให้นำเด็กออกไปนอกราชอาณาจักรเพื่อทดลองเลี้ยงดู

2. กรณีผู้มีได้เจาะจงตัวเด็กที่จะขอเป็นบุตรบุญธรรม พนักงานเจ้าหน้าที่ จะเลือกเด็กให้แล้วส่งรูปถ่ายและประวัติเด็กไปให้พิจารณา เมื่อได้รับคำตอบยืนยันว่าจะรับ เด็กรายที่เลือกให้ ศูนย์อำนวยการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมนำเรื่องเสนอคณะกรรมการ การรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมที่พิจารณาก่อนนำเสนอรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย อนุญาต ให้นำเด็กออกไปนอกราชอาณาจักรเพื่อทดลองเลี้ยงดู

จ. การทดลองเลี้ยงดู

เมื่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย อนุญาตให้นำเด็กออกไปนอกราช อาณาจักรแล้ว เจ้าหน้าที่จะเชิญผู้ขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมมารับการสัมภาษณ์จากคณะกรรมการ การรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม และรับเด็กไปทดลองเลี้ยงดูในต่างประเทศผู้ขอรับเด็ก เป็นบุตรบุญธรรมและคู่สมรสต้องมารับเด็กไปทดลองเลี้ยงดูด้วยตนเอง ในกรณีที่คู่สมรสไม่ สามารถจะมาได้ ต้องให้ความยินยอมเป็นหนังสือ

ฉ. การจดทะเบียนรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม

เมื่อหน่วยงานในต่างประเทศรายงานผลการทดลองเลี้ยงดูครบกำหนด 6 เดือนโดยให้รายงานสองเดือนต่อหนึ่งครั้งแล้ว ศูนย์อำนวยการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม จะนำเรื่องเสนอคณะกรรมการการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมอนุมัติให้จดทะเบียน และจะมี หนังสือแจ้งกระทรวงการต่างประเทศให้แจ้งสถานทูตไทยในประเทศนั้นได้ทราบ เพื่อทำการ จดทะเบียนตามกฎหมายไทย และแจ้งคลังเลขานุการเอก หรือโท ของสถานทูต ให้เป็น ผู้แทนกรมฯ เพื่อลงนามให้การยินยอมมอบเด็กให้เป็นบุตรบุญธรรม

ตัวอย่าง กรณีเด็กไทยถูกลักลอบนำออกนอกประเทศไทยโดยผิดกฎหมายและได้ถูกส่งกลับมาในภายหลัง ได้แก่ กรณีเด็กหญิงหลุยส์ ซึ่งถูกนายสเวนค์ อีริค มอร์เคนสการ์ต ชาวเค็นมาร์ค กับพวกลักลอบนำออกจากประเทศไทยไปยังประเทศเค็นมาร์ค ระหว่างวันที่ 22 - 23 มิถุนายน 2523 ต่อมาเมื่อวันที่ 12 พฤศจิกายน 2523 เจ้าหน้าที่ของทางการเค็นมาร์ค ประกอบด้วยนักสังคมสงเคราะห์ พยาบาล และเจ้าหน้าที่ตำรวจได้นำเด็กหญิงหลุยส์ มามอบคืนให้กรมประชาสงเคราะห์ ในการนี้ นายชลด ชรรวมศิริ อธิบดีกรมประชาสงเคราะห์ในเวลานั้นและคณะ กับนายเทเลเล มาร์คเกอร์ อุปทูตเค็นมาร์ค ประจำประเทศไทย ได้รื้อรับอยู่ ณ ท่าอากาศยานดอนเมือง และมอบเด็กให้แก่ ร.อ. สันทัศน์ และนางนวลจันทร์ อากาศวิภาต ผู้ยื่นคำขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมต่อกรมประชาสงเคราะห์ไว้โดยให้ทดลองเลี้ยงดูเด็กไว้อย่างน้อย 6 เดือน ตามพระราชบัญญัติการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม พ.ศ. 2522 ¹

ความร่วมมือระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้อง (Co - Operation Between Countries Concerned)

ในการรับบุตรบุญธรรมระหว่างประเทศนั้นควรจะได้มีข้อตกลงกันระหว่างประเทศเพื่อสามารถคุ้มครองการรับบุตรบุญธรรมให้ถูกต้องตามกฎหมายไทยและสามารถคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กได้อย่างแท้จริง สำหรับประเทศไทยได้มีแนวโน้มที่จะร่างกฎเกี่ยวกับการรับบุตรบุญธรรมระหว่างไทยกับสวีเดน โดยหนังสือพิมพ์รายวันของสวีเดน ฉบับหนึ่งได้ลงข่าวว่า "การรับเลี้ยงเด็กบุญธรรมจากประเทศไทยในขณะนี้เป็นไปได้แล้ว ได้มีการแสดงออกให้เห็นว่าการเจรจาระหว่างทางการไทยกับ NIA (Board of International Adoption) ของสวีเดนกำลังจะไต่ผล หลังจากที่ได้มีการระงับการส่งเด็กออกไปให้

¹ กรมประชาสงเคราะห์, "ช่วยอย, " วารสารประสานสัมพันธ์ 2 (ธันวาคม 2523) : 2 - 3.

เป็นบุตรบุญธรรมแก่ประเทศต่าง ๆ มาเมื่อไม่นานมานี้ ปรากฏว่ามีแนวโน้มที่จะเห็นด้วยกับการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมที่จะปฏิบัติตามกฎหมายและจะเริ่มเจรจากองกลางทำสัญญาเกี่ยวกับสวีเดน Ragnweigh Jacobsson เจ้าหน้าที่ของ NIA ซึ่งเพิ่งเดินทางกลับจากประเทศไทยได้เล่าว่า ขณะนี้เจ้าหน้าที่นายหนึ่งของคณะกรรมการเกี่ยวกับการอนุเคราะห์เด็กของไทยซึ่งได้แก่อธิบดีประพจน์ เลชะรุจิ ซึ่งกำลังเดินทางทั่วยุโรปได้เดินทางมาเยือน NIA ทานทั้งสอง (Jacobsson และทานอธิบดี) ได้พบปะกันที่ประเทศไทยและได้เจรจากันถึงความเป็นไปได้ในการร่างกฎหมายเกี่ยวกับการรับบุตรบุญธรรมระหว่างไทยกับสวีเดน การปรึกษาหารือนี้จะกระทำต่อที่สวีเดนร่วมกับ Anita Gradin หัวหน้าของ NIA ในประเทศไทยไม่มีการห้ามอย่างเป็นทางการในการรับบุตรบุญธรรม แต่ NIA ขอแนะนำต่อสวีเดนว่าไม่ควรจะเดินทางไปติดต่อขอรับบุตรบุญธรรมโดยการช่วยตัวเองโดยไม่ติดต่อกับเจ้าหน้าที่เจ้าหน้าที่ที่ทะเบียนตามท้องถิ่นต่าง ๆ ในประเทศไทยได้รับคำแนะนำจากทางการว่าให้ยืดเวลาการพิจารณาขออนุญาตบุตรบุญธรรมให้นานออกไปและหนังสือเดินทางที่จะออกให้สำหรับเด็กที่อายุต่ำกว่า 14 ปี จะได้รับการพิจารณาอย่างเข้มงวด"¹

ในประเทศสวีเดน ได้มีความร่วมมือระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้อง เพราะเจ้าหน้าที่ของสวีเดนถือว่า การดำเนินการรับบุตรบุญธรรมให้มีความถูกต้องเหมาะสมเป็นความสำคัญอย่างยิ่ง อีกทั้งสวีเดนถือว่าจะต้องปกปิดเป็นความลับที่สุดในเรื่องท้องที่เดิมในประเทศอันเป็นที่เกิดของเด็ก ทั้งนี้เพื่อเป็นการพยายามที่จะชักชวนการส่งตัวเด็กโดยมีกฎหมายเพราะเป็นที่ปรากฏชัดอยู่แล้วว่า ได้มีตลาดรับบุตรบุญธรรม จากประเทศต่าง ๆ ที่มีกฎหมายเกิดขึ้น ซึ่งมีการดำเนินการอย่างกว้างขวางในสวีเดนเอกชนที่ดำเนินการก็เหมือนเช่นนี้ได้รับผลกำไรอย่างมหาศาล แต่การกระทำเช่นนั้นทำให้เกิดผลร้ายแก่เด็กตามมา

¹ "Adoption från Thailand nu möjlig," Dagens Nyheter

(4 May 1977).

นั่นคือบุคคลที่จะมาเป็นผู้รับบุตรบุญธรรมมักจะขาดคุณสมบัติ ก่อให้เกิดความเสื่อมเสียแก่ การรับบุตรบุญธรรมระหว่างประเทศ (ที่ช่วยด้วยกฎหมาย) เป็นอย่างมาก

ข้อเสียหลายอันเนื่องจากการรับบุตรบุญธรรมอย่างเสรีที่อาจจะเกิดขึ้นในประเทศ ถิ่นกำเนิดของเด็กที่กล่าวข้างต้นสามารถกำจัดให้หมดไปได้ โดยเจ้าหน้าที่ของสองประเทศ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องมาทำข้อตกลงร่วมมือกัน และในข้อตกลงนั้น ให้ระบุนโยบายการรับบุตรบุญธรรม ระหว่างประเทศทั้งสองไว้ ซึ่งก็ปรากฏว่า The Swedish Council for Inter - Country Adoption (NIA) ก็ได้มีข้อตกลงเช่นนี้กับเจ้าหน้าที่ของประเทศที่เป็นถิ่นกำเนิด ของเด็ก โดยมีข้อความสำคัญประการหนึ่งที่จะต้องกำหนดลงไว้ด้วยนั่นคือ การรับบุตรบุญธรรม ทั้งหมดทุกครั้งจะต้องกระทำโดยเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจหรือตัวแทนซึ่งได้รับการรับรองจาก ประเทศที่เด็กเกิดมากับ NIA และในข้อตกลงนี้ต้องลงบัญชีเรื่องราวต่าง ๆ ซึ่งจะต้อง รวบรวมและตรวจสอบโดย NIA ผู้ร้องขอรายใดจะเป็นผู้เหมาะสมได้รับเลือกเป็นผู้รับ บุตรบุญธรรม ขึ้นอยู่กับการประเมินความเหมาะสมโดยเจ้าหน้าที่ท้องถิ่น (the competent local authority) และการเสนอแนะของ NIA จากนั้นผู้ร้องขอแต่ละรายจึงจะผ่าน เข้าไปรับการคัดเลือกจากคณะกรรมการกลาง (Intermediary Committee) ซึ่งวิธีการต่าง ๆ ทั้งหมดนี้จะเป็นไปตามกฎหมายและกฎข้อบังคับของประเทศที่เกี่ยวข้อง ทั้งสอง เมื่อได้ผ่านขั้นตอนต่าง ๆ นี้แล้วก็ต้องจัดส่งรายงานทางสังคม รายงานของแพทย์ และภาพถ่ายของเด็กต่อ NIA ในสวีเดนต่อไป จากนั้น NIA ก็จะต้องทำการติดต่อกับเจ้า หน้าที่ท้องถิ่นเกี่ยวกับเรื่องครอบครัวที่จะรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม และเจ้าหน้าที่ดังกล่าว หรือตัวแทนจะต้องดำเนินการให้บรรลุเป้าหมายในเรื่องครอบครัวที่จะรับเด็กดังกล่าวนี้ด้วย

ภายหลังจากระยะเวลา 6 เดือน นับแต่เด็กไปถึงสวีเดน NIA จะต้องส่ง รายงานของเจ้าหน้าที่ท้องถิ่นเกี่ยวกับการปรับตัวของเด็กให้เข้ากับผู้รับบุตรบุญธรรม ให้แก่เจ้าหน้าที่หรือตัวแทนที่เกี่ยวข้อง

เมื่อการรับบุตรบุญธรรมมีผลสมบูรณ์และเด็กได้เปลี่ยนสัญชาติเป็นชาวสวีเดนแล้ว NIA ก็จะทำหนังสือรับรองความสมบูรณ์ของการรับบุตรบุญธรรมและการเปลี่ยนแปลงสัญชาติให้

นโยบายในการรับบุตรบุญธรรมระหว่างประเทศ (รวมทั้งในสวีเดนด้วย) ที่เป็นที่ยอมรับโดยทั่วไปมีอยู่ว่า เด็กทุกคนมีสิทธิที่จะเจริญเติบโตในครอบครัวและภายใต้เงื่อนไขที่ดี ถ้าไม่มีครอบครัวที่เหมาะสมเป็นผู้อุปการะเลี้ยงดูเด็กในประเทศที่เด็กเกิดแล้ว ก็ย่อมเป็นหน้าที่ที่จะต้องแสวงหาคู่ครอบครัวที่เหมาะสมสำหรับเด็กในประเทศอื่นต่อไป ส่วนการที่จะนำเด็กเข้าไปรับการเลี้ยงดูในสถาบันอื่นใดนั้น ถือเป็นวิธีเลือกวิธีที่สาม หลังจากผ่านสองวิธีข้างต้นมาแล้ว นโยบายนี้ตั้งอยู่บนพื้นฐานของข้อตกลงสองฝ่ายที่ได้ทำขึ้นระหว่างประเทศ¹

กฎเกณฑ์ของสวีเดนในการรับบุตรบุญธรรมระหว่างประเทศ (The Swedish Rules of Adoption)

ในทันทีที่เด็กไปถึงสวีเดน จะต้องถูกนำไปจดทะเบียนกับเจ้าหน้าที่สวัสดิการสังคมแห่งท้องถิ่น (the local social welfare authority) ในช่วงเวลาที่ผ่านมาไประหว่างการมาถึงของเด็กและการมีผลสมบูรณ์อย่างเป็นทางการในการรับบุตรบุญธรรม the Child Welfare Act กำหนดให้เด็กต้องอยู่ภายใต้การดูแลของเจ้าหน้าที่ของทางรัฐบาลในฐานะเป็นเด็กที่ต้องได้รับการอุปการะเลี้ยงดู (a foster child) (ก่อนจะถึงขั้นการรับบุตรบุญธรรม) ผู้ตรวจการสำหรับเด็กที่รับการอุปการะเลี้ยงดูจะต้องเข้าไปสัมผัสอย่างจริงจังกับครอบครัวที่รับเด็กไว้และจะต้องมีความรับผิดชอบจนกว่าจะแน่ใจ

¹ กรมประชาสงเคราะห์, Adoption in Sweden (เอกสารโรเนียว), หน้า 4 - 5.

ว่าเด็กนั้นอยู่ภายใต้การอุปการะเลี้ยงดูอย่างดีแล้ว ถ้าการรับบุตรบุญธรรมถูกกำหนดให้มี
 ขึ้นในประเทศต้นกำเนิดของเด็ก (ซึ่งเป็นเพียงบางประเทศเท่านั้น) ก็จะต้องได้รับการ
 เห็นชอบจากคณะกรรมการเกี่ยวกับสาธารณสุขและสวัสดิการแห่งชาติ (the National
 Board of Health and Welfare) เสียก่อน ทั้งนี้เพื่อให้การรับบุตรบุญธรรมนั้นมีผล
 สมบูรณ์ในสวีเดนด้วย แต่ทั้งนี้ก่อนที่จะตัดสินใจร้องขอรายใดเป็นผู้รับบุตรบุญธรรม
 คณะกรรมการจะต้องได้รับข้อมูลที่ถูกต้องอย่างเพียงพอเสียก่อนจากเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง
 ในเรื่องความเหมาะสมของบุคคลที่จะมาเป็นผู้รับบุตรบุญธรรม

ถ้าเด็กไปได้อยู่รับเป็นบุตรบุญธรรมในประเทศต้นกำเนิดของเด็ก ผู้ที่จะขอรับ
 เด็กเป็นบุตรบุญธรรมจะต้องยื่นคำร้องขอรับบุตรบุญธรรมต่อ Swedish court of
 law (a district court) และก่อนที่ district court จะตัดสินคำร้อง
 ก็จะต้องทำการปรึกษาร่วมกับเจ้าหน้าที่สวัสดิการเด็กแห่งท้องถิ่นเสียก่อน

อย่างไรก็ดีเพื่อประโยชน์ของเด็ก จะต้องพยายามกระทำจนกว่าจะแน่ใจว่า
 การรับบุตรบุญธรรมจะมีผลสมบูรณ์ทั้งในประเทศต้นกำเนิดของเด็กและในสวีเดน

กฎเกณฑ์การรับบุตรบุญธรรมที่บัญญัติไว้ใน The Swedish Code of Parenthood
 มีข้อความดังนี้

ผู้รับบุตรบุญธรรมต้องมีอายุไม่ต่ำกว่า 25 ปี แต่ถ้ามีกรณีพิเศษ เช่น
 ไม่มีบุตรโดยไม่มีศรัทธา ก็จะมีการจำกัดอายุขั้นต่ำสุดไม่น้อยกว่า 18 ปี ส่วนอายุขั้นสูง
 กฎหมายไม่ได้กำหนดไว้

ต้องได้รับความยินยอมจากบิดามารดาที่แท้จริงของเด็กในการรับบุตร
 บุญธรรม ความยินยอมนี้จะต้องทำตามแบบฟอร์มซึ่ง Swedish court of law
 ให้การรับรองแล้ว

ห้ามมิให้มีการให้ตอบแทนหรือสัญญาจะตอบแทนในการรับบุตรบุญธรรม

ในสวีเดนนั้นถือเป็นเรื่องปกติธรรมดาสำหรับกรณีที่ชายหญิงมาอยู่กินกันฉันท์สามีภริยากันโดยไม่ได้ทำการสมรสให้ถูกต้อง เด็กที่เกิดมาก็เหมือนกับเด็กอื่น ๆ ที่เกิดจากบิดามารดาไม่ได้ทำการสมรสกัน นั่นคือทางมีสิทธิเหมือนกันในการรับมรดกหลังจากบิดา มารดาได้ทำการสมรสกันถูกต้องแล้วตามกฎหมาย หญิงชายที่ประสงค์จะรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมร่วมกันจะต้องทำการสมรสกันแล้ว ส่วนคนใดคนหนึ่ง ในสวีเดนไม่มีข้อห้ามอย่างเป็นทางการที่จะไม่ให้รับบุตรบุญธรรม¹

การรับบุตรบุญธรรมในประเทศสวีเดน ได้กำหนดคุณสมบัติว่า ผู้ขอรับบุตรบุญธรรมจะต้องมีอายุครบ 25 ปี แต่มีข้อยกเว้นว่าถ้าขอรับบุตรของตนเองหรือบุตรของคู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเป็นบุตรบุญธรรม เพียงอายุ 20 ปี ก็สามารถรับได้ แต่ทั้งสองกรณีต้องอยู่ภายใต้ข้อแม้ว่า ผู้ขอ ต้องไม่เป็นคนที่ศาลสั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถ มีฉะนั้นต้องได้รับความยินยอมจากผู้ปกครองเด็ก การขอนั้นจะขอโดยคู่สมรสทั้งสองฝ่ายหรือแยกกันขอก็ได้โดยศาลจะเป็นผู้วินิจฉัยว่า จะมอบเด็กให้เป็นบุตรบุญธรรมแก่ผู้ขอหรือไม่ ทั้งนี้ศาลจะอนุมัติให้รับเด็กไปอุปการะได้ ก็ต่อเมื่อได้พิจารณาแล้วว่าผู้ขอเด็กกระทำไปเพื่อผลประโยชน์ของตัวเด็กจริง และผู้ขอเป็นผู้ที่เคยเลี้ยงดูเด็กมาแล้ว หรือมีความต้องการที่จะเลี้ยงดูเด็กอย่างจริงจัง หรืออาจจะช่วยเหลืออุปการะใดประการหนึ่งในการขอเด็กไปอุปการะเป็นบุตรบุญธรรมนั้น ผู้ขอเด็กไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายใด ๆ ทั้งสิ้นแก่เจ้าหน้าที่หรือบุคคลอื่นที่เกี่ยวข้อง นอกจากเงินค่าอุปการะเลี้ยงดูเด็กเพียงครั้งเดียว โดยผู้ขอเด็กมอบให้กับคณะกรรมการสวัสดิการเด็กในตำบลที่ผู้ขอมีถิ่นฐานอยู่ หรือผู้ขอเด็กอาจจะให้คำรับรองไว้กับคณะกรรมการว่าจะมอบเงินจำนวนหนึ่งให้เป็นค่าเลี้ยงดูเด็ก ทั้งนี้คำรับรองนั้นจะต้องได้รับความเห็นชอบจากผู้ขอเด็กและคณะกรรมการ สำหรับเงินที่ผู้ขอเด็กได้จ่าย

¹ Ibid, p. 5 - 6.

ให้คณะกรรมการนั้น คณะกรรมการจะนำไปซื้อเงินมีจากคณะกรรมการประกันแห่งชาติ (The National Insurance Board) หรือจากบริษัทประกันชีวิตสวีเดน เพื่อใช้เป็นค่าอุปการะเลี้ยงดูเด็กในทางที่เหมาะสมต่อไป ศาลจะคงได้รับรายละเอียดเกี่ยวกับตัวเด็กและผู้ขอเด็ก และไม่ว่าผู้ขอได้ให้ค่าเลี้ยงดูหรือสัญญาว่าจะให้ค่าเลี้ยงดูหรือไม่ก็ตาม หากเด็กอายุไม่ครบ 18 ปี ก็จะต้องได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการสวัสดิการเด็กในคำขอลี้ภัยที่มีถิ่นฐานอยู่เสียก่อน คณะกรรมการสวัสดิภาพเด็กจะเป็นผู้ควบคุมดูแลการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่สวัสดิการเด็กที่ได้รับมอบหมายให้ดูแลเด็ก¹

ในรัฐนิวยอร์ก การรับบุตรบุญธรรม ได้กำหนดขึ้นก่อนไว้ในกฎหมายว่านับแต่ได้รับคำร้องขอรับบุตรบุญธรรมโดยผ่านการยินยอมจากบุคคลที่จะต้องยินยอมครบถ้วนแล้ว ก็ถึงขั้นการหาข้อเท็จจริงของผู้พิพากษา หรือเจ้าหน้าที่สวัสดิภาพเด็กเพื่อให้ได้คำตอบว่าการรับบุตรบุญธรรมตามคำร้องขอในแต่ละรายนั้น จะก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่เด็กจริงหรือไม่ ซึ่งจะกระทำโดยมีคำสั่งให้มีการสืบสวน และมีแนวปฏิบัติตามที่กล่าวต่อไปนี้ คำสั่งให้สืบสวนข้อเท็จจริงนั้นจะต้องกำหนดไว้ด้วยว่า จะต้องทำรายงานผลการสืบสวนเป็นลายลักษณ์อักษรตามความเป็นจริงตามหัวข้อเรื่องต่อไปนี้

- 1) สถานภาพของการสมรสและครอบครัว และประวัติของเด็กกับผู้ร้องขอรับบุตรบุญธรรม
- 2) สุขภาพอนามัยทางร่างกายและจิตใจของเด็กและผู้ร้องขอรับบุตรบุญธรรม
- 3) ทหทัยสันและรายได้ของผู้ร้องขอรับบุตรบุญธรรม
- 4) ค่าใช้จ่ายหรือข้อตกลงที่จะค่าใช้จ่ายให้แก่การดำเนินการในการรับบุตรบุญธรรม
- 5) ผู้ร้องขอรับบุตรบุญธรรม เคยถูกฟ้องเป็นจำเลยในข้อหาไม่เอาใจใส่หรือปล่อยละทิ้งเด็กหรือไม่

¹ Parrenthood And Guardianship Code, Section 1,3.6.

6) ข้อเท็จจริงอื่น ๆ ที่เกี่ยวกับครอบครัว สังคม ศาสนา ความรู้สึกอ่อนไหวทางอารมณ์ และพฤติกรรมเกี่ยวกับทางการเงินของผู้ขอรับบุตรบุญธรรมซึ่งอาจจะเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจให้รับบุตรบุญธรรม

รายงานดังกล่าวนี้จะต้องเสนอต่อผู้พิพากษา หรือเจ้าหน้าที่สวัสดิภาพเด็ก ภายใน 30 วัน หลังจากสืบสวนเสร็จ เว้นแต่ผู้พิพากษา หรือเจ้าหน้าที่สวัสดิภาพเด็กได้มีคำสั่งให้ขยายระยะเวลาที่ออกไปตามแต่จะกำหนด ก็ให้ยื่นภายในกำหนดนั้น¹

ในกรณีที่เด็กมีอายุน้อยกว่า 18 ปี ห้ามมิให้คำสั่งอนุญาตให้รับบุตรบุญธรรมได้จนกว่าระยะเวลา 6 เดือน นับแต่ศาลได้รับคำขอรับบุตรบุญธรรมผ่านพ้นไปแล้ว เว้นแต่คุณสมบัติของผู้ขอรับบุตรบุญธรรมเป็นบิดาหรือมารดาตามธรรมชาติของเด็กและเด็กนั้นได้อาศัยอยู่กับบิดาหรือมารดาตามธรรมชาติและผู้ขอรับบุตรบุญธรรมดังกล่าวมาเป็นเวลามากกว่า 6 เดือนแล้ว ในกรณีที่คำสั่งใด judge หรือ surrogate ต้องการให้แสดงเหตุผลที่มีคำสั่งดังนั้นไว้ด้วย ก็ให้กล่าวถึงเหตุผลนั้นอย่างสั้น ๆ อันเป็นเหตุผลที่ดีไว้ในคำสั่งด้วย

ในประเทศฟิลิปปินส์ ชั้นตอนต่าง ๆ ในการดำเนินการรับบุตรบุญธรรมจะต้องกระทำโดยศาล² การร้องขอรับบุตรบุญธรรมจะไม่ได้รับการอนุญาตนอกจากจะได้ผ่านการศึกษาข้อมูลต่าง ๆ โดยกรมสวัสดิการสังคมหรือกองสงเคราะห์และที่ปรึกษา ในเมื่อในคดีที่มีคำร้องดังกล่าวนั้นศาลคดีเด็กและครอบครัวได้มีคำสั่งให้มีการศึกษาหาข้อมูลต่าง ๆ

¹ Domestic Relation Law (New York), Section 116.

² The Child and Youth Welfare Code, Article 32.

(case study) เสียก่อน ซึ่งในการจะอนุญาตหรือไม่ศาลจะรับฟังข้อเท็จจริงต่าง ๆ จากรายงานและขอเสนอแนะจากหน่วยงานดังกล่าวข้างต้น ถ้าได้คนพบข้อเท็จจริงใด ๆ ที่จะเป็นเหตุให้ไม่ควรให้มีการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม กรมสวัสดิการสังคมก็จะเข้าแทรกแซงเสนอข้อเท็จจริงในนามตัวแทนของเด็กต่อศาลให้ศาลทราบและกรณีเช่นนี้ ศาลจะไม่อนุญาตให้รับบุตรบุญธรรม¹

คำร้องขอรับบุตรบุญธรรมยังไม่ได้รับการอนุญาตในท้ายที่สุด จนกว่าจะได้อำนาจใหญ่ที่ขอรับบุตรบุญธรรมทำการทดลองเลี้ยงดูเด็กเสียก่อน ซึ่งจะมีกำหนดเวลาระยะเวลาในการทดลองเลี้ยงดูนาน 6 เดือนเป็นอย่างน้อย ในระหว่างการทดลองเลี้ยงดูนี้อำนาจปกครองเหนือเด็กเป็นของผู้ร้องขอรับบุตรบุญธรรม ศาลอาจจะมีความสั่งเองโดยพลการ หรือมีความสั่งตามคำร้องขอของผู้รับบุตรบุญธรรม ให้ลดระยะเวลาในการทดลองเลี้ยงดู หรือให้ยกเลิกการทดลองเลี้ยงดูเสียทีเดียวในเมื่อพบว่า การขอรับบุตรบุญธรรมตามคำร้องนั้นจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งแก่เด็ก แต่การที่มีความสั่งเช่นนี้ศาลจะต้องระบุไว้ในคำสั่งนั้นถึงเหตุผลที่ให้ลดระยะเวลาหรือยกเลิกการทดลองเลี้ยงดูดังกล่าว² ซึ่งต่างกับของไทยที่กำหนดไว้ในกฎหมายเดยที่เดียวว่ากรณีใดบ้างที่ต้องทดลองเลี้ยงดู กรณีใดบ้างที่ได้รับยกเว้นการทดลองเลี้ยงดู โดยคำนึงถึงความเป็นกรณีพิเศษเป็นสาระสำคัญ แต่อย่างไรก็ตามอธิบดีกรมประชาสงเคราะห์หรือผู้ว่าราชการจังหวัดอาจสั่งให้ขยายระยะเวลาการทดลองเลี้ยงดูเด็กออกไปได้อีกไม่เกินสองครั้ง ครั้งละไม่เกินหกเดือน ถ้าเห็นว่าผลการทดลองเลี้ยงดูเด็กยังไม่เป็นที่พอใจ³ ก็จะขอลดระยะเวลาการทดลองเลี้ยงดู

¹ Ibid, Article 33.

² Ibid, Article 35.

³ กฎกระทรวง ฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2523) ออกตามความในพระราชบัญญัติการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม พ.ศ. 2522, ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 97 ตอนที่ 8, (18 มกราคม 2523) : ข้อ 4.

ลงโดยอ้างเหตุผลใด ๆ ก็คว่ำทำไม่ได้เพราะกฎหมายมิได้บัญญัติไว้

หลังจากศาลได้พิจารณารายงานของกรมสวัสดิการสังคมหรือหน่วยงานที่เลี้ยงดู
เด็กผู้ได้รับอนุญาต (duly licensed child placement agency) และพยานหลักฐาน
ต่าง ๆ แล้ว ถ้าเป็นที่พอใจของศาลว่าผู้ร้องขอรับบุตรบุญธรรมเป็นผู้มีคุณลักษณะพร้อมที่จะ
อุปการะเลี้ยงดูและให้การศึกษาแก่เด็ก กับระยะเวลาในการทดลองเลี้ยงดูได้ยาวนานไป
ปรากฏผลอันสมบูรณ์ และจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งแก่เด็ก หากให้มีการรับบุตรบุญธรรม
ศาลก็จะมีความพิพากษาให้รับบุตรบุญธรรมได้ซึ่งจะมีผลตั้งแต่วันที่ที่มีการยื่นคำร้องขอรับบุตร
บุญธรรม และคำพิพากษานั้นจะต้องระบุชื่อเด็กไว้ด้วย¹ การพิจารณาทั้งหมดของศาลใน
คดีรับบุตรบุญธรรมจะต้องกระทำเป็นการลับและต้องไม่เปิดเผยต่อสาธารณชน เอกสารทั้ง
หมดที่เกี่ยวข้องกับการรับบุตรบุญธรรมไม่ว่าจะเป็นเอกสารในสำนวนศาลหรือของกรมสวัสดิการ
สังคม หรือของหน่วยงานอื่นใดหรือของสถาบันใดที่มีส่วนร่วมในการรับบุตรบุญธรรมจะต้อง
เก็บไว้ เป็นความลับอย่างที่สุด ในคดีใดที่มีความจำเป็นต้องการขอเท็จจริงจากเอกสาร
ในคดี บุคคลหรือหน่วยงานที่ต้องการขอเท็จจริงเช่นนั้นอาจร้องขอต่อศาลที่มีคำพิพากษา
ในคดีรับบุตรบุญธรรมได้ ถ้าศาลเห็นว่าการเปิดเผยขอเท็จจริงเช่นนั้นเป็นสิ่งจำเป็นและ
เกี่ยวเนื่องกับความประสงค์ในการรับบุตรบุญธรรม อีกทั้งจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งแก่เด็ก
ศาลก็อาจอนุญาตให้ได้รับขอเท็จจริงนั้นไปได้เท่าที่จำเป็น²

ในประเทศเกาหลีใต้ ได้กำหนดหลักเกณฑ์การรับบุตรบุญธรรมในเกาหลี โดย
ชาวต่างประเทศไว้ว่า เมื่อชาวต่างประเทศต้องการจะรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมในเกาหลี

---

¹ The Child and Youth Welfare Code, Article 36.
² Ibid, Article 38.

และเป็นกรณีที่เด็กนั้นมีสิทธิได้รับเป็นบุตรบุญธรรมได้ ชาวต่างประเทศนั้นกับผู้ปกครองจะต้องเตรียมเอกสารต่าง ๆ ตามที่กำหนดไว้ในข้อต่าง ๆ ข้างล่างนี้ และจะต้องยื่นคำร้องขออนุญาตรับบุตรบุญธรรมต่อศาลครอบครัว (Family Court) ซึ่งมีเขตอำนาจศาลครอบคลุมท้องที่อันเป็นสถานที่เกิดหรือถิ่นที่อยู่ของเด็ก

1) เอกสารต่าง ๆ ได้แก่ หนังสือที่รับรองว่าผู้ที่จะมาเป็นบุตรบุญธรรมนั้นเป็นผู้ที่เหมาะสมสมควรได้รับเลือกเป็นบุตรบุญธรรม หนังสือรับรองถึงการให้ความยินยอมในการรับบุตรบุญธรรม

2) เอกสารต่าง ๆ ที่รับรองว่า ได้มีการประกาศให้คนทราบโดยทั่วไปเพื่อหาบุคคลผู้ทำหน้าที่อุปการะเลี้ยงดูเด็กในกรณีนี้

2.1 เป็นเด็กที่ได้รับการคุ้มครองสวัสดิการโดยนายกเทศมนตรีนครเซอูล หรือ Pusan City ในกรณีผู้เลี้ยงดูตามกฎหมายของเด็กไม่ปรากฏ

2.2 เด็กซึ่งได้รับความคุ้มครองบริการโดยผู้ว่าราชการจังหวัด เนื่องจากบิดา มารดา ถูกถอนอำนาจปกครอง

2.3 เด็กอื่น ๆ ที่ไม่มีผู้อุปการะเลี้ยงดูตามกฎหมาย

การรับบุตรบุญธรรมจะกระทำได้อต่อเมื่อได้รับอนุญาตจากศาล ¹

ในกฎหมายของประเทศฟิลิปปินส์ ซึ่งกำหนดว่า การดำเนินการรับบุตรบุญธรรมจะต้องกระทำโดยศาลและจะต้องกระทำเป็นการลับโดยไม่เปิดเผยนั้น ถ้าจะเปรียบเทียบกับของไทย การดำเนินการรับบุตรบุญธรรมซึ่งกระทำโดยกรมประชาสงเคราะห์ ส่วนราชการ

¹ Extraordinary Law of Adoption (Kous), Article 9.

ที่กรมประชาสงเคราะห์มอบหมายหรือองค์การสวัสดิภาพเด็กที่ได้รับใบอนุญาต¹ และ
 ขั้นสุดท้ายจะต้องผ่านการพิจารณาและอนุมัติจากคณะกรรมการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม²
 ซึ่งจะเห็นว่า กฎหมายไทยมิได้กำหนดไว้ว่า การพิจารณาของคณะกรรมการรับเด็ก
 เป็นบุตรบุญธรรมนั้นจะต้องกระทำการลับหรือไม่ แต่ถ้าเราพิจารณาต่อไปว่า เมื่อ
 คณะกรรมการฯ มีคำสั่งไม่อนุมัติให้รับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม ผู้ขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม
 อาจอุทธรณ์คำสั่งนั้นโดยทำเป็นคำร้องยื่นต่อศาล และในกรณีนี้กฎหมายได้กำหนดว่า
 การพิจารณาคดีและการอ่านคำสั่งศาลเกี่ยวกับการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมนี้ให้กระทำโดย
 ลับ³ นอกจากนี้กฎหมายยังกำหนดต่อไปอีกว่า ห้ามโฆษณาคำสั่งศาลนั้นด้วย การที่กฎหมาย
 มิได้กำหนดว่า การพิจารณาของคณะกรรมการฯ ต้องทำการลับหรือไม่นั้น ถ้าจะตีความ
 ความเจตนารมณ์ของกฎหมายแล้วก็เห็นได้ว่า มีความประสงค์ให้การพิจารณาของคณะกรรมการฯ
 ต้องทำการลับด้วย เพราะเป็นเรื่องเดียวกัน เมื่อชั้นศาลยังต้องทำเป็นความลับ
 เมื่อผ่านคณะกรรมการฯ ก็น่าจะต้องทำการลับด้วย แต่อย่างไรก็ตามกฎหมายก็มิได้
 กำหนดไว้ ซึ่งผู้เขียนเห็นว่า เป็นช่องโหว่ของกฎหมายที่สมควรจะปรับปรุงในโอกาสต่อไป

นอกจากนี้ในกฎหมายของประเทศเกาหลีใต้ ได้กำหนดให้มีการประกาศให้
 คนทราบทั่วกันเพื่อหาบุคคลมาทำหน้าที่อุปการะเลี้ยงดูเด็กที่ไม่มีบิดา มารดา หรือบิดามารดา
 ถูกถอนอำนาจปกครอง ซึ่งกฎหมายไทยห้ามมิให้มีการโฆษณารูป ชื่อ หรือข้อความใดซึ่งจะ
 ทำให้รู้จักตัวเด็กที่จะเป็นบุตรบุญธรรม⁴ ซึ่งถ้าพิจารณาแล้ว ผู้เขียนมีความเห็นว่าระบบ
 ของประเทศเกาหลีใต้นั้น จะเป็นผลดีกว่าในกรณีที่เด็กที่ไม่มีผู้อุปการะเลี้ยงดูและต้องอยู่ตาม

¹ พระราชบัญญัติการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม พ.ศ. 2522, มาตรา 6.

² พระราชบัญญัติการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม พ.ศ. 2522, มาตรา 14.

³ พระราชบัญญัติการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม พ.ศ. 2522, มาตรา 31.

⁴ พระราชบัญญัติการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม พ.ศ. 2522, มาตรา 32.

สถานสงเคราะห์ต่าง ๆ จะได้อยู่กับครอบครัวได้มีบิดา มารดา ญาติพี่น้อง แม่มามีบิดา มารดาที่แท้จริง แต่ก็อาจทำให้เด็กอบอุ่นกว่าอยู่ในสถานสงเคราะห์ซึ่งมีเด็กอยู่รวมกันเป็นจำนวนมาก จึงเห็นว่ากฎหมายไทยไม่ควรห้ามเช่นนั้น แต่ควรจะเคร่งครัดในขั้นตอนเมื่อมีผู้มาขออุปการะเด็กแล้วมากกว่าว่าเขาเป็นคนดีเหมาะสมที่จะอุปการะเด็กหรือไม่ จะทำให้เป็นประโยชน์แก่เด็กมากกว่า

การอุทธรณ์คำสั่ง

การอุทธรณ์คำสั่งตามพระราชบัญญัติการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม พ.ศ. 2522 มีได้ 5 กรณีด้วยกัน คือ

1. เมื่ออธิบดีกรมประชาสงเคราะห์มีคำสั่งไม่อนุญาตให้ออกใบอนุญาตแก่องค์การสวัสดิภาพเด็ก (มาตรา 8)
2. เมื่ออธิบดีกรมประชาสงเคราะห์หรือผู้ว่าราชการจังหวัดมีคำสั่งไม่ให้ นำเด็กไปทดลองเลี้ยงดู (มาตรา 22)
3. เมื่ออธิบดีกรมประชาสงเคราะห์ หรือผู้ว่าราชการจังหวัดมีคำสั่งไม่ให้ ยกเลิกคำขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม (มาตรา 25)
4. เมื่ออธิบดีกรมประชาสงเคราะห์ หรือผู้ว่าราชการจังหวัด มีคำสั่งให้ เลิกการทดลองเลี้ยงดู (มาตรา 26)
5. เมื่อคณะกรรมการการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมมีคำสั่ง ไม่อนุมัติให้รับเด็ก เป็นบุตรบุญธรรม (มาตรา 28)

กรณีแรก เมื่ออธิบดีกรมประชาสงเคราะห์มีคำสั่งไม่อนุญาตให้ออกใบอนุญาต
แก่องค์การสวัสดิภาพเด็ก

ตามพระราชบัญญัติการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม พ.ศ. 2522 มาตรา 6
ได้กำหนดองค์การที่มีสิทธิดำเนินการเพื่อให้มีการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมไว้ 3 องค์การด้วยกัน
คือกรมประชาสงเคราะห์ ส่วนราชการที่กรมประชาสงเคราะห์มอบหมาย และองค์การสวัสดิภาพ
เด็กที่ได้รับใบอนุญาตจากอธิบดีกรมประชาสงเคราะห์

ในส่วนที่เกี่ยวกับองค์การสวัสดิภาพเด็กนั้น กฎหมายกำหนดชัดว่า หมายถึงเฉพาะ
องค์การที่ได้รับใบอนุญาตจากอธิบดีให้ดำเนินการเพื่อให้มีการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมเท่านั้น
จึงจะดำเนินการดังกล่าวได้ การขอรับใบอนุญาตจึงต้องดำเนินการตามมาตรา 7 โดยยื่น
คำขอใช้แบบ บธ. 1 ท้ายกฎกระทรวง คออธิบดีกรมประชาสงเคราะห์ พร้อมกับส่งเอกสาร
ขององค์การสวัสดิภาพเด็กไปด้วย ถ้าเป็นองค์การสวัสดิภาพเด็กที่ประสงค์จะดำเนินการเพื่อ
ให้มีการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมระหว่างประเทศ นอกจากจะต้องยื่นคำขอตามแบบ บธ. 1
และเอกสารดังกล่าวแล้ว ยังต้องส่งเอกสารหรือหลักฐานขององค์การที่จะทำหน้าที่เป็น
ตัวแทนเด็กอยู่ในต่างประเทศซึ่งหน่วยงานที่รัฐบาลของประเทศนั้นได้มอบหมาย หรืออนุญาต
ให้ดำเนินการเพื่อให้มีการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมระหว่างประเทศ เพื่อประกอบการขอรับ
ใบอนุญาตด้วย รายละเอียดว่าด้วยการขอรับใบอนุญาตดังกล่าวไว้โดยละเอียดในบทที่ 3
ส่วนที่ 2 เรื่ององค์การสวัสดิภาพเด็กแล้ว

เมื่ออธิบดีกรมประชาสงเคราะห์ได้พิจารณาคำขอ เอกสารต่าง ๆ และหลักเกณฑ์
วิธีการตลอดจนเงื่อนไขการขอใบอนุญาต การอนุญาต ตามที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวงแล้ว
ถ้ามีคำสั่งให้ออกใบอนุญาตได้ก็ไม่มีปัญหา แต่ถ้ามีคำสั่งไม่ให้ออกใบอนุญาตขององค์การสวัสดิภาพ
เด็กผู้ยื่นคำขออนุญาตมีสิทธิที่จะอุทธรณ์คำสั่งของอธิบดีดังกล่าวต่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวง
มหาดไทยได้ ภายใน 30 วัน นับแต่วันที่ได้รับแจ้งคำสั่งจากอธิบดีกรมประชาสงเคราะห์

เมื่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยพิจารณาและมีคำสั่งอย่างไรแล้วย่อมถึงที่สุด ไม่อาจโต้แย้งหรืออุทธรณ์คำสั่งของรัฐมนตรีต่อศาลได้อีก อย่างไรก็ตามที่ว่าคำสั่งของรัฐมนตรีถึงที่สุดนั้น มีข้อยกเว้นที่กล่าวกันว่า กฎหมายอื่นที่มีบัญญัติไว้ทำนองนี้ ก็มีอยู่หลายฉบับ เช่น ในพระราชบัญญัติแรงงานสัมพันธ์ พ.ศ. 2518 มาตรา 25¹ บัญญัติว่า "ในกรณีที่มีการประกาศใช้กฎอัยการศึก ตามกฎหมายว่าด้วยกฎอัยการศึกหรือประกาศสถานการณ์ฉุกเฉิน ตามกฎหมายว่าด้วยการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉินหรือในกรณีในประเทศประสบปัญหาทางเศรษฐกิจอย่างร้ายแรง ให้รัฐมนตรีมีอำนาจประกาศในราชกิจจานุเบกษา กำหนดให้ข้อพิพาทแรงงานที่ตกลงกันไม่ได้ ตามมาตรา 22 วรรคสาม อันเกิดขึ้นในท้องถิ่นใดท้องถิ่นหนึ่งหรือกิจการประเภทใดประเภทหนึ่งได้รับการพิจารณาชี้ขาดจากคณะบุคคลคณะใดคณะหนึ่ง ตามที่รัฐมนตรีจะได้อำนาจหรือแต่งตั้งก็ได้"

คำสั่งขาดของคณะบุคคลนั้นให้เป็นที่สุด ฯลฯ" ซึ่งศาลฎีกาได้ตีความไว้ว่า คำชี้ขาดของคณะบุคคลดังกล่าวจะถึงที่สุดได้ก็ต่อเมื่อ เป็นคำสั่งขาดที่ถูกต้องตามที่กฎหมายให้อำนาจที่จะชี้ขาดเช่นนั้นได้ หากคำสั่งขาดใดไม่มีกฎหมายให้อำนาจ หรือปราศจากพยานหลักฐาน และเหตุผลสนับสนุนเพียงพอ หรือขัดแย้งต่อพยานหลักฐาน หรือมิได้เป็นไปโดยสุจริต คำชี้ขาดนั้นย่อมไม่ชอบด้วยกฎหมาย และไม่เป็นที่สุด ผู้ที่ได้รับความเสียหายเพราะคำสั่งขาดย่อมมีอำนาจฟ้องคดีขอให้ศาลเพิกถอนหรือเปลี่ยนแปลงได้ ไม่ต้องห้ามตามพระราชบัญญัติแรงงานสัมพันธ์ พ.ศ. 2518 มาตรา 25 วรรคสอง² เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบคำสั่งขาด

¹ พระราชบัญญัติแรงงานสัมพันธ์ พ.ศ. 2518, ราชกิจจานุเบกษา ฉบับพิเศษ, เล่ม 92 ตอนที่ 47 (26 กุมภาพันธ์ 2518) : มาตรา 25.

² คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2323/2523 (ระหว่างบริษัทกรุงเทพหินอ่อนเทียม จำกัด โจทก์ นายจำรูญ เจริญกุล กับพวกจำเลย).

ของคณะบุคคลเพื่อชี้ขาดข้อพิพาทแรงงานตามพระราชบัญญัติแรงงานสัมพันธ์ พ.ศ. 2518 มาตรา 25 ดังกล่าว กับคำสั่งของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยตามพระราชบัญญัติการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม พ.ศ. 2522 มาตรา 8 แล้วจะเห็นว่าทั้งคำสั่งชี้ขาดและคำสั่งรัฐมนตรีต่างเป็นคำสั่งของฝ่ายบริหารเหมือนกัน จึงน่าจะเทียบเคียงกันได้ว่า คำสั่งของรัฐมนตรีที่จะถึงที่สุดนั้น ควรจะเป็นคำสั่งที่ถูกต้องตามที่กฎหมายให้อำนาจในการที่จะสั่งเช่นนั้นได้ หากเป็นคำสั่งที่ไม่มีกฎหมายให้อำนาจหรือสั่งไปโดยปราศจากพยานหลักฐาน และเหตุผลสนับสนุนเพียงพอหรือขัดแย้งต่อพยานหลักฐาน หรือมิได้เป็นไปโดยสุจริตแล้ว คำสั่งนั้นย่อมไม่ถึงที่สุด องค์การสวัสดิภาพเด็กมีสิทธิที่จะฟ้องคดีขอให้ศาลเพิกถอนหรือเปลี่ยนแปลงคำสั่งนั้นเสียได้เช่นกัน

กรณีที่สอง เมื่ออธิบดีกรมประชาสงเคราะห์หรือผู้ว่าราชการจังหวัดมีคำสั่งไม่ให้นำเด็กไปทดลองเลี้ยงดู

ในพระราชบัญญัติการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม พ.ศ. 2522 มาตรา 19 บัญญัติว่า การรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมต้องมีการทดลองเลี้ยงดู โดยผู้ประสงค์จะขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม ต้องยื่นคำขอพร้อมทั้งหนังสือแสดงความยินยอมของบุคคลผู้มีอำนาจให้ความยินยอมในการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมตามกฎหมาย (มาตรา 20) เมื่อได้รับคำขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมแล้ว ให้อธิบดีหรือผู้ว่าราชการจังหวัดที่สอบคุณสมบัติและขอเท็จจริงเกี่ยวกับสภาพความเป็นอยู่และความเหมาะสมของผู้ขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม บุคคลผู้มีอำนาจให้ความยินยอมในการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม และเด็กที่จะเป็นบุตรบุญธรรม (มาตรา 21) เมื่ออธิบดีกรมประชาสงเคราะห์หรือผู้ว่าราชการจังหวัด ได้พิจารณารายงานการสอบคุณสมบัติและขอเท็จจริงหรือเอกสารแสดงขอเท็จจริงตามมาตรา 20 และมาตรา 21 แล้ว ให้อธิบดีหรือผู้ว่าราชการจังหวัดพิจารณาว่าจะควรให้ผู้ขอรับเด็กไปทดลองเลี้ยงดูหรือไม่ ถ้าอธิบดีหรือผู้ว่าราชการจังหวัดมีคำสั่งว่าไม่ควรให้นำเด็กไปทดลองเลี้ยงดู ผู้ขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมอาจอุทธรณ์คำสั่ง

ดังกล่าวโดยทำเป็นคำร้องที่ยื่นต่อศาลภายใน 60 วัน นับแต่วันทราบคำสั่ง คำสั่งของศาล
ชั้นต้นให้เป็นที่สุด (มาตรา 22)

คดีมีปัญหาเพียงประการเดียวว่า ศาลชั้นต้นที่ผู้ขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมจะยื่น
คำร้องอุทธรณ์คำสั่งของอธิบดี หรือผู้ว่าราชการจังหวัดนั้น คือศาลไหนเห็นว่าคดีที่ต้องยื่น
คำร้องอุทธรณ์เช่นนี้ เป็นคดีไม่มีข้อพิพาท โดยหลักแล้ว จะต้องยื่นคำร้องต่อศาลชั้นต้น
คือศาลที่เด็กและเยาวชน หรือถ้า เป็นท้องที่ที่ไม่มีศาลที่เด็กและเยาวชน ก็ต้องยื่นคำร้อง
ต่อศาลจังหวัด มีมูลคดีเกิด¹ อันได้แก่ ศาลท้องที่ที่อธิบดีหรือผู้ว่าราชการจังหวัดมีคำสั่ง
แล้วแต่กรณี

กรณีที่สาม เมื่ออธิบดีกรมประชาสงเคราะห์หรือผู้ว่าราชการจังหวัดมีคำสั่ง
ไม่ให้ยกเลิกคำขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม

สิทธิของบิดา มารดา ที่แท้จริงเห็นบุตรของตน ที่จะถูกบุคคลอื่นรับไปเป็นบุตร
บุญธรรมนั้น กฎหมายรับรองและคุ้มครองให้เป็นพิเศษ แม้คนแรกจะสมัครใจให้ความยินยอม
ยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรมของผู้อื่นแล้วก็ตาม หากภายหลังเปลี่ยนใจขึ้นมา ไม่ว่าจะ
ความรัก เสียหายบุตรที่ต้องพรากจากไป หรือเพราะเหตุใดก็ตามบิดามารดาที่แท้จริง
ก็ได้รับการรับรองและคุ้มครองจากกฎหมายให้มีสิทธิที่จะได้บุตรกลับคืน อย่างเช่นที่บัญญัติ
ไว้ในพระราชบัญญัติการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม พ.ศ. 2522 มาตรา 25 วรรคแรก
โดยการยื่นคำขอต่ออธิบดีกรมประชาสงเคราะห์ หรือผู้ว่าราชการจังหวัด แล้วแต่กรณี
ขอให้ยกเลิกคำขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมเสียได้ ถ้าอธิบดีหรือผู้ว่าราชการจังหวัด
มีคำสั่งให้ยกเลิกคำขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมตามขอ กฎหมายบังคับให้ผู้ขอรับเด็ก
เป็นบุตรบุญธรรมมอบเด็กคืนแก่มิคา หรือมารดาซึ่งเป็นผู้ขอยกเลิกไปโดยไม่ชักช้า
ในระยะเวลาที่กำหนดไว้ในหนังสือแจ้งจากอธิบดี หรือผู้ว่าราชการจังหวัดนั้น ๆ

¹ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง, มาตรา 4 (2).

แต่ถ้าวัยเด็กหรือผู้เยาว์ราชการจังหวัดไม่สั่งให้ยกเลิกคำขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมตามที่ยื่นคำขอเนื่องจากเห็นว่าคำสั่งยกเลิกคำขอเช่นนั้นจะเป็นปฏิปักษ์ต่อสวัสดิภาพเด็กหรือมีคามารคาญยื่นคำขอยกเลิกนั้นได้ถูกศาลสั่งถอนอำนาจปกครองกฎหมายก็ให้สิทธิแก่บิดาหรือมารคาญยื่นคำขอยกเลิกคำขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมที่ไม่พอใจคำสั่งของอธิบดีหรือผู้เยาว์ราชการจังหวัดดังกล่าว ที่จะอุทธรณ์คำสั่งต่อไปได้โดยทำเป็นคำร้องยื่นต่อศาลภายใน 30 วันนับแต่วันทราบคำสั่ง คำสั่งของศาลชั้นต้นให้เป็นที่ลุล่วง

กรณีที่ดี เมื่ออธิบดีกรมประชาสงเคราะห์ หรือผู้เยาว์ราชการจังหวัดมีคำสั่งให้เลิกการทดลองเลี้ยงดู

หลักจากอธิบดีหรือผู้เยาว์ราชการจังหวัดมีคำสั่งให้ทดลองเลี้ยงดูเด็กแล้วให้ผู้นยื่นคำขอรับมอบเด็กไปทดลองเลี้ยงดูได้¹ ทั้งนี้ต้องอยู่ภายใต้การควบคุมดูแลของพนักงานเจ้าหน้าที่ หรือเจ้าหน้าที่ขององค์การสวัสดิภาพเด็กที่ได้รับใบอนุญาต โดยการไปเยี่ยมเด็กและครอบครัวที่ได้รับอุปการะเลี้ยงดูเด็ก ทั้งนี้เพื่อสังเกตสภาพความเป็นอยู่ สุขภาพทางร่างกาย และจิตใจของเด็ก ความสัมพันธ์ระหว่างเด็กกับผู้ที่ขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม และเรื่องอื่นที่เกี่ยวข้องกับการเลี้ยงดูเด็ก แล้วรายงานต่ออธิบดีกรมประชาสงเคราะห์หรือผู้เยาว์ราชการจังหวัด แล้วแต่กรณีทุกระยะ 2 เดือน² ถ้าพนักงานเจ้าหน้าที่

¹ พระราชบัญญัติการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม พ.ศ. 2522, มาตรา 23

² กฎกระทรวง ฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2523) ออกตามความในพระราชบัญญัติการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม พ.ศ. 2522, ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 97 ตอนที่ 8, (18 มกราคม 2523) : ข้อ 2 .

ร้องขอต่ออธิบดี หรือผู้ว่าราชการจังหวัดว่าผู้ขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมไม่เหมาะสมที่จะรับ
 เด็กเป็นบุตรบุญธรรม และอธิบดีหรือผู้ว่าราชการจังหวัดมีคำสั่งให้เลิกการทดลองเลี้ยงดู
 ผู้ขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมอาจอุทธรณ์คำสั่งดังกล่าวโดยทำเป็นคำร้องยื่นต่อศาลภายใน
 30 วันนับแต่วันที่ได้รับแจ้งคำสั่งดังกล่าว คำสั่งศาลชั้นต้นในกรณีดังกล่าวให้เป็นที่สุด
 (มาตรา 26)

กรณีนี้ เมื่อคณะกรรมการการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมมีคำสั่งไม่อนุมัติให้
 รับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม

เมื่อได้มีการทดลองเลี้ยงดูจนครบกำหนดแล้ว ปรากฏว่าผู้ขอรับเด็กเป็น
 บุตรบุญธรรมไม่เหมาะสมที่จะรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม และคณะกรรมการการรับเด็กเป็น
 บุตรบุญธรรมมีคำสั่งไม่อนุมัติให้รับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม ก็ให้อธิบดีกรมประชาสงเคราะห์
 หรือผู้ว่าราชการจังหวัดแล้วแต่กรณีสั่งให้ผู้ขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมมอบเด็กนั้นคืนแก่
 บุคคลผู้มีอำนาจให้ความยินยอมในการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม บิดา มารดา ผู้ปกครอง
 หรือพนักงานเจ้าหน้าที่ ถ้าผู้ขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมไม่พอใจคำสั่งของคณะกรรมการ
 ก็อาจอุทธรณ์คำสั่งโดยทำเป็นคำร้องยื่นต่อศาลภายใน 30 วัน นับแต่วันที่ได้รับแจ้งคำสั่ง
 ดังกล่าว คำสั่งของศาลชั้นต้นให้เป็นที่สุด¹ อย่างไรก็ดีในระหว่างการศึกษาของศาล
 ผู้รับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมอาจร้องขอต่อศาลให้เด็กอยู่ในความอุปการะเลี้ยงดูของผู้ร้องก็ได้
 เมื่อศาลสั่งตามคำขอเช่นนี้เป็นอย่างไรแล้ว คำสั่งนั้นถึงที่สุดเช่นกัน

¹ พระราชบัญญัติการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม พ.ศ. 2522, มาตรา 28.

เมื่อมีการอุทธรณ์คำสั่ง โดยทำเป็นคำร้องยื่นต่อศาลในกรณีต่าง ๆ ที่กล่าวมาแล้วทั้งหมด ศาลจะต้องส่งสำเนาคำร้องและแจ้งวันนัดพิจารณาให้อธิบดีกรมประชาสงเคราะห์ ประธานกรรมการ หรือผู้ว่าราชการจังหวัดทราบ แล้วแต่กรณี¹ แต่ระยะเวลาในการพิจารณาของศาลจะนานเท่าใด กฎหมายไม่กำหนดไว้ ปล่อยให้เข้าใจเอาเองว่าตามเจตนารมณ์ของกฎหมายแล้ว ในการพิจารณาคดีเช่นนี้จะต้องทำให้เสร็จโดยเร็วแตกต่างจากกฎหมายของมลรัฐเพนซิลเวเนียที่กำหนดไว้ชัดเจนว่าศาลจะให้เวลาในการพิจารณารับฟังพยานหลักฐานไม่น้อยกว่า 10 วันนับแต่วันที่ศาลได้รับคำร้อง² และในการพิจารณาของศาลอาจพิจารณาเป็นการลับหรือเปิดเผยก็ได้แล้วแต่ศาลจะเห็นสมควร³ ไม่เหมือนกฎหมายไทยที่บังคับไว้เลยว่า ศาลจะต้องพิจารณาเป็นการลับเท่านั้น จะพิจารณาโดยเปิดเผยไม่ได้ และกำหนดตัวบุคคลไว้ว่า เฉพาะบุคคลดังต่อไปนี้เท่านั้นที่จะอยู่ในห้องพิจารณาได้คือ⁴

- 1) บิดา มารดา ผู้ปกครองหรือบุคคลผู้มีอำนาจให้ความยินยอมในการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม และทนายความ
- 2) ผู้ขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม และทนายความ
- 3) ผู้คัดค้าน และทนายความ
- 4) พนักงานศาล
- 5) พนักงานเจ้าหน้าที่และเจ้าหน้าที่ขององค์การสวัสดิภาพเด็กที่เกี่ยวข้อง
- 6) พยาน ผู้เชี่ยวชาญ และลาม
- 7) บุคคลที่ศาลเรียกให้มาแถลงข้อเท็จจริง และบุคคลอื่นที่ศาลเห็นสมควร

¹ พระราชบัญญัติการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม พ.ศ. 2522, มาตรา 30.

² Adoption Act, Section 303.

³ Ibid, Section 422.

⁴ พระราชบัญญัติการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม พ.ศ. 2522, มาตรา 31.

ทั้งกฎหมายให้อำนาจศาลเป็นพิเศษกว่าในบรรดาบุคคลดังกล่าว ถ้าศาลเห็นว่า บุคคลใดไม่สมควรอยู่ในห้องพิจารณา ศาลมีอำนาจสั่งให้บุคคลนั้นออกไปอยู่นอกห้องพิจารณา ได้ในกฎหมายฟิลิปปินส์ก็เช่นกันได้บัญญัติไว้เหมือนกฎหมายไทยว่า การพิจารณาเรื่องดังกล่าว ต้องพิจารณาลับ¹ เหตุที่ต้องกำหนดไว้เช่นนี้เพราะว่า การพิจารณาในเรื่องการขอรับเด็ก เป็นบุตรบุญธรรมจำต้องพิจารณาถึง ประวัติ ความประพฤติ ชื่อเสียงเกียรติยศฐานะทาง การเงิน และเรื่องในครอบครัวของผู้ร้องขอรับบุตรบุญธรรมและครอบครัวเดิมของเด็ก สิ่งเหล่านี้หากให้รู้ถึงบุคคลภายนอกอาจจะทำให้เกิดความเสื่อมเสียแก่เด็ก ผู้ขอรับบุตร บุญธรรม ครอบครัวเดิมของเด็ก และบุคคลที่เกี่ยวข้องได้กฎหมายจึงได้บัญญัติห้ามเผยแพร่ ออกไป ผู้ใดฝ่าฝืนโดยการโฆษณา รูป ข้อ หรือข้อความใดซึ่งจะทำให้รู้จักตัวเด็กที่จะเป็น บุตรบุญธรรม บิดา มารดา หรือผู้ปกครองของเด็กที่จะเป็นหรือเป็นบุตรบุญธรรม หรือ ผู้ขอรับบุตรบุญธรรม หรือโฆษณาคำสั่งศาลตามพระราชบัญญัติดังกล่าว ต้องมีโทษทางอาญา ให้จำคุกไม่เกิน 6 เดือน หรือปรับไม่เกิน 10,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ²

สำหรับค่าใช้จ่ายในการดำเนินคดีทั้งหมดในศาลอันได้แก่ค่าธรรมเนียมต่าง ๆ ได้รับความยกเว้น ไม่ต้องเสีย³ แตกต่างจากการดำเนินคดีแพ่งสามัญซึ่งผู้ยื่นคำฟ้องหรือ ดำเนินการเกี่ยวกับกระบวนการพิจารณาใด ๆ จะต้องเสียค่าธรรมเนียมเพื่อการนั้น ๆ⁴

¹ The Child and Youth Welfare Code (Presidential Decree No. 603), Article 38.

² พระราชบัญญัติการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม พ.ศ. 2522, มาตรา 32, 37.

³ พระราชบัญญัติการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม พ.ศ. 2522, มาตรา 33.

⁴ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง, มาตรา 149.